



Program hospodárskeho  
a sociálneho rozvoja  
na roky 2007 - 2013

# OBEC HÁJ



Október 2007



## Obsah

|   |                  |
|---|------------------|
| <b><u>1 ÚVOD.....</u></b>   | <b><u>5</u></b>  |
| <b><u>2 KOCEPCIA PROGRAMU.....</u></b>  | <b><u>6</u></b>  |
| 2.1 Cieľ PHSR.....  | 6                |
| 2.2 Finančné zabezpečenie rozvoja.....  | 6                |
| 2.3 Základné dokumenty rozvoja.....   | 6                |
| <b><u>3 AUDIT ZDROJOV.....</u></b>  | <b><u>7</u></b>  |
| 3.1 Poloha.....   | 7                |
| 3.2 Kultúrno historické dedičstvo.....  | 7                |
| 3.3 Geomorfológia, geológia a pedologické podmienky územia.....                       | 8                |
| 3.4 Klimatické podmienky územia.....  | 9                |
| 3.5 Rastlinstvo, živočíšstvo.....   | 9                |
| 3.6 Chránené územia.....  | 11               |
| 3.7 Územie ochranného pásma.....  | 12               |
| 3.8 Mikroregión Turčiansko - Čremošniansky .....                                      | 13               |
| 3.9 Životné prostredie a odpadové hospodárstvo.....                                   | 14               |
| 3.9.1 Voda.....   | 14               |
| 3.9.2 Ovzdušie.....   | 14               |
| 3.9.3 Pôda.....   | 15               |
| 3.9.4 Lesy.....   | 15               |
| 3.9.5 Hluk a vibrácie.....  | 15               |
| 3.9.6 Odpadové hospodárstvo.....  | 15               |
| <b><u>4 ŠTATISTICKÉ UKAZOVATELE:.....</u></b>   | <b><u>18</u></b> |
| 4.1 Základná vybavenosť obce.....   | 18               |
| 4.2 Obyvateľstvo.....   | 20               |
| <b><u>5 PRIESKUM OBYVATEĽSTVA:.....</u></b>   | <b><u>23</u></b> |
| <b><u>6 SWOT ANALÝZA POTENCIÁLU OBCE.....</u></b>                                     | <b><u>34</u></b> |
| 6.1 Poloha, prírodné pomery, životné prostredie.....                                  | 34               |
| 6.2 Ľudské zdroje, trh práce.....   | 35               |
| 6.3 Ekonomický rozvoj.....  | 36               |
| 6.4 Občianska vybavenosť, bytový fond, sociálna a technická infraštruktúra.....       | 37               |
| <b><u>7 VÍZIA OBCE Z HĽADISKA ROZVOJA SO ZAMERANÍM NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....</u></b> | <b><u>38</u></b> |
| <b><u>8 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA OBCE.....</u></b>   | <b><u>39</u></b> |
| 8.1 Globálny cieľ a kritické oblasti.....   | 39               |
| 8.2 Špecifické ciele, priority, opatrenia a merateľné ukazovatele.....                | 39               |
| 8.2.1 Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra.....                                    | 39               |
| 8.2.2 Rozvoj priemyslu a služieb.....   | 41               |
| 8.2.3 Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka.....      | 42               |
| 8.2.4 Ochrana životného prostredia.....   | 44               |
| 8.2.5 Rozvoj technickej infraštruktúry.....   | 47               |

|   |           |
|---|-----------|
| 8.2.6 Rozvoj cezhraničnej ako aj domácej spolupráce.....                    | 48        |
| <b>9 ROZVOJ VIDIEKA.....</b>  | <b>49</b> |
| 9.1 Podporné dokumenty a aktivity .....                                     | 49        |
| 9.1.1 Územné plánovanie.....  | 49        |
| 9.1.2 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.....                  | 49        |
| 9.1.3 Združenia obcí.....   | 49        |
| 9.2 Finančné nástroje .....   | 50        |
| 9.2.1 Finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja.....               | 50        |
| 9.2.2 Program obnovy dediny.....  | 50        |
| 9.2.3 Financovanie obce, majetková a rozpočtová situácia obce.....          | 51        |
| 9.2.4 Štrukturálne fondy.....   | 54        |
| <b>10 AKČNÝ PLÁN.....</b>   | <b>57</b> |
| opatrenie 3.1 diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam.....   | 61        |
| opatrenie 3.2 podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu.....   | 67        |
| opatrenie 3.3 vzdelávanie a informovanie.....                               | 73        |
| 3.4. opatrenie: obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb..... | 78        |
| podopatrenie 3.4.1 základné služby pre vidiecke obyvateľstvo.....           | 79        |
| podopatrenie 3.4.2 obnova a rozvoj obcí.....                                | 83        |

# 1 ÚVOD

Z dávnej i nedávnej histórie je vhodné nadviazať na všetko pozitívne, dobré, to čo prináša ľuďom spokojnosť a zvyšuje im kvalitu každodenného života. Na to, aby sa potreby obyvateľov Hája stali reálnymi slúžia základné plánovacie dokumenty, a to: **Územný plán**, ktorý upravuje funkčné a priestorové usporiadanie územia a **Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja**, ktorý určuje ciele a priority rozvoja na zlepšenie kvality života obyvateľov pri zachovaní ekologickej stability územia.

Na vypracovaní tohto dokumentu participovali všetky zainteresované strany obce: miestna samospráva, miestni podnikatelia, organizácie tretieho sektora, aktéri služieb a kultúrneho života. Cieľom bolo zaangažovať čím viac občanov obce do tvorby návrhov, vízií - do rozhodovacieho procesu, a následne vytvoriť cestu k riešeniu problémov.

Cieľom dokumentu je navrhnúť systematickú a funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pri rešpektovaní globálnych cieľov regionálneho vývoja, resp. štátnej regionálnej politiky.

Význam a využitie tohto dokumentu pri rozvoji obce je v tom, že je spracovaný na základe terénneho prieskumu a za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov (ktorí sú informovaní o problémoch a rozvojových potrebách obce), napomáha k maximálnemu pochopeniu regionálnych špecifik záujmového územia a zároveň napomáha k maximálnemu absorbovaniu zdrojov EÚ pre obec.

Tento programový dokument je previazaný so sektorovými operačnými programami prioritných odvetví rezortov v rámci Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007-2013, s Programom rozvoja vidieka na roky 2007-2013, PHSR mesta Turčianske Teplice ako aj Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja a Územným plánom obce Háj, Územným plánom mesta Turčianske Teplice a Územným plánom žilinského samosprávneho kraja.

Program trvalo udržateľného rozvoja obce Háj sa stane podkladovým materiálom, ktorý umožní orientáciu v smerovaní ekonomických a spoločenských aktivít v obci a jej mikropriestore.

**Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorý sa Vám práve dostal do rúk vznikol z iniciatívy vedenia obce a poslancov obecného zastupiteľstva s príspevom aktívnych občanov** za odbornej spolupráce Regionálnej rozvojovej agentúry TURIEC v Martine.

Dokument vytyčuje stratégiu, určuje ciele a predkladá plány na dosiahnutie želaného rozvoja obce. Tento dokument nie je dogmou, ale sprievodcom pre budúce obecné zastupiteľstvá, ale aj pre podnikateľské subjekty pre ďalšie investičné a rozvojové zámery v obci a pre jej kultúrny a sociálny rozvoj v najbližších rokoch. Určuje podmienky a možnosti ako sklbiť dané prírodné, historické a kultúrne podmienky so súčasnými a budúcimi modernými požiadavkami kvality života občanov Hája.

## 2 KOCEPCIA PROGRAMU

Koncepcia programu formuluje hlavné východiská pre špecifikáciu stratégie a obsah programového dokumentu. Na základe zdôvodnenia potreby programového dokumentu rozvoja definuje jeho obsahové ciele a princípy s požadovanou väzbou na štruktúru programových dokumentov – Národného strategického referenčného rámca Slovenskej republiky na roky 2007-2013, Regionálnych operačných programov a Programu rozvoja vidieka Os3 Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva a Os 4 Prístup Leader..

V ďalších kapitolách vymedzuje ich základné pojmy, obsah, rámec možnosti využitia finančných prostriedkov pre zabezpečenie realizácie programu.

### 2.1 Ciel' PHSR

Predložený dokument formuluje a dokumentuje stratégiu rozvoja obce Háj na obdobie 2007 až 2015.

Hlavnou úlohou PHSR je vytvorenie takej rozvojovej stratégie na lokálnej úrovni, ktorá na základe princípu partnerstva v rámci cyklického a iteračného charakteru plánovacích a programovacích činností vedie k inicializácii predovšetkým vlastných zdrojov na základe spolupráce a integrovania záujmov k prospechu a dynamickému rozvoju celého územia.

Stratégia rozvoja je určená strategickým (globálnym) cieľom, ktorý je rozpracovaný do špecifických cieľov tak, aby sa program stal hlavným nástrojom pre usmerňovanie a koordináciu opatrení a úloh strategického cieľa.

V súlade s požiadavkami EU (prístupu "zdola - hore", princípu partnerstva) je vhodné, aby sa obec združovala do mikroregiónu a koncentrovala zdroje (princíp koncentrácie). Tento strategický plánovací dokument je podkladom a slúži ako nástroj na tvorbu a koordináciu stratégie na vyšších programovacích úrovniach.

### 2.2 Finančné zabezpečenie rozvoja

Na podporu rozvoja obce a tým aj regionálneho rozvoja možno použiť:

1. vlastné zdroje a dobrovoľnú prácu obyvateľov,
2. úvery,
3. granty a dotácie zo štátneho rozpočtu,
4. podnikateľské súkromné zdroje,
5. prostriedky z programov EÚ,
6. združené prostriedky v rámci vytváraných partnerstiev.

Príjemcovia externých zdrojov môžu byť okrem obce aj:

- podnikateľské subjekty, združené obce a nimi založené právnické osoby, združenia obcí,
- neziskové, právnické osoby, ktoré predložia projekt v súlade s programami rozvoja.

Financovanie z verejných zdrojov a fondov EU je stanovené legislatívnym rámcom a príslušnými smernicami a predpismi.

### 2.3 Základné dokumenty rozvoja

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Háj vo svojich špecifických cieľoch sleduje ciele rozvoja, ktoré sú formulované vo vyšších plánovacích dokumentoch.

### 3 AUDIT ZDROJOV

|                                  |  |
|----------------------------------|--|
| Názov obce:                      | Háj  |
| Adresa:                          | Obecný úrad Háj, Háj 176,<br>039 01 Turčianske Teplice                 |
| E-mail:                          | <a href="mailto:obecnyurad01@stonline.sk">obecnyurad01@stonline.sk</a> |
| Telefón:                         | 043/492 2685   |
| Počet obyvateľov (október 2007): | 464  |
| Rozloha:                         | 933 ha   |
| Nadmorská výška:                 | 508 m n.m.   |
| Trvalo obývané domy:             | 142  |

#### 3.1 Poloha

Obec Háj leží na severo-západnom Slovensku v južnej časti Turčianskej kotliny 2 km od Turčianskych Teplíc, ktoré je administratívnym, kultúrnym a spoločenským centrom horného Turca, sídlom okresu Turčianske Teplice. Z hľadiska regionálnej samosprávy obec patrí do Žilinského samosprávneho kraja. Okres Turčianske Teplice susedí s okresmi Martin, Prievidza, Žiar nad Hronom a Banská Bystrica.

Obec Háj leží v nadmorskej výške od 508 do 515 m n. m., rozloha katastrálneho územia je 933 ha. Samotná obec je v zvlnenom teréne na úpätí západných svahov Veľkej Fatry a Mošovskej pahorkatiny.

Obec Háj leží pri štátnej ceste I. triedy č. 65 severo-južného ťahu Martin - Žiar nad Hronom. Najbližšia železničná stanica je v Turčianskych Tepliciach. V rámci leteckého spojenia je možné využiť letiská Žilina – Hričov a Sliač.



Obrázok 1: Mapa okolia obce Háj

#### 3.2 Kultúrne historické dedičstvo

Obec Háj leží 2 km od Turčianskych Teplíc. Osídlená bola už v dobe bronzovej i halštatskej, o čom svedčia archeologické vykopávky na Tlstej hore. I počas stáročí rímskej doby býval tento priestor osídlený. Veľkomoravské obdobie dokladá nález veľkého počtu kniežacích mohýl z 9. stor. V polovici 13. stor. je po prvýkrát listinne doložená stará osada Háj. O niekoľko desaťročí už patrila Petrovi Hájskemu, čo nasvedčuje tomu, že tu bývalo výlučne slovenské obyvateľstvo. Počas stáročí sa však majitelia menili.

Obyvatelia obce, najskôr zemianskej a neskôr poddanskej, sa vždy zaoberali poľnohospodárstvom. V 19. storočí pribudlo povozníctvo, tesárstvo, pálievalo sa vápno a drevené uhlie. Ešte na začiatku 20. stor. sa v obci pestoval ľan a konope, lisoval sa z nich olej, spriadalo a tkalo konopné a ľanové plátno, z ktorého ženy šili odevy.

Návštevník obce si iste povšimne pamätníky minulosti. Stavbou z polovice 18. stor., prestavanou v 20. stor. je rímskokatolícka fara so zachovanými barokovými klenbami.

Pôvodne gotický rímskokatolícky kostol sv. Kozmu a Damiána z pol. 15. stor. niekoľkokrát prestavali. Do trojloďového kostola sa vchádza cez dva bohato zdobené gotické portály. V kostole sú pôvodné gotické železné okutia, barokový hlavný oltár z konca 17. stor., kazateľnica zo začiatku 18. storočia a gotická kamenná krstiteľnica z 15. stor. Kostol evanjelického augsburského vyznania postavili v prvej štvrtine 19. stor. v barokovo-klasicistickom štýle slohu tolerančných chrámov. Oba kostoly sú zapísané v zozname kultúrnych pamiatok SR.

Obec si pripomína niekoľko významných kňazov, spisovateľov, pedagógov, väčšinou národných buditeľov, ktorí sa v Háji narodili, alebo tam pôsobili. Patria k nim Tobiáš Masník, Juraj Grossmann, Juraj Babka, ktorý bol členom senátu Národného zhromaždenia, Gustáv Dérier či hurbanista – revolucionár z r. 1848 Karol Holuby, ktorý po potlačení povstania bol odsúdený na trest smrti.

Nie každá slovenská obec sa môže pochváliť mimoriadnou kultúrnou udalosťou, ako bolo založenie latinskej školy v 17. stor.

Dnes do Hája prichádzajú návštevníci hlavne pre jeho krásne prírodné prostredie a vynikajúcu polohu. Len 2 km je do Turčianskych Teplíc s termálnymi kúpaliskami, na lyžovačku do Medvedej doliny 2,5 km, do jedných z najkrajších slovenských dolín – Gaderskej a Blatnickej iba po 9 km, za turistikou do Veľkej a Malej Fatry. Za históriou a kultúrou možno zájsť do Mošoviec (8 km), kde je Kaštieľ Révajovcov, Múzeum mošovských remeselníkov, Múzeum Jána Kollára, alebo do Blatnice na hrad Blatnica či do kaštieľa a múzea.

#### **Kultúrno-historické pamiatky:**

- Rímskokatolícky, pôvodne gotický kostol z roku 1381, dostavaný v roku 1454, zasvätený sv. Kozmovi a Damiánovi.
- Evanjelický kostol z rokov 1819-1821, postavený v barokov-klasicistickom slohu.
- Bývalá Rímsko- katolícka fara, v súčasnosti materská škola.

### **3.3 Geomorfológia, geológia a pedologické podmienky územia**

Turčianska kotlina, ktorej súčasťou je obec Háj patrí do systému západokarpatských vnútrohorských kotlín a vznikla ako prekopová prepadlina počas paleogénneho vrásnenia na podklade starších štruktúr. Je obklopená na severovýchode a severe Malou Fatrou, na východe Veľkou Fatrou, na juhozápade a západe pohorím Žiar, a na juhovýchode a juhu vulkanickými Kremnickými vrchmi.

Prestúpená je sústavou pozdĺžnych a priečných zlomov, pričom významnejšie pozdĺžne lomy delia kotlinu na pozdĺžne kryhy. Stredná časť kotliny predstavuje hrasť. Turčianska kotlina je vyplnená treťohornými a štvrtohornými sedimentami. Prevládajú usadeniny vrchného oddielu treťohôr – neogénu a len v menšej miere lokálne usadeniny spodného oddielu treťohôr – paleogénu.

V horninovom zložení východného a juhovýchodného okraja Turčianskej kotliny dominujú plyocénne sladkovodné jazerné a riečne usadeniny typu štrkov, pieskov, žúl až slieňov, miestami s polohami vápencov so sladkovodnou faunou. Štrky a piesky majú dominujúci podiel karbonátových hornín. Iba menej, napríklad v susednej obci Rakša je aj prímies vulkanického materiálu.

Zo starších treťohorných usadenín môžeme spomenúť úzky pruh eocénnych pieskovcov s vložkami karbonátových brekcií a zlepecov, ako aj numulitovú faunu od Blatnice.

Veľká Fatra je budovaná mohutnými súvrstvami karbonátov (dolomit a vápenec) patriacim k príkrovným sériám, ktoré morfologicky dominujú na celej kulise Veľkej Fatry. Za



zmienku stojí ešte úzky pruh severovýchodne od Rakše tvorený kriedovými slieňitými vápencami.

Podobu kotliny vytvára rieka Turiec so svojimi prítokmi, tečúca z juhu na sever a v severnej časti kotliny rieka Váh, do ktorej sa Turiec vlieva.

### 3.4 Klimatické podmienky územia

Horské masívy čiastočne chránia obec pred vetrom a vytvárajú mierne teplú klímu s priemernou ročnou teplotou +7,5 °C a dennými teplotami pohybujúcimi sa v rozmedzí od -4,8 °C v zime do + 18,9 °C v lete. V priemere spadne 750 mm zrážok, väčšinou v lete, najmenej vo februári. Mrzne asi 110 dní v roku, snehová pokrývka býva priemerne 50-80 dní. Prevládajúce vetry sú severozápadné až severovýchodné.

### 3.5 Rastlinstvo, živočíšstvo

Pestrý geologický podklad, najmä prítomnosť vápencov a dolomitov, podmienili mnohotvárne a rozmanité rastlinstvo, ktoré patrí do oblasti západokarpatskej kveteny. Najväčšia časť katastrálneho územia Hája leží v Turčianskej kotline, ktorá patrí k medzihorským kotlinám vnútorných Západných Karpát. Z vegetačného hľadiska je významná tým, že v poľadovom období prenikli cez ňu viaceré teplomilné druhy z dolín Nitry a Hrona až po úpätie Veľkej Fatry.

Z východnej strany nad obcou dominuje pohorie Veľkej Fatry, ktoré pre svoje mimoriadne prírodovedné hodnoty bolo v roku 2002 vyhlásené za národný park.

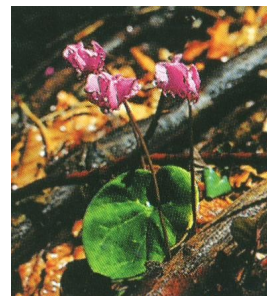
Najvýznamnejšou krajinotvornou zložkou sú lesy, tvorené najmä smrekom, bukom, jedľou, borovicou a javorom. Známy je tu najbohatší výskyt tisu obyčajného v strednej Európe.

Svoj dom tu má niekoľko veľmi vzácných endemických druhov rastlín (vyskytujú sa iba na určitom menšom území a nikde inde na svete). Z napríklad mak tatranský veľkofatranský, jarabina pekárovská, cyklámen fatranský a ďalšie.

Skalné steny a prievisy sú domovom reliktných zvyškov spoločenstiev rastlín, ktoré sa tu zachovali z rôznych období postglaciálneho vývoja. Extrémne polohy skalnatých hrebeňov, brál a veží osídľujú porasty reliktnej borovice lesnej. Pôvodná lesná pokrývka Turčianskej kotliny bola už od stredoveku odlesňovaná a postupne premenená na poli, lúky, pasienky.

Negatívne zásahy ľudskej činnosti v minulom storočí výrazne prispeli zániku mokradí. Následkom veľkoplošného odvodnenia zaniklo v polovici 70. rokov hájske rašelinisko, ktoré rozlohou 22,7 ha patrilo k najväčším v Turčianskej kotline. Nachádzalo sa na aluviálnej nive pravostranného prítoku Somolického potoka a siahalo až k štátnej ceste pri Turčianskom Michale. Unikátne spoločenstvo tu vytvára šašina hrdzavá, ktorá patrí dnes k ku kriticky ohrozeným druhom zaradeným v Červenej knihe.

Reliktný výskyt tu mali viaceré ohrozené druhy slatín prvosienka pomúčená, rosička okrúhlolistá, tučnica obyčajná, vachta trojlístá a viaceré druhy ostríc ako škripec dvojbliznový a ďalšie. Ku skutočnej ozdobе hájskej prírody patria dnes zachované zvyšky teplomilnej vegetácie na travertínových vyvýšeninách a náplavových terasách. Sekundárne travinobylinné xerothermné porasty rozžiaria krásou kvitnúceho ľanu žltého, ľanu tenkolistého, čistca priameho, jagavky vetvitej, čiernohlávky veľkokvetej, hlaváča žltkastého, nevädzky porýnskej, veronikovca klasnatého a ďalšími druhmi.



Obrázok 2: cyklámen fatranský

Na izolovanej fosilnej travertínovej vyvýšenine rastie vzácny hadomor purpurový, ktorý má tu poslednú lokalitu v Turčianskej kotline. Na okraji borovicových porastov a vápencových skál rastie klinček včasný pravý, poniklec slovenský, guľôčka srdcovitolistá, guľôčka bodkovaná, ostrica nízka a iné.

Viaceré doklady o niekdajšom rastlinstve hájskeho okolia zostávajú cenným dokumentom k poznaniu vývoja prírody regiónu Turca.

**Bezstavovce** - predstavujú najpočetnejšiu skupinu živých organizmov, keď ich počet na Zemi sa odhaduje na 15 až 20 miliónov druhov. Ich biologický a hospodársky význam je obrovský. Napriek tomu väčšina existujúcich druhov je pre človeka neznáma. Inak je chápaná existencia veľkého stavovca ako je napr. ryba, vták, medveď, jeleň či vlk, ako nejaké drobné mikroskopické prvky alebo o niečo väčšie červy, mäkkýše alebo hmyz. Ešte tak istý záujem vzbudí vo vode žijúci rak ale ďalšie skupiny unikajú všeobecnému záujmu. Preto sa ťažko vyberá vzorka najzaujímavejších zástupcov, ktoré obývajú katastrálne územie Hája.

Veľmi početnou a rozšírenou skupinou sú tu **mäkkýše**. Iste sme si už všimli prítomnosť známeho škodcu zeleniny slimáka škvrnitého alebo slizovca hrdzavého a slizniaka veľkého. V listnatom lese nájdeme západokarpatského endemita modrého - slizniaka karpatského a pri ňom najväčšieho zástupcu slimáka záhradného, ktorého zber vo voľnej prírode je už zakázaný.

Z veľkej skupiny **pavúkovcov** najčastejšie sú pavúky kosce a roztoče. Z pavúkov domácností sa najskôr stretneme s pavúkom domovým a trasavkou kosovitou. Z koscov na stenách budov nájdeme kosca domového a kosca rožkatého. Z **roztočov** medzi najobávanejšie živočíchy patrí kliešť obyčajný. Vo vodnom prostredí potoku pri dedine z **kôrovcov** je častý krivák obyčajný, ktorý je aj indikátorom kvality vody, lebo žije len v najčistejších z nej a je tiež významnou zložkou potravy ďalších vodných živočíchov.

Na sledovanom území Hája žije niekoľko tisíc druhov **hmyzu**. Na vodných biotopoch sú časté najmä efeméry a vážky. Z vážok najväčší je pásikovec. Prevažne lúčne biotopy ale i kroviny obývajú rôzne druhy rovnokrídlovcov a najnápadnejšia z nich je hlasno spievajúca kobylka zelená, kobylka spevavá. Na lesných lúkach je nápaditý červenokrídly koník vízgový. Z bzdôch je pod lipami hojná cifruša bezkrídla. Z chrobákov treba uviesť zákonom chráneného fuzáča alpského. Za súmraku na okraji lesa lietajú svetielkujúce svietivky svätojánske a dnes už vzácna majka fialová, ktorá sa vyskytuje len tam, kde je ešte dostatok mravcov u ktorých prebieha jej vývoj. Najpočetnejšou skupinou hmyzu sú u nás blanokrídlovce: mravce, včely a osy, ktoré sú veľmi užitočné pri ničení iného hmyzu. Zaujímavé sú tiež motýle. Najskôr uvidíme lietať niektoré druhy dúhovcov, bielopásovcov a babôčok. V poslednom období čoraz častejšie vidieť vidlochvosta ovocného a feniklového. Najzaujímavejší je jasoň červenooký, prísne chránený ako tretohorný relikv. Z nočných motýľov si všimneme na kvetoch lišaja marinkového a veľkého lišaja pupencového. Inou veľkou početnou skupinou hmyzu sú dvojkrídlovce: komáre a muchy. Človek si z dvojkrídlovcov najskôr všimne zástupcov neprijemnej skupiny trápičov ako sú muškovité, komárovité a ovadovité. K trápičom patria aj niektoré blchy, najmä blcha ľudská, blcha psia a blcha mačacia. Ostatné druhy blch dávajú prednosť iným teplokrvným živočíchom.

**Stavovce** - intravilán obce Háj a najmä jej najbližšie, ale aj široké okolie, tvorí vhodné životné prostredie pre mnohé druhy stavovcov. Z rýb v Somolickom potoku a v potoku Dolinka, ktorý preteká Nedožorskou dolinou, žije pstruh dúhový, pstruh potočný, ovsienka striebřistá, hrúz škvrnitý, slíž severný, plž severný, hlaváč bieloplutvý a hlaváč pásoplutvý.

Medzi najobľúbenejšie stavovce patria **vtáky**. Aj v Háji a jeho okolí sa vyskytuje veľké množstvo druhov oživujúcich svojím spevom alebo farebnosťou túto časť Turca. Priamo v intraviláne sa po celý rok môžeme stretnúť s drozdom čiernym, hrdličkou záhradnou, vrabcom domovým a poľným, stehlíkom zeleným a pestrým, sýkorkou bielolícou, belasou,

stehlíkom konopiarom, strakou čiernozobou. V dobe hniezdenia sa ku týmto druhom pridáva pinka lesná, drozd plavý, škorec lesklý, lastovička domová, belorítka domová, kanárik záhradný, trasochvost biely, slávik, červienka, muchárik sivý. V zimných mesiacoch k nim pribudnú havran poľný, strnádka žltá, hýr lesný, stehlík čížavý, pinka severská. V predhorí Veľkej Fatry sa vyskytujú ďalšie typické lesné druhy vtákov ako sú kukučka, brhlík lesný, d'ateľ veľký, sojka škriekavá, d'ateľ čierny, žlna sivá, myšiak lesný, jastrab lesný, sova lesná, myšiarka ušatá a sýkorka čiernohlavá. V lesoch sa v hniezdnom období vyskytuje penica čiernohlavá a kolibkárik čibčavý, sokol sťahovavý, orol skalný, tetov hlucháň. Na poliach a lúkach sú typickými druhmi bocian biely, zriedkavá jarabica poľná, škovránky, hraboše a iné hlodavce, ktoré loví sokol myšiar.

**Obojživelníky** zastupujú druhy ako salamandra škvrnitá, ktorá sa najčastejšie vyskytuje v listnatých a zmiešaných lesoch, z ďalších chvostnatých obojživelníkov sú v dolinách blízkej Nedožorskej doline mlok horský, mlok karpatský, ktorého výskyt je obmedzený len na Karpaty. Zo žiab sa tu vyskytuje kunka žltobruchá, ropucha bradavičnatá, rosnička zelená a skokan hnedý.

**Plazy** - v okolí Hája a v samotnom intraviláne sú zastúpené druhmi jašterica krátkohlavá, jašterica živorodá, z beznohých jašterov sa na lúkach a pri lesoch vyskytuje slepúch lámavý, ktorý tak ako jašterica dokáže v nebezpečenstve odvrhnúť chvost a tak uniknúť nepriateľovi. V okolí tečúcich vôd sa vyskytuje užovka obojková, ktorá často svoje vajíčka znáša do kompostov v záhradách. Na suchých a teplých lúčkach sa jaštericami živí užovka hladká, ktorá je indikátorom relatívnej nenarušenosti životného prostredia. Podobne ako jašterica živorodá vystupuje do vysokých polôh Veľkej Fatry náš jediný jedovatý had, vretenica severná. Napriek neveľkým sympatiám ľudí k obojživelníkom a plazom sú všetky zaradené medzi chránené živočíchy.

**Cicavce** - patria k najznámejším živočíchom aj v okolí Hája. Patria k nim piskor lesný, bieložúbka krpatá, krt podzemný, niektoré druhy netopierov potkan hnedý, myš domová, kuna skalná, lasica myšožravá a hranostaj čiernochvostý. Zriedkavejšie sa tu vyskytuje jež bledý, piskor malý a hraboš podzemný. Ďalej je to tchor tmavý a liška hrdzavá. Na okolitých lúkach a poliach žije zajac poľný, hraboš poľný, srnec lesný, potravu tu hľadá diviak lesný.

Pri tečúcich a stojatých vodách žije dulovnica vodná menšia, hryzec vodný, ondatra pižmová, potkan hnedý, vydra riečna. V lesoch sa môžeme stretnúť s vevericou stromovou, hrdziakom lesným, ryšavkou lesnou, plchom sivým lieskovým, kunou lesnou, liškou hrdzavou, diviakom lesným, srncom lesným, jeleňom lesným, ktorý vychádza za potravou aj na polia a lúky, hrabošom podzemným, jazvecom lesným. Z veľkých šeliem sa v lesoch vyskytuje medveď hnedý, rys ostrovid, veľmi zriedkavo sa tu vyskytuje mačka divá, ktorú z jej prostredia vytláča práve rys ostrovid a občas tu lovia svorky vlkov dravých plniace v zdravých lesných ekosystémoch úlohu regulátorov raticovej zveri a zdravotnej polície tým, že odstraňujú choré a slabé jedince.

### 3.6 Chránené územia

Územím obce prechádza Veľká Fatra, ktorá patrí do sústavy chránených území členských krajín Európskej únie s názvom **Lokalita Natura 2000**, ktorej hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva s významom nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných



biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Tabuľka 1: Veľká Fatra, súčasť sústavy chránených území Lokality Natura 2000

| Veľká Fatra             |                                     |
|-------------------------|-------------------------------------|
| Výmera [ha]             | 60 480                              |
| Prekrytie so sieťou CHÚ | 93 %                                |
| V pôsobnosti            | NP Veľká Fatra, NAPANT, CHKO Poľana |

#### Lokalizácia chráneného územia :

**Kraj :** Žilinský, Banskobystrický  
**Okres :** Banská Bystrica, Martin, Ružomberok, Turčianske Teplice  
**Kataster :** Donovaly, Dolný Harmanec, Motyčky, Staré Hory, Turecká, Špania Dolina, Harmanec, Kordíky, Nolčovo, Turčianska Štiavnička, Podhradie nad Váhom, Konské, Sklabinský Podzámok, Sklabiná, Záborie, Turčianske Jaseno, Belá, Necpaly, Dulice, Folkušová, Blatnica, Ľubochňa, Hubová, Ružomberok, Liptovská Osada, Liptovská Lúžna, Liptovské Revúce, Mošovce, Rakša, **Háj**, Dolná Štubňa, Čremošné, Horná Štubňa, Horný Turček

**Charakteristika :** Dravce, sovy a ostatné druhy vtákov viazané na rozľahlé lesné komplexy a skalné biotopy tu nachádzajú mimoriadne vhodné podmienky pre hniezdenie a prežívanie. Najvýznamnejšími sú sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), výr skalný (*Bubo bubo*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*) a tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*).

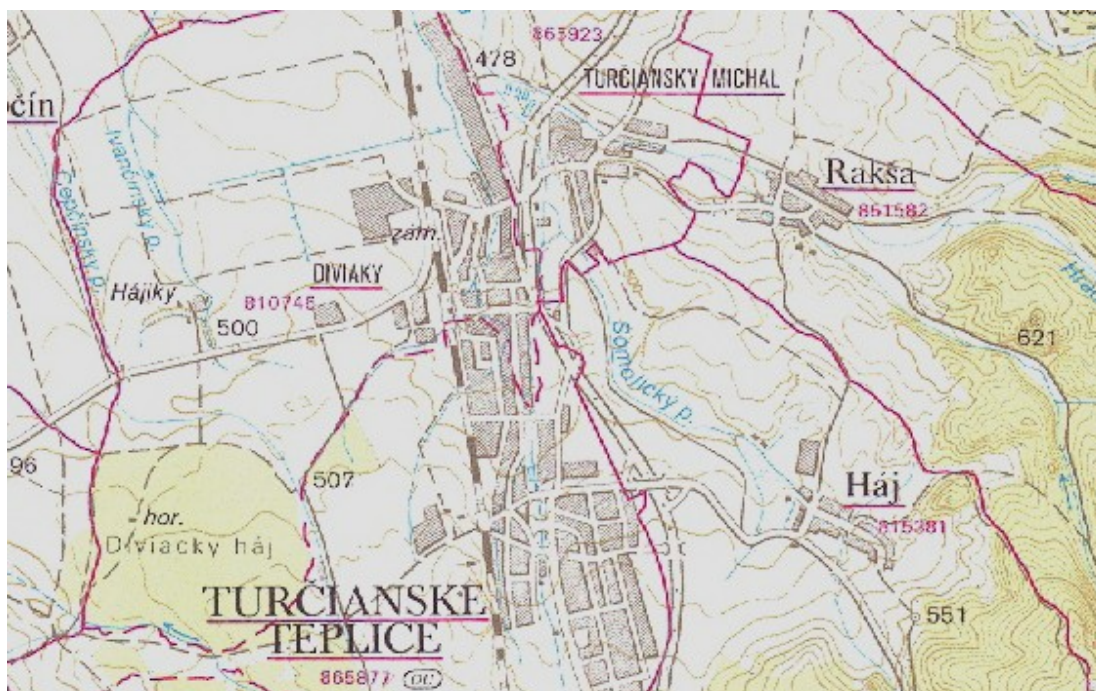
#### Odôvodnenie návrhu ochrany:

Veľká Fatra je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), d'ateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov výr skalný (*Bubo bubo*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), žlna sivá (*Picus canus*), žltouchvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*), tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), d'ateľ bieločrptý (*Dendrocopos leucotos*), muchárik červenohrdlý (*Ficedula parva*) a muchárik bieločrptý (*Ficedula albicollis*).

### 3.7 Územie ochranného pásma

Územie ochranného pásma II. stupňa prírodných liečivých zdrojov v Turčianskych Tepliciach je v okrese Turčianske Teplice, v katastrálnych územiach Turčianske Teplice, Diviaky, Háj a Dolná Štubňa. Ochranné pásmo II. stupňa je vyznačené v mapovom podklade.





Obrázok 3: Mapa ochranných pásiem

### V ochrannom pásme II. stupňa v Turčianskych Tepliciach sa zakazuje

1. zriaďovať skládky odpadov bez stanoviska ministerstva zdravotníctva,
2. spaľovať nebezpečné odpady,
3. zriaďovať veľkokapacitné farmy zvierat
4. používať leteckú aplikáciu hnojív a ochranných chemických látok bez stanoviska ministerstva zdravotníctva,
5. budovať nové dopravné zariadenia a komunikácie bez podrobného inžiniersko geologického a hydrogeologického prieskumu,
6. vykonávať banskú činnosť a činnosti vykonávané banským spôsobom bez hydrogeologického prieskumu,
7. vykonávať geologické práce bez hydrogeologického prieskumu,
8. vykonávať ťažbu dreva bez písomného súhlasu odborného lesného hospodára<sup>4)</sup> a schváleného projektu ťažby ministerstvom zdravotníctva,
9. povoľovať odber a odoberať podzemné vody v množstve vyššom ako 0,5 l.s-1 bez stanoviska ministerstva zdravotníctva.

### 3.8 Mikroregión Turčiansko - Čremošniarsky

Bol založený v júni 2003. Jeho zakladateľmi bolo mesto Turčianske Teplice a obce Čremošné, Rakša a Háj.

Medzi základné predmety činnosti mikroregiónu patria:

- zabezpečiť všestranný rozvoj mikroregiónu včítane infraštruktúrneho, dopravného, turistického a kultúrneho rozvoja ;
- vytvorenie štandardného lyžiarskeho strediska so službami pre návštevníkov a s ďalším riešením celoročného rozvoja cestovného ruchu v regióne;
- prostredníctvom cestovného ruchu zabezpečiť všeobecnú prosperitu územia;
- nadviazanie spolupráce s mikroregiónmi na území SR ako aj mimo územia, v záujme obojstranného územného rozvoja.

### 3.9 Životné prostredie a odpadové hospodárstvo

Súčasný stav kvality životného prostredia obce a záujmového regiónu je výsledkom vzájomného priestorového a časového pôsobenia stresových faktorov rôznej intenzity. Obec je členom Združenia obcí na ochranu životného prostredia horného Turca, ktoré má vlastnú skládku odpadov, čím je z dlhodobého hľadiska zabezpečené ukladanie odpadov.

#### 3.9.1 Voda

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon) s účinnosťou od 1. júna 2002. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Voda podľa Ústavy Slovenskej republiky je vo vlastníctve štátu a na jej nakladanie podľa povahy veci je potrebné povolenie, príp. súhlas príslušného vodohospodárskeho orgánu. Zákon ochrany vodných pomerov a vodárenských zdrojov rozoznáva v územnej ochrane chránené vodohospodárske oblasti, ochranné pásma vodárenských zdrojov, citlivé oblasti, zraniteľné oblasti.

Obec, podobne ako prevažná časť okresu Turčianske Teplice, patrí do ochranného pásma prírodných liečivých vôd v zmysle vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR z 1. júla 2007.

Z areálovo - bodových konfliktov má najpodstatnejší význam absencia odkanalizovania (akumulácia odpadových vôd v žumpách a septikoch), úprava potoka a neprehľadná situácia pri útlme poľnohospodárskej činnosti.

V dôsledku vysokej priepustnosti zvodneného prostredia sa stáva problémom sekundárne znečistenie podzemných vôd poľnohospodárskou a priemyselnou výrobou.

#### 3.9.2 Ovzdušie

Zákon č. 478/2002 Zb. o ochrane ovzdušia, ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

Z hľadiska kvality ovzdušia záujmové územie nepatrí medzi zaťaženými oblasťami, ako aj širšie územie región horný Turiec. Okres Turčianske Teplice patrí v rámci SR z hľadiska znečistenia ovzdušia k menej zaťaženým územiám (čo je dôsledok spolupôsobenia viacerých faktorov: nížinný reliéf, absencia priemyselných závodov znečisťujúcich ovzdušie). Na znečisťovaní ovzdušia sa v regióne v podstatnej miere podieľajú existujúce stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia – hydinný podnik v Turčianskych Tepliciach a poľnohospodárske družstvo a automobilová doprava, ktoré zaťažujú ovzdušie hlavne tuhými znečisťujúcimi látkami, SO<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub> a CO.

Rozhodujúce je znečistenie ovzdušia malými zdrojmi (lokálne kúreniská, malé prevádzky bez odlučovacích zariadení, s nekvalitným uhlím ako i zastaranými technologickými zariadeniami). Nemalý podiel na vysokej prašnosti má veterná erózia a poľnohospodárstvo. Závažné lokálne ohrozenia v znečistení ovzdušia spôsobujú v zberovej sezóne sušičky poľnohospodárskych podnikov ako i aplikácia umelých pesticídov.

V obci Háj sa nenachádzajú výraznejšie (stredné) zdroje znečistenia ovzdušia.

### 3.9.3 Pôda

Z hľadiska kvality pôdneho fondu prevažná časť územia disponuje kvalitným pôdnym fondom Slovenska.

Pôdne pomery obce sú veľmi priaznivé pre rozvoj poľnohospodárstva, avšak s intenzívnym poľnohospodárstvom dochádza k zvyšovaniu veternej erózie. Kontaminované pôdy sa nenachádzajú v k. ú. obce. Všetky druhy pôd v rámci PPF v posledných desaťročiach dlhodobým pôsobením intenzifikačných činiteľov (nedoriešené koncovky v chovoch hospodárskych zvierat, veľkoblokový systém hospodárenia na ornej pôde, zjednodušené oševné procesy, chemizácia a mnohé ďalšie aktivity) a všeobecným zhoršovaním kvality životného prostredia utrpeli na kvalite, čiže sa znížila ich prirodzená úrodnosť.

### 3.9.4 Lesy

Základným právnym predpisom upravujúcim starostlivosť o lesy je zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch, v znení neskorších predpisov. Podľa tohto zákona sú lesy jedným z najväčších bohatstiev Slovenska, sú jednou zo základných zložiek životného prostredia a poskytujú trvalý zdroj dreva pre priemyselné odvetvia. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, aj ich spoločenstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú aj zdrojom zdravia a osvieženia obyvateľstva.

V záujmovom území lesy majú malú veľkú rozlohu vzhľadom na hranicu Národného parku Veľká Fatra, ktorý je pozitívnym ale i obmedzujúcim faktorom pre rozvoj obce.

### 3.9.5 Hluk a vibrácie

K negatívnym faktorom, ktoré pôsobia nepriaznivo a zhoršujú kvalitu životného prostredia, patria hluk a vibrácie. Ochrana obyvateľstva pred nadmerným hlukom a vibráciami je ošetrená zákonom č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí. Prípustná hodnota hluku od roku 1997 je 60 dB pre dennú dobu a 50 dB pre nočnú dobu.

V záujmovom území najväčším zdrojom hluku je intenzívna doprava prechádzajúca obytnou zónou.

### 3.9.6 Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001.

Účelom odpadového hospodárstva v zmysle zákona o odpadoch je predchádzať vzniku odpadov, obmedzovať ich tvorbu, znižovať nebezpečné vlastnosti odpadov a prednostne zabezpečiť zhodnocovanie odpadov pred ich zneškodňovaním.

Infraštruktúru odpadového hospodárstva predstavujú zariadenia a objekty na nakladanie s odpadmi. Riešenie problematiky komunálneho odpadu a nový prístup k odpadam má vplyv na zlepšenie stavu životného prostredia a rast životnej úrovne obyvateľstva. Základným spôsobom zneškodňovania komunálneho odpadu je skládkovanie.

Vzhľadom na prevažne poľnohospodársky ráz územia (s menším podielom priemyselnej výroby) významný podiel na celkovej skladbe odpadu má odpad organického pôvodu popri samotnom KO. Podstatná časť nevyužívaných odpadov sa zneškodňuje ukladaním na skládky a len menšia časť sa spaľuje. V budúcnosti by bolo vhodné zaviesť intenzívnejší separovaný zber zhodnotiteľných odpadov tak, aby sa dosiahlo zapojenie 70% obyvateľov a množstvo separovaného odpadu v roku 2008 tvorilo 40 kg/obyvateľ za rok, ďalej podporuje triedenie komunálneho odpadu a kompostovanie biologického odpadu.

Cieľom tohto kroku je :

- zníženie záťaže životného prostredia odpadmi určenými na zneškodnenie,
- zníženie obsahu škodlivín v odpade,
- zabezpečenie priemyselného využitia surovín, ktoré môžu nahradiť základné materiály a tak znížiť požiadavky na ťažbu prírodných zdrojov a energií.

V obci je zavedený komplexný separovaný zber odpadu (vrátane PET fliaš, skla i papiera). Akumulátory sú zozbierané v zbernom mieste pri obecnom úrade v mesačných intervaloch, kým elektrické stroje sú zozbierané v polročných intervaloch. V nasledujúcich rokoch bude potrebné ďalej zvýšiť informovanosť občanov o separovanom zbere.

V celkovom hodnotení úroveň životného prostredia je 2. stupňa, čo znamená, že je to prostredie vyhovujúce.

Územný plán Žilinského samosprávneho kraja v oblasti odpadového hospodárstva navrhuje medzi inými v záujmovom priestore:

- zabezpečiť postupnú sanáciu a rekultiváciu nevyhovujúcich skládok odpadov a starých environmentálnych záťaží,
- sanovať prednostne skládky lokalizované v územiach prvkov regionálneho územného systému ekologickej stability a v územiach, kde bezprostredne ohrozujú zložky životného prostredia,
- zabezpečiť lokality pre výstavbu zariadení súvisiacich s triedením, recykláciou, využívaním a zneškodňovaním odpadov v obciach určených v územnom pláne,
- zneškodňovanie nevyužitých komunálnych odpadov riešiť prednostne na zabezpečených regionálnych skládkach odpadov obciach určených v územnom pláne,
- zabezpečiť na území kraja plochy pre plánovaný systém kontajnerizácie pre nakladanie s nebezpečným odpadom a sieť recyklačných stredísk nebezpečných odpadov
- doriešiť zneškodňovanie odpadov zo zdravotníckych zariadení na území kraja,
- vytvoriť systémové podmienky pre rozvoj podnikateľskej sféry v oblasti využívania a spracovania odpadov v zmysle navrhovaných opatrení, vyšpecifikovaných v textovej časti návrhu územného plánu veľkého územného celku Žilinský kraj.

### **Ďalšie návrhy a odporúčania:**

- v miestach s intenzívnou veternou a vodnou eróziou zabezpečiť protieróznú ochranu pôdy vedením prvkov územného systému ekologickej stability;
- odstrániť skládky odpadu lokalizované na území prvkov územného systému ekologickej stability;
- revitalizovať toky upravené na kanálový typ, kompletizovať sprievodnú vegetáciu výsadbou pásu domácich druhov drevín a krovín pozdĺž tokov zvýšením podielu trávnych porastov na plochách okolitých mikrodepresií, čím vzniknú podmienky na realizáciu navrhovaných biokoridorov pozdĺž tokov;
- vhodnými technickými, biologickými, ekologickými, ekonomickými a právnymi opatreniami prinavrátiť pôvodný charakter krajiny v územiach dotknutých výraznou výstavbou;
- v lesnom hospodárstve zabezpečovať postupnú obnovu prirodzeného drevinového zloženia porastov, zabezpečovať obnovu porastov, zvyšovať podiel lesov osobitného určenia, zachovať pôvodné zvyšky klimaxových lesov;
- regulovať rozvoj rekreácie v lokalitách tvoriacich prvky územných systémov ekologickej stability, v lesných ekosystémoch využívať rekreačný potenciál v súlade s ich únosnosťou;
- z hľadiska ochrany biodiverzity zachovať plochy s krovinovými spoločenstvami, vodnými plochami, lúkami, pieskovými presypmi a ďalšími biotopmi významnými ako genofondové lokality;



- uprednostňovať prirodzenú obnovu, dodržiavať prirodzené druhové zloženie drevín pre dané lesné typy (postupná náhrada nepôvodných drevín pôvodnými) pri obnove lesných porastov, na maximálne možnú mieru obmedziť ťažbu veľkoplošnými holorubmi;
- usmerniť využívanie ornej pôdy v súlade s produkčným potenciálom a s ohľadom na náročnosť, vlhkosť a zrnitosť pôd, optimalizovať štruktúru pestovaných plodín v rámci osevných postupov;
- regulovať používanie chemických prostriedkov z dôvodu ochrany vodných zdrojov v oblastiach chránených krajinných oblastí;
- výrazne zvýšiť podiel nelesnej drevinnej vegetácie, ozeleniť vodné toky a kanály v oblastiach intenzívne poľnohospodársky využívané krajiny; pri realizácii postupovať v súlade s projektmi pozemkových úprav;
- zabezpečiť zladenie dopravných koridorov, sídiel a iných technických prvkov s okolitou krajinou najmä v miestach konfliktov s prvkami územného systému ekologickej stability.



Obrázok 4: Foto z obce

## 4 ŠTATISTICKÉ UKAZOVATELE:

**Tabuľka 2: Základná charakteristika**

|  |                    |
|--|--------------------|
| Kód obce                                     | 512265             |
| Názov okresu                                 | Turčianske Teplice |
| Názov kraja                                  | Žilinský           |
| Štatút obce                                  | obec               |
| PSC  | 039 01             |
| Telefónne smerové číslo                      | 043                |
| Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok    | 1264               |
| Nadmorská výška stredu obce - mesta v m      | 508                |
| Celková výmera územia obce [m <sup>2</sup> ] | 9 331 809          |
| Hustota obyvateľstva na km <sup>2</sup>      | 52                 |

**Tabuľka 3: Spádovosť obce (Zdroj: ŠÚ, k 31.12.2005)**

|   |                    |
|---|--------------------|
| Sídlo matričného úradu                                      | Turčianske Teplice |
| Sídlo pracoviska daňového úradu                             | Turčianske Teplice |
| Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru      | Turčianske Teplice |
| Sídlo Okresného súdu  | Martin             |
| Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru | Turčianske Teplice |
| Sídlo pracoviska obvodného úradu                            | Martin             |
| Sídlo Územnej vojenskej správy                              | Žilina             |
| Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny        | Martin             |
| Sídlo Obvodného úradu životného prostredia                  | Martin             |

### 4.1 Základná vybavenosť obce

**Tabuľka 4: Technická vybavenosť (Zdroj: ŠÚ, k 31.12.2005)**

|   |                    |
|---|--------------------|
| Pošta   | nie                |
| Káblová televízia   | nie                |
| Verejný vodovod   | áno                |
| Verejná kanalizácia   | nie                |
| Kanalizačná sieť pripojená na ČOV                             | nie                |
| Rozvodná sieť plynu   | nie                |
| Najbližšia zastávka vlakov osobnej dopravy - názov            | Turčianske Teplice |
| Najbližšia zastávka vlakov osobnej dopravy - vzdialenosť v km | 2                  |



Obrázok 5: Foto z obce

Tabuľka 5: Športové vybavenie

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Kúpalisko umelé alebo prírodné       | nie |
| Telocvičňa                           | nie |
| Ihrisko pre futbal (okrem školských) | áno |

Tabuľka 6: Kultúrne vybavenie

|                                |     |
|--------------------------------|-----|
| Knižnica                       | áno |
| Videopožičovňa a DVD požičovňa | nie |
| Kino stále                     | nie |

Tabuľka 7: Vybavenie v oblasti zdravotníctva

|  |     |
|--|-----|
| Lekárne a výdajne liekov                                   | nie |
| Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých     | nie |
| Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast | nie |
| Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga       | nie |
| Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa        | nie |

Tabuľka 8: Informácie k životnému prostrediu

|  |       |
|--|-------|
| Skládka komunálneho odpadu             | nie   |
| Množstvo komunálneho odpadu v tonách   | 117,0 |
| Využívaný komunálny odpad v tonách     | 1,0   |
| Zneškodňovaný komunálny odpad v tonách | 110,0 |

(Zdroj: ŠÚ, k 31. 12. 2005)

**Tabuľka 9: Vybavenosť vybraných služieb**

|   |     |
|---|-----|
| Predajňa potravinárskeho tovaru   | nie |
| Predajňa potravín a zmiešaného tovaru 2 x                                   | áno |
| Pohostinské odbytové stredisko  | áno |
| Predajňa nepotravinárskeho tovaru   | nie |
| Predajňa pohonných látok  | nie |
| Zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel<br>Autoservis J. Požesky | áno |
| Predajňa súčiastok a príslušenstva pre motorové<br>vozidlá p. Šurin 2 x     | áno |
| Hotel (motel, hotel)  | nie |
| Penzión *** až *  | nie |
| Turistická ubytovňa **, *   | nie |
| Chatová osada *** až *  | nie |
| Kemping **** až *   | nie |
| Ostatné hromadné ubytovacie zariadenia                                      | nie |
| Chov hovädzieho dobytku, oviec, králikov                                    | áno |

(Zdroj: ŠÚ, k 1. 10. 2007)

## 4.2 Obyvateľstvo

Najstaršie výsledky sčítania obyvateľstva pochádzajú z XVIII. Storočia. V roku 1715 mala obec 22 domácností, v roku 1785 už 83 domov a 464 obyvateľov.

**Tabuľka 10: Demografický vývoj**

| <i>rok</i> | <i>Počet obyvateľov</i> | <i>Počet domov</i> |
|------------|-------------------------|--------------------|
| 1785       | 464                     | 83                 |
| 1828       | 637                     | 92                 |
| 1880       | 569                     | neevidované        |
| 1961       | 594                     | neevidované        |
| 1970       | 540                     | neevidované        |
| 1980       | 579                     | neevidované        |
| 1991       | 466                     | 124                |
| 2001       | 485                     | 125                |
| 2007       | 464                     | 142                |

**Tabuľka 11: Štruktúra obyvateľstva**

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Počet obyvateľov spolu               | 484 |
| muži                                 | 232 |
| ženy                                 | 252 |
| Predproduktívny vek (0-14) spolu     | 84  |
| Produktívny vek (15-54) ženy         | 128 |
| Produktívny vek (15-59) muži         | 161 |
| Poproduktívny vek (55+Ž, 60+M) spolu | 111 |
| Počet sobášov                        | 0   |
| Počet rozvodov                       | 1   |
| Počet živonarodených spolu           | 2   |



|  |   |
|--|---|
| muži                                   | 0 |
| ženy                                   | 2 |
| Počet zomretých spolu                  | 8 |
| muži                                   | 3 |
| ženy                                   | 5 |
| Celkový prírastok (úbytok) obyv. spolu | 6 |
| muži                                   | 4 |
| ženy                                   | 2 |

(Zdroj: ŠÚ, k 31. 12. 2005)



Obrázok 6: Pásenie oviec na „Babe“

Tabuľka 12: Národnostná štruktúra obyvateľstva (Zdroj: ŠÚ, SODB)

| <b>Bývajúce obyvateľstva podľa národností</b> | <b>1991</b> | <b>2001</b> |
|---|-------------|-------------|
| Slovenská %                                   | 99,14       | 99,18       |
| Maďarská %                                    | 0,00        | 0,00        |
| Rómska %                                      | 0,00        | 0,00        |
| Rusínska %                                    | 0,00        | 0,00        |
| Ukrajinská %                                  | 0,00        | 0,00        |
| Česká %                                       | 0,43        | 0,62        |
| Moravská %                                    | 0,00        | 0,00        |
| Sliezska %                                    | 0,00        | 0,00        |
| Nemecká %                                     | 0,21        | 0,21        |
| Poľská %                                      | 0,00        | 0,00        |

© Štatistický úrad Slovenskej republiky

Tabuľka 13: Náboženská štruktúra obyvateľstva (Zdroj: ŠÚ, SODB)

| <b>Bývajúce obyv. podľa náboženského vyznania</b> | <b>1991</b> | <b>2001</b> |
|---|-------------|-------------|
| Rímskokatolícke %                                 | 20,39       | 28,04       |
| Evanjelické %                                     | 60,52       | 62,27       |
| Gréckokatolícke %                                 | 0,00        | 0,00        |
| Pravoslávne %                                     | 0,00        | 0,00        |
| Čs. Husitské %                                    | 0,00        | 0,00        |
| Bez vyznania %                                    | 3,65        | 7,22        |
| Ostatné %   | 0,00        | 0,00        |
| Nezistené %                                       | 15,45       | 2,27        |

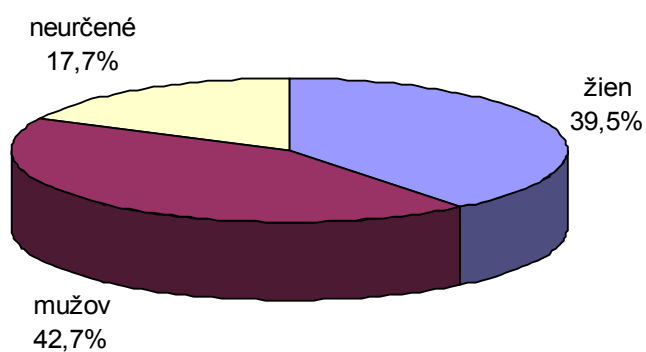
© Štatistický úrad Slovenskej republiky

## 5 PRIESKUM OBYVATEĽSTVA:

### Grafické vyhodnotenie otázok dotazníka

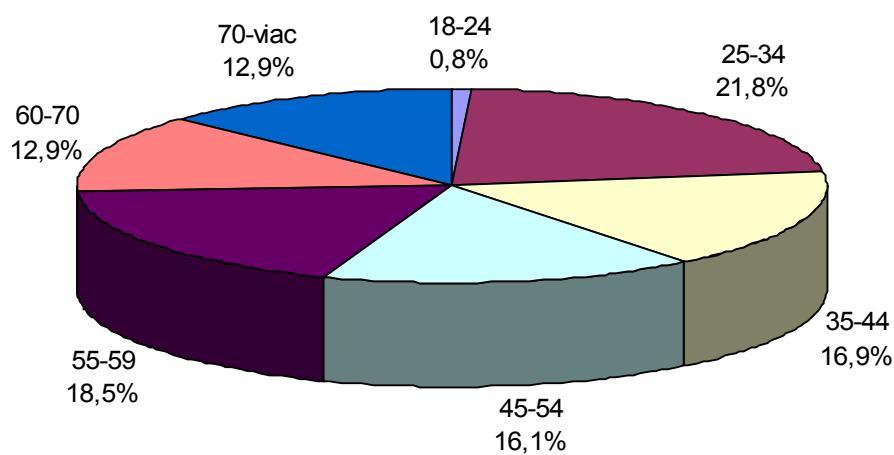
#### 1. otázka – štruktúra respondentov

|       | žien  | mužov | neurčené | spolu |
|-------|-------|-------|----------|-------|
| počet | 49    | 53    | 22       | 124   |
| %     | 39,5% | 42,7% | 17,7%    | 100%  |



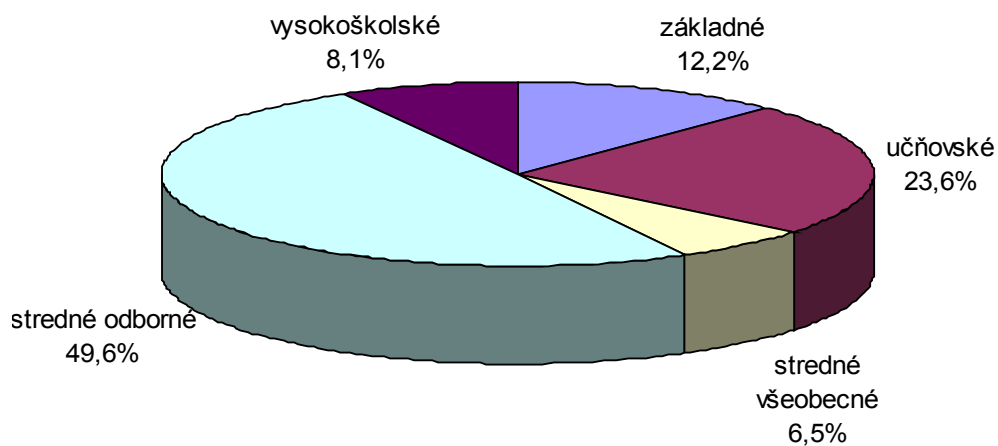
#### 2. otázka – veková štruktúra respondentov

| vek   | 18 - 24 | 25 - 34 | 35 - 44 | 45 - 54 | 55 - 59 | 60 - 70 | 70 - viac | spolu |
|-------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|-----------|-------|
| počet | 1       | 27      | 21      | 20      | 23      | 16      | 16        | 124   |
| %     | 0,8%    | 21,8%   | 16,9%   | 16,1%   | 18,5%   | 12,9%   | 12,9%     | 100%  |



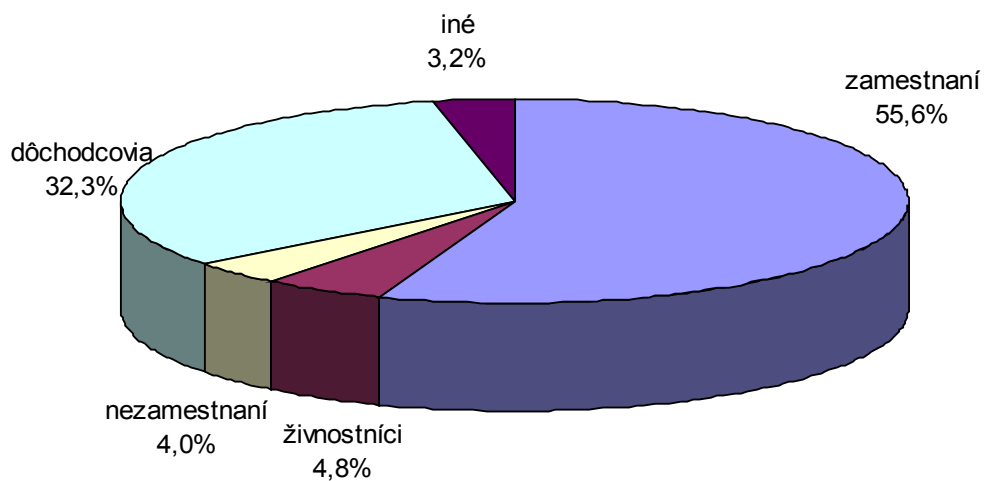
### 3. otázka – vzdelanie

|       | základné | učňovské | stredné všeobecné | stredné odborné | vysokoškolské | spolu |
|-------|----------|----------|-------------------|-----------------|---------------|-------|
| počet | 15       | 29       | 8                 | 61              | 10            | 123   |
| %     | 12,2%    | 23,6%    | 6,5%              | 49,6%           | 8,1%          | 100%  |



### 4. otázka – pracovný pomer

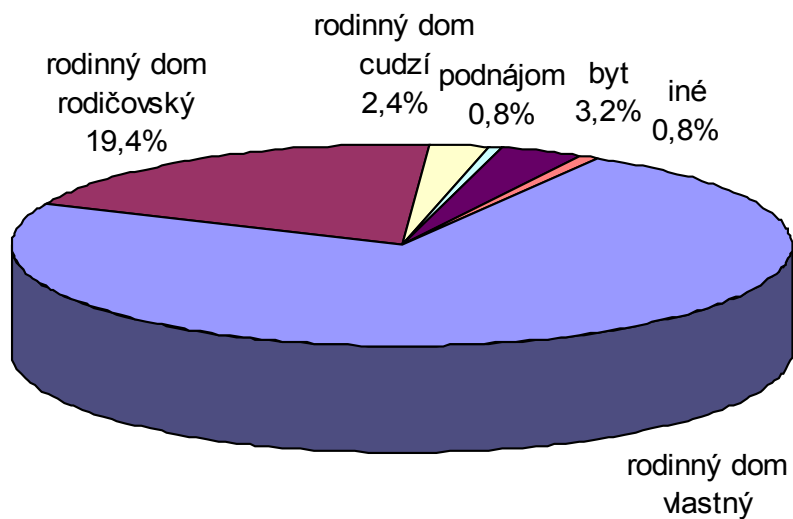
|       | zamestnaní | živnostníci | nezamestnaní | dôchodcovia | iné  | spolu |
|-------|------------|-------------|--------------|-------------|------|-------|
| počet | 69         | 6           | 5            | 40          | 4    | 124   |
| %     | 55,6%      | 4,8%        | 4,0%         | 32,3%       | 3,2% | 100%  |





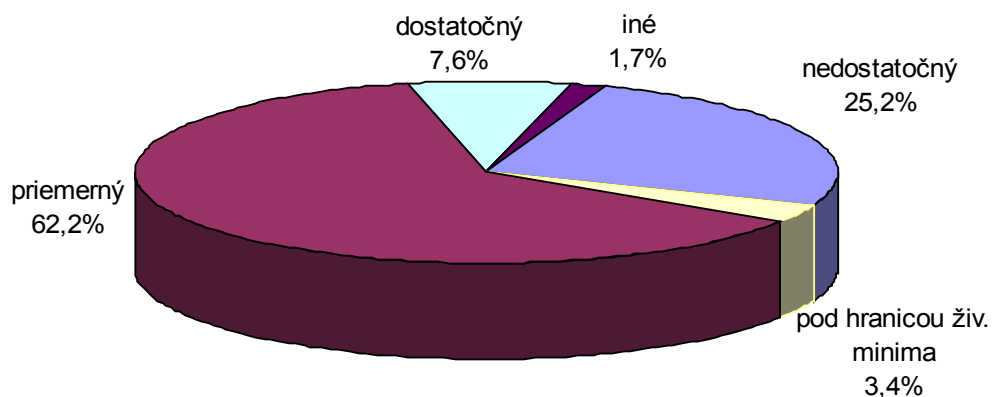
## 5. otázka – bývanie

|       | rodinný dom vlastný | rodinný dom rodičovský | rodinný dom cudzí | podnájom | byt  | iné  | spolu |
|-------|---------------------|------------------------|-------------------|----------|------|------|-------|
| počet | 91                  | 24                     | 3                 | 1        | 4    | 1    | 124   |
| %     | 73,4%               | 19,4%                  | 2,4%              | 0,8%     | 3,2% | 0,8% | 100%  |



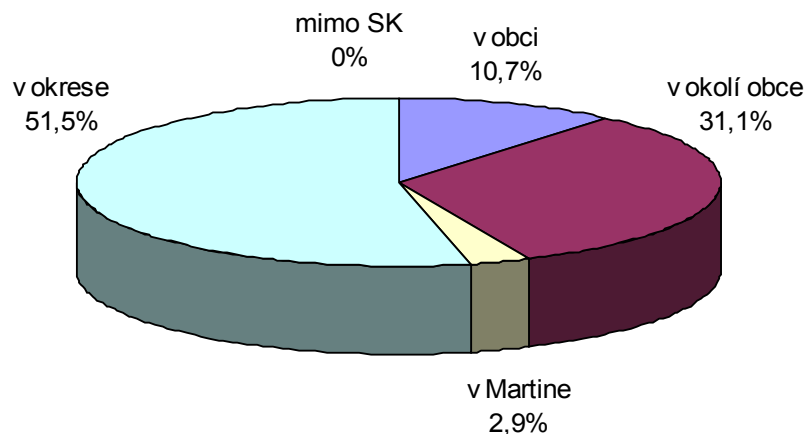
## 6. otázka – subjektívne ohodnotenie výšky príjmu respondentov

|       | nedostatočný | pod hranicou živ. minima | priemerný | dostatočný | iné  | spolu |
|-------|--------------|--------------------------|-----------|------------|------|-------|
| počet | 30           | 4                        | 74        | 9          | 2    | 119   |
| %     | 25,2%        | 3,4%                     | 62,2%     | 7,6%       | 1,7% | 100%  |



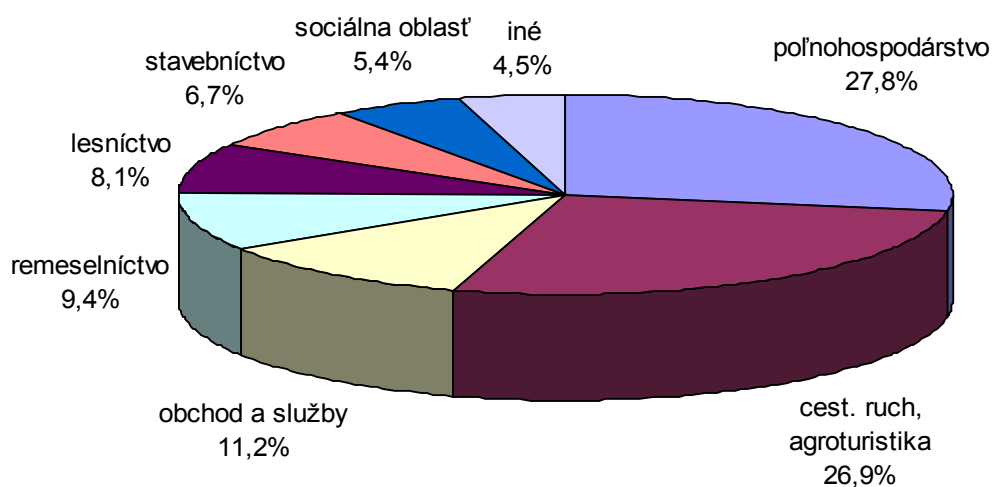
## 7. otázka – predstava o mieste zamestnania

|       | v obci | v okolí obce | v Martine | v okrese | mimo SK | iné  | spolu |
|-------|--------|--------------|-----------|----------|---------|------|-------|
| počet | 11     | 32           | 3         | 53       | 0       | 4    | 103   |
| %     | 10,7%  | 31,1%        | 2,9%      | 51,5%    | 0%      | 3,9% | 100%  |



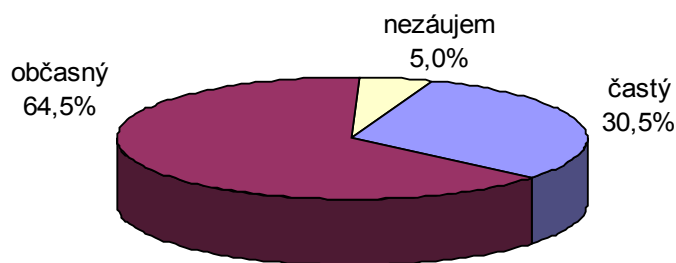
## 8. otázka – subjektívne ohodnotenie výšky príjmu respondentov

|                              | počet | %     |
|------------------------------|-------|-------|
| poľnohospodárstvo            | 62    | 27,8% |
| cestovný ruch, agroturistika | 60    | 26,9% |
| obchod a služby              | 25    | 11,2% |
| remeselníctvo                | 21    | 9,4%  |
| lesníctvo                    | 18    | 8,1%  |
| stavebníctvo                 | 15    | 6,7%  |
| sociálna oblasť              | 12    | 5,4%  |
| iné                          | 10    | 4,5%  |
| hlasov spolu                 | 223   | 100%  |



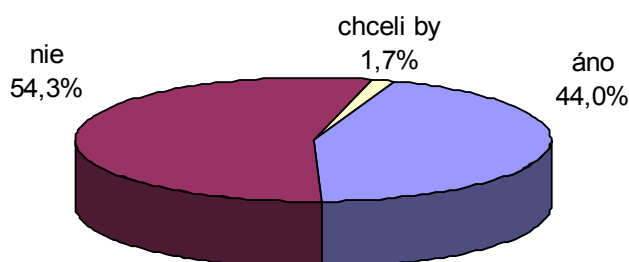
### 9. otázka – záujem občanov o dianie v obci

|       | častý | občasný | nezáujem | spolu |
|-------|-------|---------|----------|-------|
| počet | 37    | 78      | 6        | 121   |
| %     | 30,5% | 64,5%   | 5,0%     | 100%  |



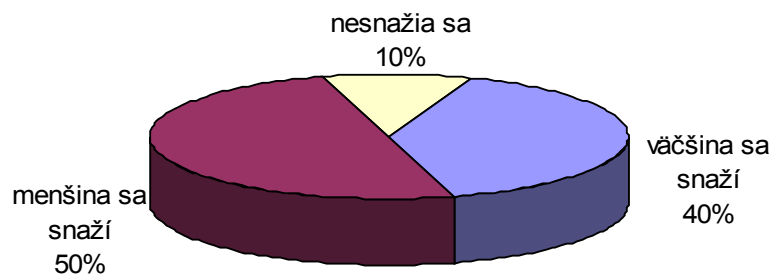
### 10. otázka – členstvo občanov v združení alebo spolku

|       | áno   | nie   | chceli by | spolu |
|-------|-------|-------|-----------|-------|
| počet | 51    | 63    | 2         | 116   |
| %     | 44,0% | 54,3% | 1,7%      | 100%  |



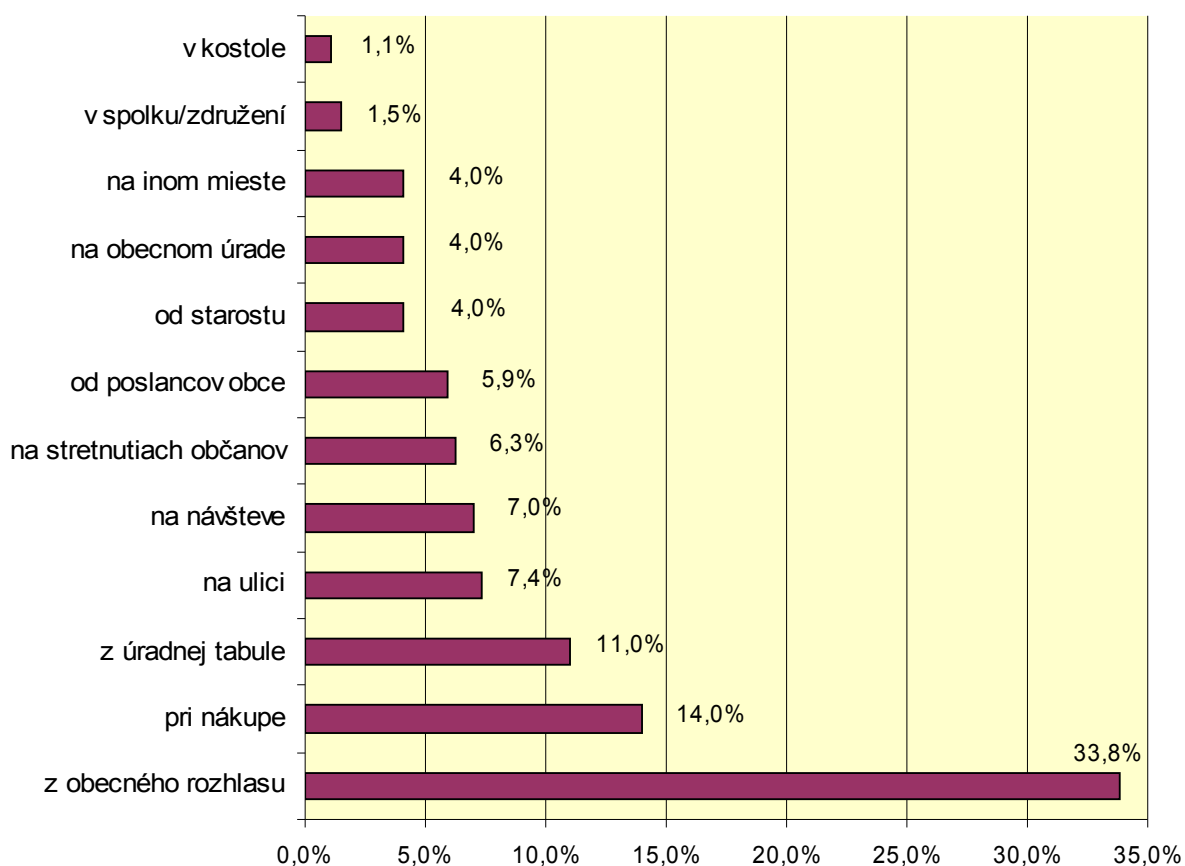
### 11. otázka – Ohodnotenie aktívnosti spoluobčanov skrášlit' - spríjemniť život v obci a prostredie

|       | väčšina sa snaží | menšina sa snaží | nesnažia sa | spolu |
|-------|------------------|------------------|-------------|-------|
| počet | 48               | 60               | 12          | 120   |
| %     | 40%              | 50%              | 10%         | 100%  |

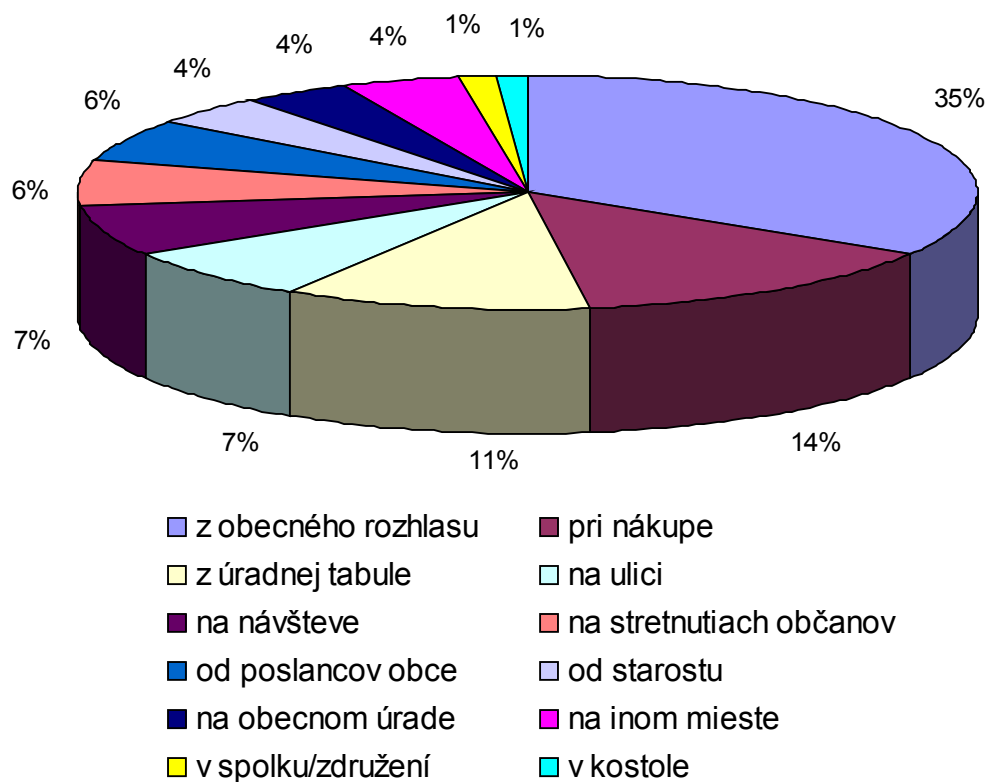


## 12. otázka – zdroje občanov získavania informácií o dianí obce

| zdroj                   | počet | %     |
|-------------------------|-------|-------|
| z obecného rozhlasu     | 92    | 33,8% |
| pri nákupe              | 38    | 14,0% |
| z úradnej tabule        | 30    | 11,0% |
| na ulici                | 20    | 7,4%  |
| na návšteve             | 19    | 7,0%  |
| na stretnutiach občanov | 17    | 6,3%  |
| od poslancov obce       | 16    | 5,9%  |
| od starostu             | 11    | 4,0%  |
| na obecnom úrade        | 11    | 4,0%  |
| na inom mieste          | 11    | 4,0%  |
| v spolku/združení       | 4     | 1,5%  |
| v kostole               | 3     | 1,1%  |
| z obecných novín        | 0     | 0,0%  |
| spolu                   | 272   | 100%  |

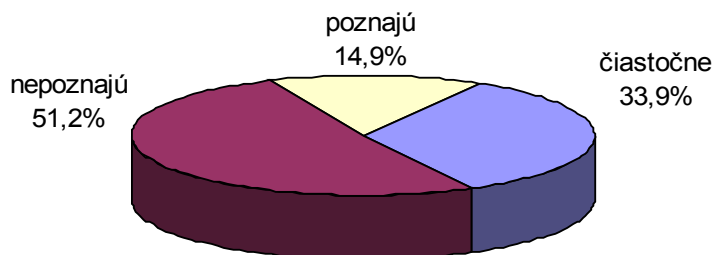


### Zdroje informácií pre občanov



### 13. otázka – miera oboznámenosti občanov s rozvojovými prioritami obce

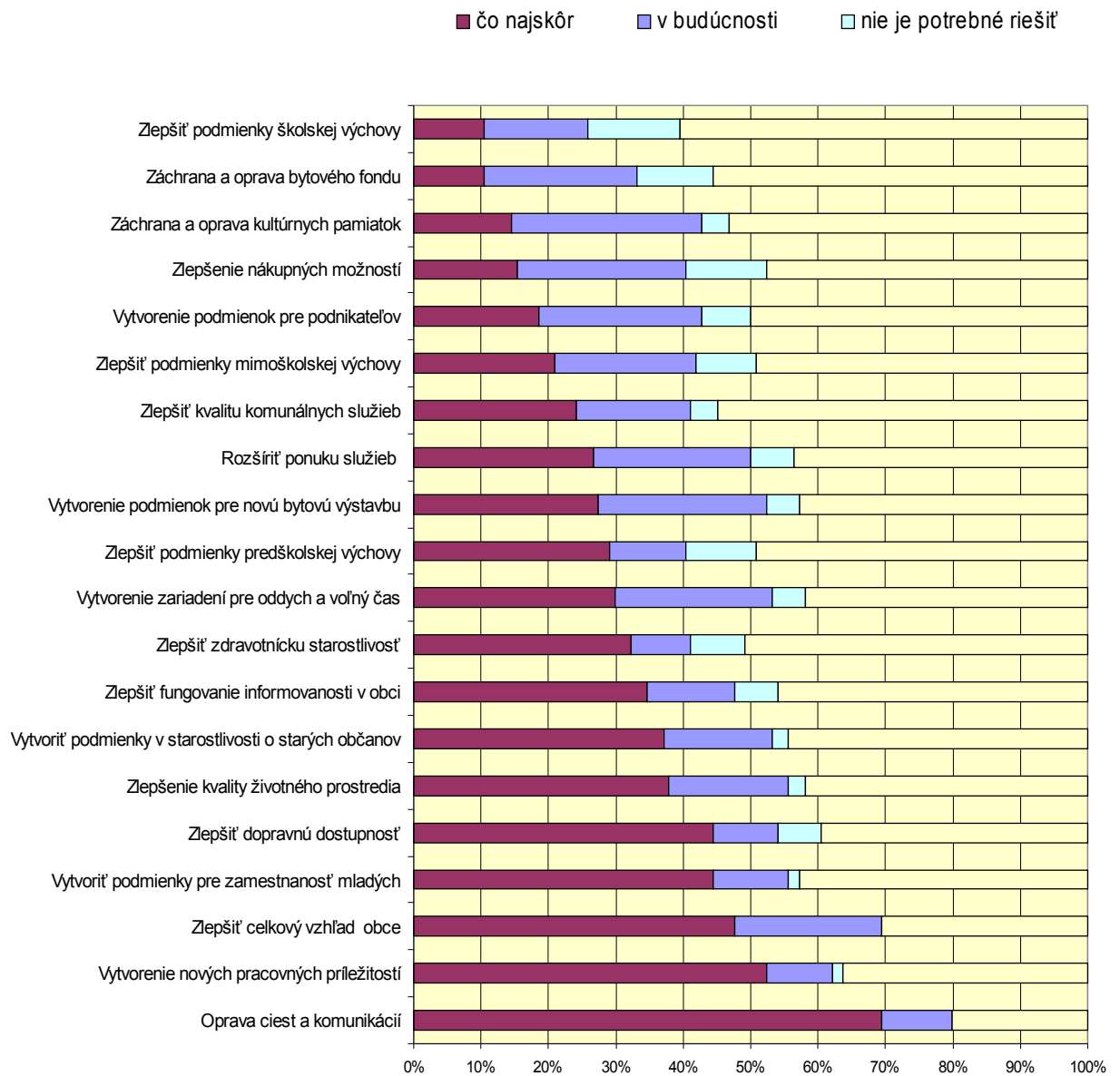
|       | čiastočne | nepoznajú | poznajú | spolu |
|-------|-----------|-----------|---------|-------|
| počet | 41        | 62        | 18      | 121   |
| %     | 33,9%     | 51,2%     | 14,9%   | 100%  |



**14. otázka – Problémové oblasti, ktoré je potrebné riešiť podľa názoru občanov**

| č. | názov oblasti   | čo najskôr |       | v budúcnosti |       | nie je potrebné riešiť |       |
|----|---|------------|-------|--------------|-------|------------------------|-------|
|    |   | počet      | %     | počet        | %     | počet                  | %     |
| 1  | Oprava ciest a komunikácií                            | 86         | 69,4% | 13           | 10,5% | 0                      | 0,0%  |
| 2  | Vytvorenie nových pracovných príležitostí             | 65         | 52,4% | 12           | 9,7%  | 2                      | 1,6%  |
| 3  | Zlepšiť celkový vzhľad obce                           | 59         | 47,6% | 27           | 21,8% | 0                      | 0,0%  |
| 4  | Vytvoriť podmienky pre zamestnanosť mladých           | 55         | 44,4% | 14           | 11,3% | 2                      | 1,6%  |
| 5  | Zlepšiť dopravnú dostupnosť                           | 55         | 44,4% | 12           | 9,7%  | 8                      | 6,5%  |
| 6  | Zlepšenie kvality životného prostredia                | 47         | 37,9% | 22           | 17,7% | 3                      | 2,4%  |
| 7  | Vytvoriť podmienky v starostlivosti o starých občanov | 46         | 37,1% | 20           | 16,1% | 3                      | 2,4%  |
| 8  | Zlepšiť fungovanie informovanosti v obci              | 43         | 34,7% | 16           | 12,9% | 8                      | 6,5%  |
| 9  | Zlepšiť zdravotnícku starostlivosť                    | 40         | 32,3% | 11           | 8,9%  | 10                     | 8,1%  |
| 10 | Vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas           | 37         | 29,8% | 29           | 23,4% | 6                      | 4,8%  |
| 11 | Zlepšiť podmienky predškolskej výchovy                | 36         | 29,0% | 14           | 11,3% | 13                     | 10,5% |
| 12 | Vytvorenie podmienok pre novú bytovú výstavbu         | 34         | 27,4% | 31           | 25,0% | 6                      | 4,8%  |
| 13 | Rozšíriť ponuku služieb                               | 33         | 26,6% | 29           | 23,4% | 8                      | 6,5%  |
| 14 | Zlepšiť kvalitu komunálnych služieb                   | 30         | 24,2% | 21           | 16,9% | 5                      | 4,0%  |
| 15 | Zlepšiť podmienky mimoškolskej výchovy                | 26         | 21,0% | 26           | 21,0% | 11                     | 8,9%  |
| 16 | Vytvorenie podmienok pre podnikateľov                 | 23         | 18,5% | 30           | 24,2% | 9                      | 7,3%  |
| 17 | Zlepšenie nákupných možností                          | 19         | 15,3% | 31           | 25,0% | 15                     | 12,1% |
| 18 | Záchrana a oprava kultúrnych pamiatok                 | 18         | 14,5% | 35           | 28,2% | 5                      | 4,0%  |
| 19 | Záchrana a oprava bytového fondu                      | 13         | 10,5% | 28           | 22,6% | 14                     | 11,3% |
| 20 | Zlepšiť podmienky školskej výchovy                    | 13         | 10,5% | 19           | 15,3% | 17                     | 13,7% |

### Oblasti, ktoré je potrebné riešiť



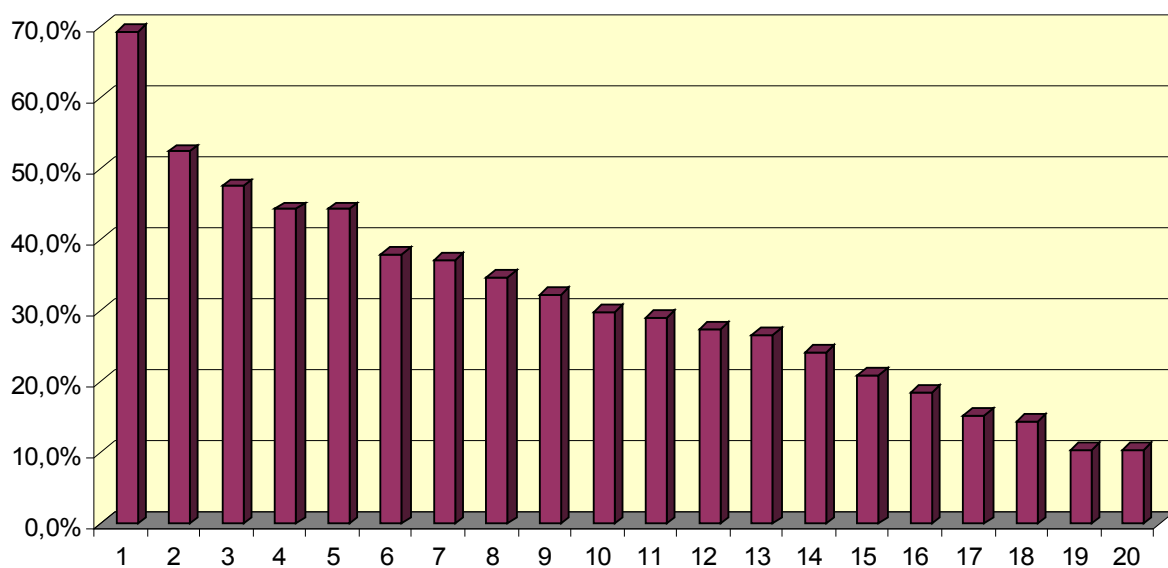




**14. otázka, časť A – Problémové oblasti, ktoré je potrebné riešiť podľa názoru občanov čo najskôr**

| č. | názov oblasti   | počet      | %     |
|----|---|------------|-------|
| 1  | Oprava ciest a komunikácií                            | 86         | 69,4% |
| 2  | Vytvorenie nových pracovných príležitostí             | 65         | 52,4% |
| 3  | Zlepšiť celkový vzhľad obce                           | 59         | 47,6% |
| 4  | Vytvoriť podmienky pre zamestnanosť mladých           | 55         | 44,4% |
| 5  | Zlepšiť dopravnú dostupnosť                           | 55         | 44,4% |
| 6  | Zlepšenie kvality životného prostredia                | 47         | 37,9% |
| 7  | Vytvoriť podmienky v starostlivosti o starých občanov | 46         | 37,1% |
| 8  | Zlepšiť fungovanie informovanosti v obci              | 43         | 34,7% |
| 9  | Zlepšiť zdravotnícku starostlivosť                    | 40         | 32,3% |
| 10 | Vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas           | 37         | 29,8% |
| 11 | Zlepšiť podmienky predškolskej výchovy                | 36         | 29,0% |
| 12 | Vytvorenie podmienok pre novú bytovú výstavbu         | 34         | 27,4% |
| 13 | Rozšíriť ponuku služieb                               | 33         | 26,6% |
| 14 | Zlepšiť kvalitu komunálnych služieb                   | 30         | 24,2% |
| 15 | Zlepšiť podmienky mimoškolskej výchovy                | 26         | 21,0% |
| 16 | Vytvorenie podmienok pre podnikateľov                 | 23         | 18,5% |
| 17 | Zlepšenie nákupných možností                          | 19         | 15,3% |
| 18 | Záchrana a oprava kultúrnych pamiatok                 | 18         | 14,5% |
| 19 | Záchrana a oprava bytového fondu                      | 13         | 10,5% |
| 20 | Zlepšiť podmienky školskej výchovy                    | 13         | 10,5% |
|    | <b>počet respondentov</b>                             | <b>124</b> |       |

**Problémové oblasti, ktoré je potrebné riešiť čo najskôr**



## 6 SWOT ANALÝZA POTENCIÁLU OBCE

Analýza rozvojového potenciálu obce formou SWOT analýzy je spracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce a dotazníkového prieskumu uskutočňovaného medzi podnikateľskými subjektami a verejnoprospešnými organizáciami. Analýza sa dotýka 4 oblastí: **1.** Poloha, prírodné pomery, životné prostredie **2.** Ľudské zdroje, trh práce **3.** Ekonomický rozvoj **4.** Občianska vybavenosť, bytový fond, sociálna a technická infraštruktúra.

### 6.1 Poloha, prírodné pomery, životné prostredie

| Silné stránky   | Slabé stránky  |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"><li>•dobrá geografická poloha vzhľadom k rozvojovým pólom Turčianske Teplice, Martin, Banská Bystrica</li><li>•prírodná spádovitosť obce ku kúpeľnému mestu Turčianske Teplice (vzdialenosť len 2 km)</li><li>•veľmi priaznivé prírodné podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva, vidieckej rekreácie a bývania</li><li>•dobrá kvalita ornej pôdy</li><li>•prítomnosť geotermálnej vody v k. ú. obce</li><li>•stabilné územie z hľadiska seizmológie</li><li>•prírodné lokality s významnými estetickými a biologickými hodnotami</li><li>•absencia väčších zdrojov znečisťovania živ. prostredia - dobrá kvalita živ. prostredia</li></ul>                         | <ul style="list-style-type: none"><li>•vysoký podiel ornej pôdy na úkor lesných a trv. trávnych porastov - intenzívne využívaná poľnohospodárska pôda (veľké bloky parciel ornej pôdy)</li><li>•absencia verejnej kanalizácie v obci</li><li>•neudržiavané trávnaté plochy okolo brehov potoka</li></ul>   |
| Príležitosti  | Ohrozenia  |
| <ul style="list-style-type: none"><li>•zlepšenie komunikačného prepojenia obce smerom na Martin a Banskú Bystricu</li><li>•zintenzívnenie spolupráce ako aj spolupráce s okolitými obcami pri komunikačnom prepojení Turčianske Teplice, Rakša, Háj, Čremošné</li><li>•využitie prírodného potenciálu vidieckeho cestovného ruchu</li><li>•využitie alternatívnych zdrojov energie (napr. spracovanie biomasy)</li><li>•využitie geotermálnej vody</li><li>•zvýšenie ekologickej stability územia – uplatnenie princípov trvalo udržateľného rozvoja v ďalšom rozvoji územia</li><li>•realizovanie projektov zameraných na zlepšenie stavu životného prostredia vo všetkých jeho zložkách</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>•stagnácia už nadviazanej lokálnej ako aj medziregionálnej spolupráce, resp. nenadviažu sa nové partnerské vzťahy</li><li>•znižovanie ekologickej stability krajiny v dôsledku doterajšieho spôsobu obhospodarovania krajiny (vysoko intenzívna poľnohospodárska výroba)</li><li>•nevybudovanie kanalizácie v obci</li><li>•pokračovanie doterajšieho trendu poľnohospodárskej výroby – vysoká chemizácia, odlesňovanie územia</li></ul> |

## 6.2 Ľudské zdroje, trh práce

| Silné stránky   | Slabé stránky   |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>•záujem o bývanie v obci (migračný prírastok obyvateľstva)</li> <li>•záujem väčšiny nezamestnaných nájsť si prácu</li> <li>•<b>potenciál rastu odbornosti a zručnosti pracovnej sily</b></li> <li>•<b>potenciál nových zdrojov zamestnanosti v sektore služieb, malého a stredného podnikania</b></li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>•nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva</li> <li>•nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva - vysoký podiel obyvateľov so základným a s učňovským vzdelaním bez maturity, resp. nízky podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním</li> <li>•vysoký podiel výskytu dlhodobej nezamestnanosti</li> <li>•nízka znalosť cudzích jazykov</li> <li>•málo pracovných príležitostí</li> </ul>   |
| Príležitosti  | Ohrozenia   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>•rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva – kladný vplyv na tvorbu nových pracovných miest</li> <li>•rozvoj cestovného ruchu (agroturistiky, cykloturistiky) – kladný vplyv na tvorbu nových pracovných miest</li> <li>•rozvoj kúpeľného cestovného ruchu – využitie lokálnej geotermálnej vody</li> <li>•obnovenie a rozvíjanie tradičných remesiel - tvorba nových pracovných miest</li> <li>•rozvoj celoživotného učenia ako záruky rozvoja adaptability pracovnej sily</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•pretrvávajúca nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva a výraznejšie starnutie populácie</li> <li>•odchod mladých a vzdelaných ľudí z obce z dôvodu chýbajúcich perspektív v obci ako aj v jej mikropriestore</li> <li>•apatia nezamestnaných - pasívne zotrvávanie v sociálnej sieti</li> <li>•vznik štrukturálnych rozdielov medzi dopytom a ponukou práce</li> <li>•ďalší rast marginalizácie, vytlačanie čoraz väčšieho počtu rizikových skupín účastníkov z trhu práce a prehĺbenie sociálnej exklúzie</li> </ul> |

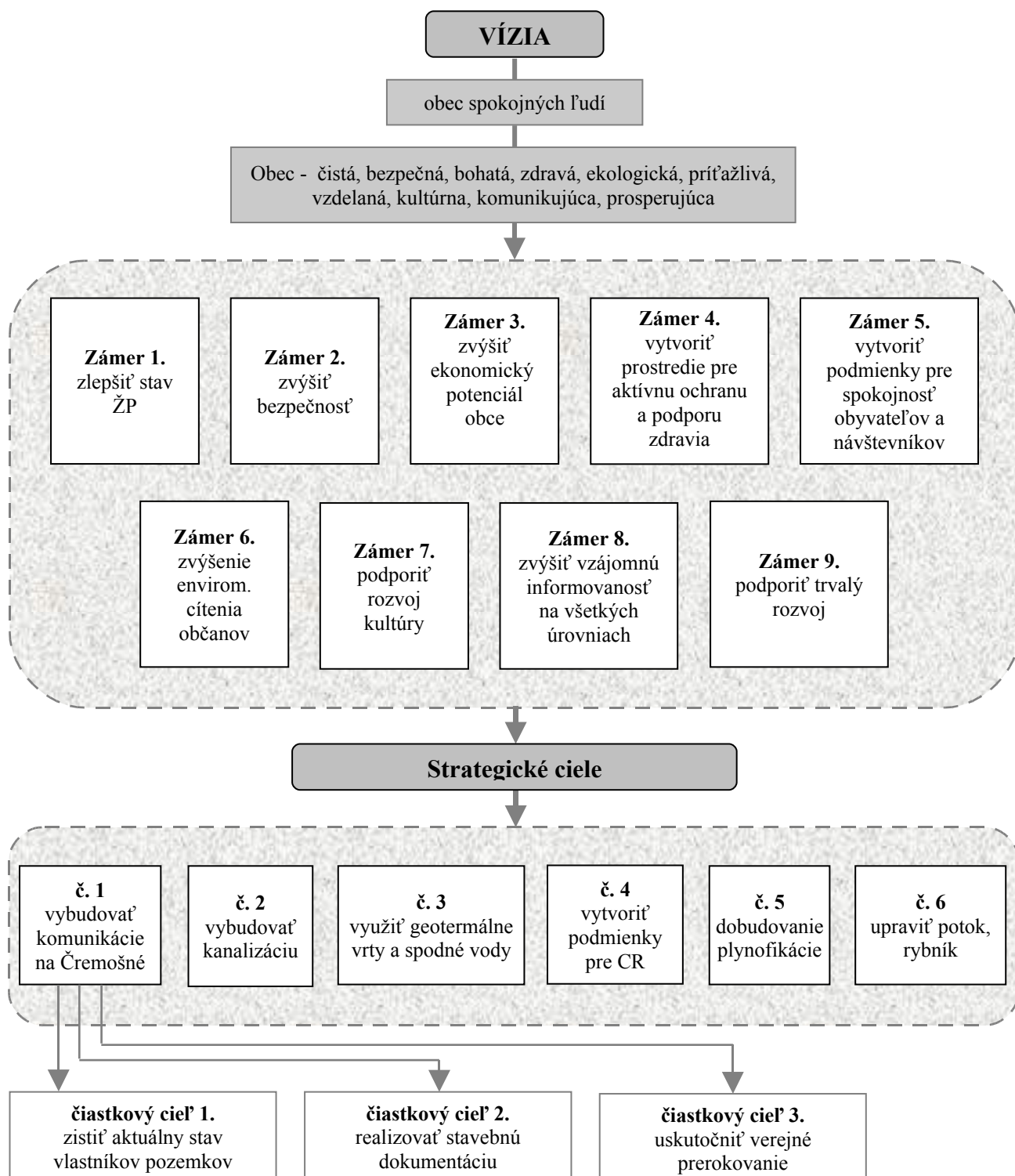
### 6.3 Ekonomický rozvoj

| Silné stránky   | Slabé stránky  |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• v poľnohospodárstve</li> <li>• priestor pre diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby</li> <li>• krásny vzhľad krajiny - vysoký potenciál pre rozvoj cestovného ruchu – veľmi dobré podmienky pre rozvoj cykloturistiky a agroturistiky</li> <li>• prítomnosť geotermálnej vody – potenciál pre kúpeľný cestovný ruch</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• nízka efektívnosť poľnohospodárskej výroby</li> <li>• zastaranosť technického vybavenia, strojov a zariadení v poľnohospodárskych podnikoch - nedostatočná kapitálová vybavenosť agropodnikov</li> <li>• nízka úroveň materiálno-technickej základne pre rozvoj cestovného ruchu</li> </ul>   |
| Príležitosti  | Ohrozenia  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• zvyšujúci sa záujem o eko- a bioprodukty - ekologická produkcia rastlinných a živočíšnych produktov</li> <li>• rozvoj nepotravinárskeho poľnohospodárstva - diverzifikácia tradičných činností poľnohospodárskych subjektov (napr. rozvoj agroturistiky, pestovanie liečivých rastlín, rozvíjanie ovocinárstva, poľovníctvo, oživenie remesiel)</li> <li>• zriadenie sušiarne, mraziarne, baliarne alebo konzervárne pre ovocie a zeleninu a poľnohospodárskych výrobkov (napr. v rámci využitia miestnych špecialít na výrobu zaujímavých výrobkov chýbajúcich na trhu)</li> <li>• vybudovanie služieb vidieckej turistiky a agroturistiky</li> <li>• vytvorenie rekreačno-športového strediska cieľom rozvíjať cest. ruch</li> <li>• rozvoj spolupráce subjektov hospodárskeho života</li> <li>• efektívne využitie podporných programov na rozvoj poľnohospodárstva a vidieka</li> <li>• vytvorenie pružného a životaschopného informačného systému o možnostiach získavania dotácií na rozvojové programy</li> <li>• rozvoj informačnej spoločnosti</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• znehodnocovanie prírodného agropotenciálu územia (napr. devastácia poľnohospodárskeho pôdneho fondu)</li> <li>• nerozvíjanie marketingu územia a úrovne poskytovaných služieb cestovného ruchu</li> <li>• nezáujem investorov o mikropriestor obce</li> <li>• implementácia investičných programov bez rešpektovania princípov trvalo udržateľného rozvoja</li> </ul> |

## 6.4 Občianska vybavenosť, bytový fond, sociálna a technická infraštruktúra

| Silné stránky   | Slabé stránky  |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>•dobré pokrytie obce GSM signálom</li> <li>•dobrá spolupráca obecného zastupiteľstva s aktérmi lokálneho života</li> <li>•vysoká angažovanosť obce o spoluprácu s ďalšími obcami v riešení spoločných problémov</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>•zlý technický stav miestnych komunikácií</li> <li>•neprehľadné a úzke spájanie niektorých miestnych komunikácií</li> <li>•nedostatočné využívanie alternatívnych zdrojov energie (hlavne biomasy)</li> <li>•absencia kanalizácie</li> <li>•absencia širokopásmového internetu</li> <li>•zlý technický stav obecných budov</li> </ul>   |
| Príležitosti  | Ohrozenia  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>•skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry</li> <li>•rozvíjanie zariadení na športovo-telovýchovnú činnosť</li> <li>•výstavba kanalizácie</li> <li>•rekonštrukcia miestnych komunikácií</li> <li>•výstavba chodníkov</li> <li>•výstavba cyklistických chodníkov</li> <li>•výstavba nových parkovacích plôch</li> <li>•zabezpečenie prístupu k širokopásmovému internetu pre obyvateľov obce</li> <li>•vytvorenie cyklotrás a ich napojenie na už existujúce trasy</li> <li>•zvýšenie starostlivosti o starých obyvateľov obce</li> <li>•podpora projektov rozvoja bývania v obci</li> <li>•vytvorenie podmienok pre rozvíjanie bytového fondu obce</li> <li>•zriadenie internetového klubu pre rozvoj občianskych aktivít</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•nedostatok finančných prostriedkov na skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry obce</li> <li>•nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnej infraštruktúry</li> <li>•nedostatok finančných prostriedkov na ďalšie rozšírenie technickej infraštruktúry</li> <li>•nevybudovanie kanalizácie</li> <li>•zhoršovanie kvality miestnych komunikácií z dôvodu nedostatku financií na jej údržbu</li> </ul> |

## 7 VÍZIA OBCE Z HĽADISKA ROZVOJA SO ZAMERANÍM NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE



## 8 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA OBCE

Pri spracovaní tohto dokumentu boli plno akceptované najvýznamnejšie rozvojové dokumenty týkajúce sa územia obce (Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja, Územný plán Žilinského samosprávneho kraja, PHSR mesta Turčianske Teplice ako aj sektorové operačné programy.

Zámerom tejto kapitoly je identifikácia kritických oblastí obce i jej mikropriestoru a zároveň stanovenie cieľov, priorít a opatrení predstavujúcich rozvojovú stratégiu obce nadväzujúcu na výsledky komplexného auditu rozvojového potenciálu záujmového územia, na SWOT analýzu a na vyššie uvedené programové dokumenty.

### 8.1 Globálny cieľ a kritické oblasti

|                       |  |
|-----------------------|--|
| <b>Globálny cieľ:</b> | Dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce s dôrazom na využitie miestnych zdrojov, pri súčasnom rešpektovaní limit a zachovaní rovnováhy v jednotlivých zložkách života a životného prostredia obce. |
|-----------------------|--|

#### Kritické oblasti obce:

1. oblasť – Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra
2. oblasť – Rozvoj priemyslu a služieb
3. oblasť – Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka
4. oblasť – Ochrana životného prostredia
5. oblasť – Rozvoj technickej infraštruktúry
6. oblasť – Rozvoj zahraničnej ako aj domácej spolupráce

### 8.2 Špecifické ciele, priority, opatrenia a merateľné ukazovatele

Monitorovanie splnenia programu je možné na základe vyhodnotenia výsledkov ukazovateľov za jednotlivé cieľové oblasti. Indikátory budú presne stanovené v jednotlivých realizačných projektoch.

#### 8.2.1 Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra

| 1. kritická oblasť: Ľudské zdroje a sociálna infraštruktúra |   |
|---|---|
| Špecifické ciele  | 1. Znižovanie nezamestnanosti   |
|   | 2. Rozvoj celoživotného vzdelávania a adaptability pracovnej sily             |
|   | 3. Zvyšovanie štandardov v zariadeniach sociálnych služieb a ich modernizácia |
|   | 4. Zhodnotenie a využitie kultúrneho potenciálu obce                          |
|   | 5. Formovanie konkurencieschopnej digitálnej gramotnej spoločnosti            |
|   | 6. Zlepšenie sociálnej klímy v obci a sociálnej situácie občanov obce         |

| Priority   | Opatrenia   |
|--|---|
| 1. Zvyšovanie efektívnej zamestnanosti   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- realizácia projektov podporujúcich kvalitu výchovy v materskej škole;</li> <li>- realizácia projektov podpory zamestnanosti v rámci využitia možností európskych fondov a programov;</li> <li>- zvýšenie počítačovej gramotnosti a jazykových znalostí občanov, zlepšenie možností prispôsobenia sa potrebám trhu práce;</li> <li>- motivácia občanov k súkromnému podnikaniu (podpora samozamestnávania).</li> </ul>  |
| 2. Udržanie a rozvoj predškolského vzdelávania, rozvoj celoživotného vzdelávania, podpora digitálnej gramotnosti | <ul style="list-style-type: none"> <li>- umožnenie celoživotného vzdelávania občanov;</li> <li>- zlepšenie vybavenosti obce informačnou a komunikačnou technikou;</li> <li>- podpora vzdelávania v oblasti IKT pre rast zamestnanosti a adaptability pracovníkov vo všetkých sektoroch.</li> </ul>  |
| 3. Zlepšenie informovanosti a zapojenia občanov do rozvoja obce, vytváranie partnerstiev na miestnej úrovni      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- organizovanie prednášok, seminárov a pod.;</li> <li>- posilnenie informačných sietí a spôsobov komunikácie (informačné tabule, verejné zhromaždenia, obecná televízia, informačný spravodajca).</li> </ul>   |
| 4. Vyriešenie problémov marginálnych skupín obyvateľstva   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- využitie programov na rozvoj ľudských zdrojov.</li> </ul>  |
| 5. Rozvoj možností kultúrneho a športového využitia; zastavenie odchodu mladých z obce                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- vytváranie zariadení pre oddych a voľný čas, prinášajúcich rozšírenie ponuky objektov občianskej vybavenosti;</li> <li>- organizácia kultúrno-spoločenských a športových podujatí (aj regionálneho a nadregionálneho charakteru);</li> <li>- zvýšenie služieb knižnice;</li> <li>- zber historických pamiatok, spracovanie histórie obce.</li> </ul>   |
| 6. Rozšírenie ponuky služieb v oblasti sociálnej pomoci  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- optimalizácia kapacít a štruktúry sociálnych služieb podľa potrieb;</li> <li>- zaistenie potrebných kapacít a dostupnosť zdravotníckych služieb.</li> </ul>  |
| 7. Zvýšenie kultúrneho potenciálu regiónu  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zlepšenie celkového vzťahu obyvateľstva obce ku kultúrnym hodnotám využitím potenciálu kultúrnych inštitúcií a podporou záujmovo-umeleckej a záujmovo-vzdelávacej činnosti;</li> <li>- vytvorenie materiálno-technických a personálnych podmienok rozvoja kultúry;</li> <li>- podpora programov na ochranu a rozvoj kultúrneho dedičstva s dôrazom na ochranu a využívanie pamiatkového fondu;</li> <li>- podpora kultúry menšín;</li> <li>- rekonštrukcia a obnova kultúrno-historických objektov.</li> </ul> |
| 8. Podpora imigrácie mladých ľudí do obce  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podpora výstavby rodinných a nájomných bytov;</li> <li>- sprístupnenie bývania pre slabšie sociálne skupiny.</li> </ul>  |



|   |   |
|---|---|
| 9. Rozvoj zariadení sociálnej starostlivosti    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rekonštrukcia obecných zariadení a historických objektov slúžiacich na verejnoprospešné účely a voľnočasové aktivity (zatepl'ovanie objektov, rekonštrukcie striech a fasád, výmena okien, bezbariérové prístupy);</li> <li>- podporovať rozvoj takej sociálnej starostlivosti, pri ktorej občania nebudú vytrhávaní z domáceho prostredia, t.j. podporovať nové formy sociálnych služieb, napr. domy s denným pobytom pre občanov vo vysokom veku, stravovanie pre dôchodcov, stanice hygienickej očisty, atd.;</li> <li>- podporovať také formy sociálnych zariadení ako denné stacionáre, vývarovne pre dôchodcov;</li> <li>- podporovať výstavbu domu smútku ( obradné miesto)</li> <li>- vypracovať koncepciu rozvoja sociálnej pomoci v obci.</li> </ul> |
| 10. Budovanie a rozvoj kultúrnej infraštruktúry | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rekonštrukcia kultúrnych zariadení a historických objektov slúžiacich pre účely kultúry (zatepl'ovanie objektov, rekonštrukcie striech a fasád, výmena okien a zastaralého technického vybavenia, bezbariérové prístupy);</li> <li>- zachovávanie kultúrneho dedičstva a sprístupnenie jeho hodnoty pre širokú verejnosť.</li> </ul>   |
| Monitorovacie ukazovatele                       | - miera nezamestnanosti (v %)   |
|   | - miera ekonomickej aktivity (v %)  |
|   | - migračné saldo, prirodzený prírastok, celkový prírastok   |
|   | - veková štruktúra obyvateľstva, index vitality a index starnutia   |
|   | - počet detí v MŠ   |
|   | - tvorba projektov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, percento úspešnosti projektov (v %)  |
|   | - štruktúra obyvateľstva z hľadiska vzdelanosti a kvalifikácie  |
|   | - zvýšená zamestnanosť marginálnych skupín  |
|   | - zvýšená vzdelanostná úroveň populácie   |
|   | - štruktúra obyvateľstva z hľadiska vzdelanosti a kvalifikácie  |

## 8.2.2 Rozvoj priemyslu a služieb

| 2. kritická oblasť: Rozvoj priemyslu a služieb             |  |
|--|--|
| Špecifické ciele   | 1. Zvýšenie konkurencieschopnosti miestnej podnikateľskej sféry  |
|  | 2. Rozvoj investícií   |
| Priority   | Opatrenia  |
| 1. Vytváranie podmienok pre budovanie priemyselných parkov | <ul style="list-style-type: none"> <li>- revitalizácia schátralých a nevyužitých častí hospodárskych dvorov poľnohospodárskej veľkovýroby;</li> <li>- dobudovanie základnej technickej infraštruktúry obce;</li> <li>- sprístupnenie integrovaných informácií pre verejnosť o ponuke rozvojových plôch v území obce;</li> <li>- doriešenie vlastníckych vzťahov k pôde.</li> </ul> |
| 2. Rozšírenie ponuky a zvýšenie kvality služieb            | - vytváranie absentujúcich remeselných, reštauračných, ubytovacích, finančných, servisných a iných služieb.  |
| 3. Podpora rozvoja malého a stredného podnikania           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podpora tvorby verejno-súkromných partnerstiev;</li> <li>- zriadiť informačný systém, servis a poradenstvo pre</li> </ul>   |

|   |  |
|---|--|
|   | podnikateľov;<br>- vytvoriť centra prvého kontaktu pre šírenie informácií a pomáhať pri spracovaní projektov štátnej a medzinárodnej pomoci pre podporu MSP.   |
| 4. Rozvoj spracovateľského priemyslu s dôrazom na intenzívnejšie využitie lokálnych zdrojov | - nadobudnutie skúseností z vývoja a využitia vlastných výrobkov;<br>- propagácia a podpora využitia miestnych špecifik a výhod obce;<br>- vybudovanie spracovateľských kapacít na miestne zhodnotenie domácich surovín.   |
| 5. Rozvoj cestovného ruchu v obci (i jej mikropriestore)                                    | - podpora rozvoja služieb vidieckeho cestovného ruchu;<br>- využitie geotermálnej vody pre rozvoj kúpeľného CR;<br>- využitie štrkoviska nachádzajúceho sa na západ od intravilánu obce;<br>- podpora marketingu a propagácie obce doma a v zahraničí;<br>- podpora a revitalizácia kultúrnych a ľudových tradícií;<br>- podpora príchodu investícií do rozvoja služieb rekreačného cestovného ruchu;<br>- obnova rybníkov, výstavba rozhl'adne. |
| Monitorovacie ukazovatele   | - počet nových služieb, predajní a podnikov  |
|   | - počet novovytvorených pracovných miest   |
|   | - zvýšenie investičnej činnosti v obci (v %)   |
|   | - príjmová úroveň domácností a kúpna sila obyvateľstva   |
|   | - úspešnosť realizácie projektových zámerov (%)  |

### 8.2.3 Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka

| 3. kritická oblasť: Rozvoj pôdohospodárstva, agropotravinárskeho sektora a rozvoj vidieka  |  |
|--|--|
| Špecifické ciele   | 1. Dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja primárneho sektora  |
|  | 2. Zvýšenie životnej úrovne obyvateľov obce  |
|  | 3. Renovácia a rozvoj obce, zachovanie dedičstva obce  |
| Priority   | Opatrenia  |
| 1. Zavádzanie moderných technológií a prvkov riadenia v poľnohospodárstve a v následných spracovateľských odvetviach pri zvyšujúcej sa konkurencieschopnosti finálnych produktov | - rekonštrukcia a modernizácia objektov pre chov rozhodujúcich kategórií hospodárskych zvierat;<br>- budovanie, rekonštrukcia a modernizácia skladovacích kapacít vrátane technológií triedenia, balenia, expedície pre výrobu ovocia, zeleniny, hrozna;<br>- podpora vzniku a činnosti odbytových organizácií výrobcov zameraných na efektívne marketingové stratégie;<br>- zlepšovanie systémov pre kontrolu kvality a hygienických parametrov potravín. |
| 2. Racionálne využívanie regionálnych daností poľnohospodárstva  | - podpora produkcie výrobkov využívajúcich miestne a regionálne špecifiká;<br>- využitie biomasy - alternatívny zdroj energie;   |

|  |   |
|--|---|
|  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podpora ekologizácie a extenzifikácie výroby v ochranných pásmach prírody.</li> </ul>  |
| 3. Diverzifikácia činností podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podpora alternatívnych výrob na poľnohospodárskej pôde;</li> <li>- podpora rekonštrukcie a modernizácie nevyužitých poľnohospodárskych priestorov na účely agroturistiky a vidieckej turistiky;</li> <li>- rozšírenie zalesnených plôch;</li> <li>- miestne spracovanie produktov poľnohospodárskej prvovýroby.</li> </ul>   |
| 4. Trvalo udržateľný rozvoj vidieka a zlepšenie ekonomických príležitostí a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva | <ul style="list-style-type: none"> <li>- vytváranie optimálnych podmienok pre rozvoj výstavby formou individuálnej výstavby rodinných domov, nájomných bytov a obnova nevyužitého bytového fondu;</li> <li>- vytvoriť sieť a lokalizovať potrebnú vybavenosť soc. služieb v obci a zabezpečiť ich dostupnosť pre všetky vrstvy obyvateľstva;</li> <li>- vytvoriť sieť sociálnych služieb a budovanie ubytovacích zariadení pre dôchodcov a sociálne odkázaných občanov;</li> <li>- zabezpečenie propagácie obce (internet, výstavy atď.) doma i v zahraničí;</li> <li>- založenie riadiaceho fóra zo zástupcov zainteresovaných skupín na riešenie rozvojových programov;</li> <li>- vytvorenie stratégie na zapojenie miestnej komunity, vytváranie partnerstiev s rozličnými sektormi komunity a zabezpečenie ich účinnosti;</li> <li>- organizovanie vzdelávacích aktivít a tréningových programov formou „učenia sa praxou“ s aplikáciou na lokálne rozvojové programy;</li> <li>- organizovanie seminárov a tréningových programov so zameraním na osvojenie si politiky EÚ a štrukturálnych fondov;</li> <li>- zvyšovanie povedomia a informovanosti občanov obce formou organizovania verejných zhromaždení, okrúhlych stolov a vytváraním účelových partnerských skupín;</li> <li>- aktualizácia rozvojových programov a plánov obce;</li> <li>- zachovanie a zveľaďovanie národných, kultúrnych, duchovných a prírodných hodnôt obcí, podpora činností miestnych spolkov, súborov a združení, možnosť ich prezentácie;</li> <li>- realizácia osvetovej, poradenskej a vzdelávacej činnosti v oblasti obnovy dediny a rozvoja vidieka.</li> </ul> |
| 5. Renovácia a rozvoj obce a zachovanie dedičstva obce   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rekonštrukcia a modernizácia budov a objektov kultúrohistorického významu a ich okolia;</li> <li>- úprava verejných priestranstiev, parkov, chodníkov;</li> <li>- rekonštrukcia miestnych komunikácií;</li> <li>- podpora investičných zámerov rozvíjajúcich agroturistiku a cykloturistiku;</li> <li>- výstavba rekreačných zariadení a rekreačno-oddychových zón;</li> <li>- oživenie tradičných remesiel;</li> </ul>  |

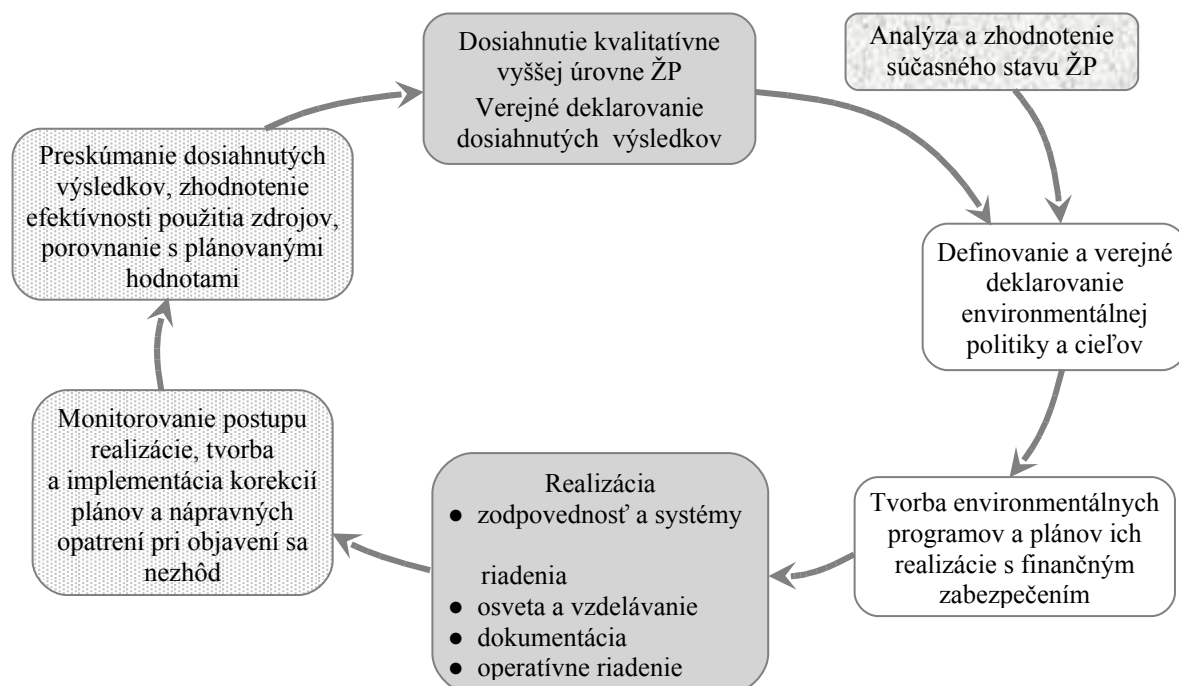
|                           |  |
|---------------------------|--|
|                           | - reprofilácia nevyužitého bytového fondu a ostatných vhodných nehnuteľností pre ubytovanie, reštauračné služby a pod. (rekonštrukcia a modernizácia);<br>- obnova ľudových tradícií a zvykov. |
| Monitorovacie ukazovatele | - miera vysporiadania majetkových vzťahov (v %)  |
|                           | - výmera špeciálnych plodín (ha)   |
|                           | - výmera zalesnených plôch (ha)  |
|                           | - počet vysadených stromov s funkciou vetrolamu  |
|                           | - počet novostavaných bytov  |
|                           | - počet zariadení vidieckeho cestovného ruchu  |
|                           | - počet lôžok v ubytovacích zariadeniach   |

## 8.2.4 Ochrana životného prostredia

| 4. kritická oblasť: Ochrana životného prostredia  |   |
|---|---|
| Špecifické ciele  | 1. Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia  |
|   | 2. Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva  |
|   | 3. Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využívanie vôd   |
|   | 4. Zníženie rizika prírodných katastrof   |
|   | 5. Uplatnenie princípov trvalo udržateľného rozvoja pri tvorbe a ochrane živého a neživého prostredia obce  |
|   | 6. Minimalizácia vplyvu odpadov na životné prostredie, spojená s maximalizáciou využitia komunálnych odpadov  |
| Priority  | Opatrenia   |
| 1. Ochrana prírody a životného prostredia sprevádzaná s racionálnym využívaním prírodných zdrojov | - zlepšenie a kontrola kvality povrchových a podpovrchových vôd;<br>- zvyšovanie miery využívania obnoviteľných zdrojov energie;<br>- ochrana biocentier a biokoridorov miestneho a regionálneho významu;<br>- podpora zavádzania technológií neznečisťujúcich životné prostredie;<br>- racionalizácia spotreby pitnej vody;<br>- účinnejšia environmentálna výchova detí;<br>- uskutočňovanie kontrolnej činnosti vo všetkých zložkách životného prostredia. |
| 2. Ekologická likvidácia nevyužitelných odpadov   | - likvidácia nelegálnych skládok TKO s ich následnou rekultiváciou;<br>- zabezpečenie účinného zneškodňovania odpadov (napr. formou recyklácie).  |
| 3. Znižovanie množstva odpadu a zhodnocovanie odpadov   | - zabezpečenie separovaného zberu (osveta, propagácia).   |

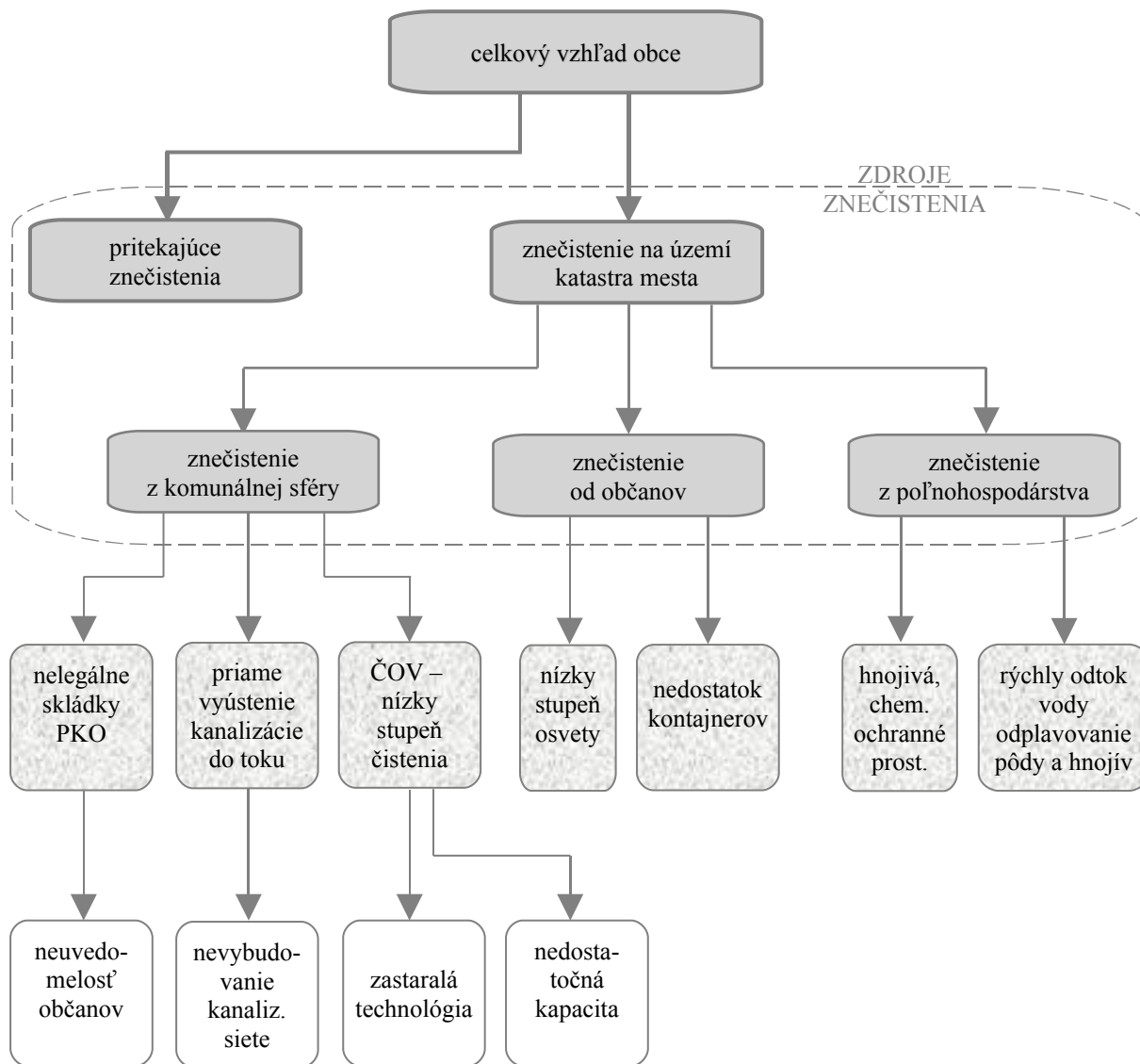
|   |  |
|---|--|
| 4. Zlepšenie celkového vzhľadu obce                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- výsadba zelene v obci;</li> <li>- výstavba chodníkov a oprava miestnych komunikácií;</li> <li>- úprava cintorínu, zlepšenie jeho vybavenosti a prístupnosti;</li> <li>- úprava centrálnych zón a zlepšenie celkového vzhľadu obce;</li> <li>- revitalizácia štrkoviska - lomu nachádzajúceho sa na konci intravilánu obce.</li> </ul> |
| 5. Zabezpečenie dodržania princípov trvalo udržateľného rozvoja | <ul style="list-style-type: none"> <li>- presadzovanie princípov trvalo udržateľného rozvoja do environmentálnej výchovy, vzdelávania, osvetu, propagácie, projektov a programu rozvoja obce;</li> <li>- zvýšenie starostlivosti o verejné priestranstvá.</li> </ul>   |
| Monitorovacie ukazovatele                                       | - napojenosť obyvateľstva na verejnú kanalizačnú sieť (v %)  |
|   | - napojenosť obyvateľstva na verejný vodovod (%)   |
|   | - stupeň plynofikácie obce (%)   |
|   | - vytvorené biocentrá a biokoridory (počet a plocha v ha)  |
|   | - miera využívania druhotných zdrojov energie (v %)  |
|   | - množstvo odpadu pozbieraného separovane (druh/t)   |
|   | - množstvo recyklovaného odpadu (t)  |
|   | - množstvo vytvoreného komunálneho odpadu na obyvateľa (kg/rok/obyv.)  |
|   | - počet vysadených stromov a kríkov  |

#### Všeobecná schéma environmentálneho riadenia:



Globálnym cieľom znázorneného procesu je podpora ochrany životného prostredia, zlepšovanie jeho úrovne a predchádzanie jeho poškodzovaniu a znečisťovaniu v rovnováhe s legislatívnymi obmedzeniami a sociálno-ekonomickými potrebami a možnosťami obce.

## ANALÝZA PROBLÉMU Č. 1



## 8.2.5 Rozvoj technickej infraštruktúry

| 5. kritická oblasť: Rozvoj technickej infraštruktúry  |   |
|---|---|
| Špecifické ciele  | 1. Zlepšenie vybavenosti obce objektmi základnej infraštruktúry   |
|   | 2. Zlepšenie stavu a kvality objektov miestnej dopravnej infraštruktúry   |
|   | 3. Budovanie infraštruktúry umožňujúcej prístup k IT službám  |
| Priority  | Opatrenia   |
| 1. Rozvoj dopravnej infraštruktúry  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- príprava podkladových materiálov pre zlepšenie kvality miestnych komunikácií;</li> <li>- výstavba a modernizácia miestnych komunikácií, výstavba cyklistických trás a prepojenie prirodzených regiónov;</li> <li>- výstavba chodníkov, cyklistických chodníkov;</li> <li>- dobudovanie parkovacích plôch;</li> <li>- rekonštrukcia verejného osvetlenia;</li> <li>- spolupráca s dopravnými spoločnosťami v záujme zlepšenia dopravných možností do okolitých obcí a miest.</li> </ul> |
| 2. Budovanie a rozvoj základnej technickej infraštruktúry a zlepšenie stavu objektov občianskej vybavenosti                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- výstavba verejnej kanalizácie;</li> <li>- rekonštrukcia historických objektov;</li> <li>- rozšírenie priestorov sociálnych služieb</li> </ul>  |
| 3. Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- budovanie komplexných informačných systémov;</li> <li>- sprístupnenie internetu pre verejnosť.</li> </ul>  |
| 4. Kvalitatívne dobudovanie rekreačnej infraštruktúry zariadení cestovného ruchu a dobudovanie s tým súvisiacej technickej infraštruktúry | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podpora rozvoja ubytovacích zariadení a ostatných služieb cestovného ruchu;</li> <li>- vyznačenie a výstavba turistických trás, cykloturistických trás;</li> <li>- budovanie športových zariadení, doplnkových a oddychových služieb;</li> <li>- úprava a využitie voľného bytového fondu.</li> </ul>  |
| Monitorovacie ukazovatele   | - napojenie obyvateľov na inžinierske siete (%)   |
|   | - vyťaženosť, využiteľnosť internetového klubu (počet návštevníkov/rok)   |
|   | - km opravených/novostavaných chodníkov, km novostavaných cyklistických chodníkov a km opravených/novostavaných miestnych komunikácií   |
|   | - rozšírenie inžinierskych sietí (merná jednotka: km a napojenie obyvateľstva v %)  |
|   | - počet domácností napojených k širokopásmovému internetu   |

## 8.2.6 Rozvoj cezhraničnej ako aj domácej spolupráce

| 6. kritická oblasť: Rozvoj cezhraničnej ako aj domácej spolupráce |   |
|---|---|
| Špecifické ciele  | 1. Zvyšovanie regionálnej pridanej hodnoty  |
|   | 2. Efektívne využívanie komparatívnych výhod regiónu  |
|   | 3. Zlepšiť cezhraničné aktivity malého a stredného podnikania a vytváranie väzieb   |
| Priority  | Opatrenia   |
| 1. Zvyšovanie regionálnej pridanej hodnoty                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- organizovanie spoločných pracovných stretnutí podnikateľských subjektov z obce (i jej mikropriestoru) a z partnerských zahraničných (ale aj domácich) regiónov na podporu hospodárskej spolupráce;</li> <li>- informovať podnikateľské subjekty ako aj subjekty kultúrneho života obce (i jej mikropriestoru) o možnostiach nových foriem zahraničnej regionálnej spolupráce;</li> <li>- vyhľadávanie a výber vhodných partnerských obcí i regiónov doma, v zahraničí (s vhodným ekonomickým potenciálom);</li> <li>- iniciovať vybudovanie nových cezhraničných stretnutí na podporu cezhraničnej spolupráce;</li> <li>- podporovať aktivity mikroregionálnych združení (v ktorých je obec Háj členom);</li> <li>- posilnenie regionálnej a cezhraničnej kooperácie.</li> </ul> |
| 2. Efektívne využívanie komparatívnych výhod regiónu              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- poznatky získané z regionálnej spolupráce využívať pre rozvoj priemyselnej výroby a služieb a následne na zvyšovanie ekonomického a exportného potenciálu obce;</li> <li>- rozvíjať image obce v oblasti obchodu, priemyslu, cestovného ruchu a služieb vrátane kultúrneho a prírodného bohatstva ako celku;</li> <li>- marketingová propagácia obce (i jej mikroregiónu) doma i v zahraničí.</li> </ul>   |
| Monitorovacie ukazovatele   | - množstvo spoločných projektov so zahraničnými i domácimi partnermi  |
|   | - príchod zahraničných i domácich investícií do obce  |
|   | - zvýšená navštevovanosť obce turistami   |



## **9 ROZVOJ VIDIEKA**

### **9.1 Podporné dokumenty a aktivity**

#### **9.1.1 Územné plánovanie**

Územné plánovanie patrí k dôležitým nástrojom rozvoja sídiel. Územnoplánovacia dokumentácia komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúladí záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú stabilitu a ustanovuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia.

Obstarávanie územných plánov v súlade s novelami stavebného zákona č. 50/1976 Zb. patrí do kompetencie obcí. Územné plánovanie komplexne rieši funkčné využitie územia, jeho cieľom je vytvárať predpoklady k súladu výstavby a iných činností ovplyvňujúcich rozvoj obce.

**Územný plán obce je vypracovaný.**

#### **9.1.2 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce**

Zákon o podpore regionálneho rozvoja (č. 503/2001 Z.z.) s cieľom vytvárania komplexného systému podpory rozvoja regiónov ukladá obciam povinnosť vypracovať svoj strednodobý strategický program: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len PHSR). PHSR má obsahovať najmä a) analýzu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov a prvoradých potrieb, b) úlohy a prvoradé potreby v rozvoji technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelávaní, v kultúre a v ďalších oblastiach, c) návrh finančného a administratívneho zabezpečenia.

**Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bol vypracovaný podľa metodiky Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR a pri dodržaní princípov Miestnej Agendy 21.**

#### **9.1.3 Združenia obcí**

Podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov, obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu. V praxi najčastejším predmetom činnosti združenia obcí sú oblasti: sociálne veci, starostlivosť o životné prostredie, miestna doprava, školstvo, kultúra a miestny cestovný ruch. Svojou činnosťou združenie obcí napomáha využiť svoj prirodzený potenciál na dosiahnutie hospodárskeho, kultúrneho a sociálneho rozvoja územia, spoločne vytvárať podmienky na plnenie úloh obcí.

Obec Háj aktívne spolupracuje aj s okolitými obcami z okresu Turčianske Teplice, ale aj s vzdialenejšími obcami z iných okresov – okres Martin. Obec je členom mikroregionálneho združenia, obec Háj je aj členom občianskych združení na ochranu životného prostredia regiónu horný Turiec a Lokálneho partnerstva sociálnej inklúzie Turiec. Zároveň je riadnym členom Združenia miest a obcí Turca.

Obec Háj má aj dobré medzinárodné vzťahy, užšie spolupracuje s obcou Lubina z Českej republiky a mestskou časťou Vetřkovice - mesto Kopřivnice - Česká republika.

## **9.2 Finančné nástroje**

Mikropriestor obce – na základe kritérií Európskej únie (zamestnanosť v poľnohospodárstve > 5,1 %, hustota obyvateľstva < 100/ km<sup>2</sup>, miera nezamestnanosti > 10,7% - priemer za posledné tri roky) – je typickým vidieckym priestorom.

Na podporu rozvoja vidieckych obcí na Slovensku existuje viacero programov a nástrojov, z nich uvedieme tie najdôležitejšie.

### **9.2.1 Finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja**

Zákon o podpore regionálneho rozvoja (č. 503/2001 Z. z.) o finančnom zabezpečení podpory regionálneho rozvoja stanoví, že na finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja možno použiť prostriedky štátneho rozpočtu, štátnych fondov, rozpočtu samosprávnych krajov, rozpočtu obcí, prostriedky fyzických osôb, prostriedky iných právnických osôb, úvery a príspevky medzinárodných organizácií. Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja môžu byť prostriedky z fondov Európskej únie.

Príjemcovia prostriedkov z finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja môžu byť podnikateľské subjekty, obce a nimi založené právnické osoby alebo združenia obcí, samosprávne kraje a nimi zriadené právnické osoby, neziskové organizácie a iné právnické osoby, ktoré o ne požiadajú a predložia projekt, podľa ktorého sa majú uskutočniť opatrenia obsiahnuté v regionálnych operačných programoch, v sektorových operačných programoch, v programoch hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a v programoch hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

Na hospodárenie s finančnými prostriedkami poskytnutými zo štátneho rozpočtu, zo štátnych fondov a z fondov Európskej únie sa vzťahujú ustanovenia osobitného predpisu (zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov). Kontrolu finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja z prostriedkov štátneho rozpočtu, štátnych fondov a fondov Európskej únie upravuje osobitný predpis (zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 440/2000 Z. z. o správach finančnej kontroly v znení zákona č. 182/2002 Z. z., zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

### **9.2.2 Program obnovy dediny**

Najrozšírenejším systémovým finančným nástrojom zamerajúcim sa na podporu rozvoja vidieckych obcí štátom na Slovensku je vládou schválené uznesenie č. 220/97, Program obnovy dediny na Slovensku (ďalej len POD). POD nesie charakteristické znaky regionálnej a štrukturálnej politiky Európskej únie (ďalej len EU), (princípy partnerstva, programovania, koncentrácie, subsidiarity a transparentnosti) a jeho cieľom je, aby v rámci POD samospráva a obyvatelia dediny alebo mikroregiónu v spolupráci s odborníkmi a za finančnej pomoci z domácich a zahraničných zdrojov plánovali, projektovali a realizovali aktivity, ktoré prispievajú k zlepšeniu a skrášleniu životného prostredia s cieľom trvalého zvýšenia štandardu života na dedine so zachovaním jej špecifik. Predmet podpory z rozpočtových kapitol Ministerstva životného prostredia SR (ďalej len MŽP SR) a Ministerstva pôdohospodárstva SR (ďalej len MP SR) pre financovanie POD:

1. proces tvorby „programu obnovy obce, mikroregiónu” - činnosť facilitátora a práca s obyvateľstvom (MP SR),
2. spracovanie územného plánu (ďalej len ÚPD) alebo územnoplánovacieho podkladu (ďalej len ÚPP) obce a mikroregiónu - ÚPD, ÚPP, prieskumy a rozbor, urbanistická štúdia, koncept, návrh územného plánu (MŽP SR),
3. spracovanie inej rozvojovej dokumentácie - urbanistické a architektonické štúdie časti obce, projekty verejnoprospešných stavieb a verejných priestranstiev, zlepšenie stavu životného prostredia a iné rozvojové dokumenty (MŽP SR),
4. drobné realizácie - investične nenáročné realizácie charakteru obnovy duchovného, hmotného a prírodného prostredia, rešpektujúce identitu a charakteristické typologické znaky sídla a krajiny, využitie domácich materiálov a surovín, pri ktorých možno využiť brigádnikov alebo verejnoprospešných pracovníkov (MŽP SR),
5. osвета a propagácia - informačné materiály o obci, o mikroregióne, najmä v prospech rozvoja turistiky, propagácie histórie a miestnej kultúry a Programu obnovy dediny a akcie typu výstavy, workshopy, súťaže, odborné exkurzie (MŽP SR).

Hlavným kritériom pre poskytnutie podpory je aktivita obce. Aktivitu posudzujú odborní poradcovia zo Slovenskej agentúry životného prostredia (ďalej len AŽP) a Agentúry pre rozvoj vidieka (ďalej len ARVI) na základe žiadosti obce o podporu a dotazníka obce, ktorý je súčasťou žiadosti a na základe iných dostupných podkladov (napr. doterajšie aktivity obce v POD, jej spolupráca s okolitými obcami, počet mimovládnych organizácií (ďalej len MVO) v obci a ich činnosť a pod.). Okrem aktivity odborníci posudzujú aj územné rozvojové potenciály obce v mikroregióne, potenciály ľudských zdrojov a ich limity. Všetky kritériá sú definované v každoročne aktualizovanej Metodike hodnotenia pre výber požiadaviek obcí a mikroregiónov. V období 1998-2003 výška priemerných dotácií na jeden projekt pohybovala od 50000 Sk do 60000 Sk (do procesu POD sa za päť rokov zapojilo viac ako 62% všetkých obcí Slovenska).

**Obec sa do programu aktívne zapája.**

### **9.2.3 Financovanie obce, majetková a rozpočtová situácia obce**

Podľa zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov, obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, dotácií zo štátneho rozpočtu a z ďalších zdrojov. Vlastné príjmy v rozsahu podľa osobitných predpisov sú a) príjmy z majetku obce a z majetku prenechaného obci do užívania (nájmu), b) výnosy z miestnych daní a z miestnych poplatkov, c) podiely na daniach v správe štátu, d) výnosy z pokút uložených za priestupky, e) iné príjmy.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť návratné zdroje financovania a prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov. Na plnenie rozvojového programu obce alebo na plnenie inej úlohy, na ktorej má štát záujem, možno obci poskytnúť štátnu dotáciu. Použitie štátnej dotácie je preskúmateľné štátnym orgánom podľa osobitných predpisov.

Obci, ktorej vlastné príjmy nepostačujú na plnenie úloh samosprávy, možno poskytnúť štátnu dotáciu podľa normatívu určeného vládou. Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajmi a s inými právnickými osobami alebo fyzickými osobami.

Obec si môže na plnenie svojich úloh zriadiť mimorozpočtové peňažné fondy. Na plnenie úloh spoločných pre viac obcí alebo z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond; správu fondu vykonáva rada fondu ustanovená obcami, ktoré fond zriadili, a to podľa dohodnutých pravidiel.

### 9.2.3.1 Majetok obce

Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce a majetkové práva obce. Majetok obce slúži na plnenie úloh obce. Majetok obce sa má zveľaďovať a zhodnocovať a vo svojej celkovej hodnote zásadne nezmenšený zachovať. Darovanie nehnuteľného majetku obce je neprípustné, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Majetok obce možno použiť najmä na verejné účely, na podnikateľskú činnosť a na výkon samosprávy obce. Majetok obce, ktorý slúži na verejné účely (najmä pre miestne komunikácie a iné verejné priestranstvá), je verejne prístupný a možno ho obvyklým spôsobom používať, ak jeho používanie obec neobmedzila. Majetok obce a nakladanie s ním upravuje zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, v znení neskorších predpisov.

### 9.2.3.2 Rozpočet obce

Rozpočet obce, upravený zákonom č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku. Rozpočet obce je súčasťou rozpočtu sektora verejnej správy. Rozpočtový rok je zhodný s kalendárnym rokom. Rozpočet obce vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám – podnikateľom pôsobiacim na území obce, ako aj k obyvateľom žijúcim na tomto území vyplývajúce pre ne zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zo všeobecne záväzných nariadení obce ako aj zo zmlúv. Rozpočet obce zahŕňa aj finančné vzťahy štátu k rozpočtom obcí [a) podiely na daniach v správe štátu, b) dotácie na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy, c) ďalšie dotácie v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok].

Rozpočet obce obsahuje príjmy a výdavky spojené s činnosťou samosprávy, finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu, k rozpočtu samosprávneho kraja a finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám.

### 9.2.3.3 Príjmy rozpočtu obce

Príjmy rozpočtu obce sú:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu (zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady),
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) výnosy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu (zákon č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov),
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu vyššieho územného celku alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov (napríklad zákon č. 369/1990 Zb., v znení neskorších predpisov),
- j) prostriedky z Európskej únie a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel,

k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj

- a) prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov,
- b) zisk z podnikateľskej činnosti,
- c) návratné zdroje financovania,
- d) združené prostriedky.

#### **9.2.3.4 Výdavky rozpočtu obce**

Z rozpočtu obce sa uhrádzajú:

- a) záväzky obce vyplývajúce z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi,
- b) výdavky na výkon samosprávnych pôsobností obce podľa osobitných predpisov a na činnosť rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií zriadených obcou,
- c) výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy podľa osobitných predpisov,
- d) výdavky spojené so správou, údržbou a zhodnocovaním majetku obce a majetku iných osôb, ktorý obec užíva na plnenie úloh podľa osobitných predpisov,
- e) záväzky vzniknuté zo spolupráce s inou obcou alebo s vyšším územným celkom, prípadne s ďalšími osobami na zabezpečenie úloh vyplývajúcich z pôsobnosti obce vrátane záväzkov vzniknutých zo spoločnej činnosti,
- f) výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce obce,
- g) úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí,
- h) výdavky súvisiace s emisiou cenných papierov vydaných obcou a na výdavky na úhradu výnosov z nich,
- i) iné výdavky ustanovené osobitnými predpismi.

Pred schválením je rozpočet obce zverejnený najmenej na 15 dní spôsobom v obci obvyklým, aby sa k nemu mohli obyvatelia obce vyjadriť; to platí aj o záverečnom účte obce, ako aj o návrhu na vyhlásenie dobrovoľnej zbierky. Prebytky rozpočtu obce možno previesť do mimorozpočtového peňažného fondu obce alebo do rozpočtu obce na ďalší kalendárny rok.

Obec vedie účtovníctvo podľa zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov. Ročnú účtovnú závierku obce overuje audítor, ako aj overuje ďalšie skutočnosti ustanovené osobitným zákonom. Postavenie rozpočtu obce, jeho tvorbu a obsah, pravidlá rozpočtového hospodárenia, tvorbu a použitie mimorozpočtových zdrojov, spôsob finančného vyrovňovania medzi obcami, vzťahy k štátnemu rozpočtu a k rozpočtu samosprávneho kraja ustanovujú osobitné zákony (zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v neskorších predpisov, zákon č. 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

## 9.2.4 Štrukturálne fondy

Obec Háj bola zaradená v rámci štruktúry sídel pre účely Národného strategického referenčného rámca na roky 2007-2013 ako centrum obce podporovanej z Európskeho poľnohospodárskeho fondu vidieckeho rozvoja (ďalej len EAFRD) v rámci obnovy a rozvoja obcí.

Obec Háj budem môcť prioritne čerpať finančné prostriedky v rámci štrukturálnych fondov predovšetkým z Európskeho poľnohospodárskeho fondu vidieckeho rozvoja (ďalej len EAFRD) v rámci obnovy a rozvoja obcí.

### 9.2.4.1 Ročný príspevok z EAFRD (v Eur)

Príspevok z Európskeho poľnohospodárskeho fondu vidieckeho rozvoja (ďalej len EAFRD) je alokovaný podielom 98,04 % v konvergenčných regiónoch a 1,96 % v ostatných oblastiach, ktoré predstavuje Bratislavský kraj. Táto oblasť je najrozvinutejším regiónom Slovenska z hľadiska dosahovaných hodnôt ekonomických ukazovateľov. V tomto regióne budú aplikované všetky opatrenia Osi 1, Osi 2, Osi 3 mimo opatrenia Obnova a rozvoj obcí a v rámci Osi 4 sa podporia územia obcí vrátane relevantných beneficentov len v prípade, že územia týchto obcí sú homogénnou súčasťou miestnej akčnej skupiny registrovanej v konvergenčných regiónoch.

Tabuľka 14: Ročný príspevok z EAFRD v EUR

| Rok                         | 2007        | 2008        | 2009        | 2010        | 2011        | 2012        | 2013        | Spolu                |
|-----------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|----------------------|
| <b>Celkom EAFRD</b>         | 303 163 265 | 286 531 906 | 268 049 256 | 256 310 239 | 263 028 387 | 275 025 447 | 317 309 578 | <b>1 969 418 078</b> |
| <b>Konvergenčné regióny</b> | 297 221 266 | 280 915 880 | 262 795 490 | 251 286 560 | 257 873 030 | 269 634 950 | 311 090 310 | <b>1 930 817 486</b> |

### 9.2.4.2 Finančný plán podľa jednotlivých osí (v Eur, celé obdobie)

Miera príspevku z EAFRD bola stanovená v súlade s čl. 70, nariadenia Rady č.1698/2005 a tvorí určené percento z verejných výdavkov pre jednotlivé Osi a Technickú pomoc. V obidvoch regiónoch je miera príspevku stanovená v maximálnej výške, ktorú umožňuje legislatívny predpis. Príspevok EAFRD je rozdelený medzi jednotlivé osi nasledovne: Os 1 disponuje 31,5 %, Os 2 má 50 %, v Osi 3 je alokovaných 13,5 %, pre Os 4 boli stanovené 3 % a Technickú pomoc 2 % z celkového príspevku EAFRD.

Tabuľka 15: Konvergenčné regióny

| OS                     | Verejný príspevok |                             |               |
|------------------------|-------------------|-----------------------------|---------------|
|                        | Celkom            | Miera príspevku z EAFRD (%) | Suma z EAFRD  |
| <b>Os 1</b>            | 810 612 482       | <b>75</b>                   | 607 959 361   |
| <b>Os 2</b>            | 1 206 268 574     | <b>80</b>                   | 965 014 859   |
| <b>Os 3</b>            | 347 405 350       | <b>75</b>                   | 260 554 012   |
| <b>Os 4</b>            | 72 376 115        | <b>80</b>                   | 57 900 892    |
| <b>Technická pomoc</b> | 52 517 816        | <b>75</b>                   | 39 388 362    |
| <b>Spolu</b>           | 2 489 180 337     | –                           | 1 930 817 486 |

### 9.2.4.3 Opatrenia na rozvoj vidieka

Tabuľka 16: Indikatívny rozpis podľa opatrení na rozvoj vidieka (v Eur, celé obdobie)

| Kód | Opatrenie/Os                                   | Verejné výdavky      | Súkromné výdavky   | Celkové výdavky      |
|-----|--|----------------------|--------------------|----------------------|
| 111 | Odborné vzdelávanie                            | 16 212 000           | 0                  | 16 212 000           |
| 114 | Poradenstvo                                    | 19 292 000           | 4 823 000          | 24 115 000           |
| 121 | Modernizácia fariem                            | 405 702 482          | 405 702 482        | 811 404 964          |
| 122 | Zvyšovanie hospodárskej hodnoty lesov          | 40 800 000           | 40 800 000         | 81 600 000           |
| 123 | Pridávanie hodnoty do produktov                | 196 000 000          | 196 000 000        | 392 000 000          |
| 125 | Skvalitnenie a rozvoj infraštruktúry           | 104 000 000          | 0                  | 104 000 000          |
| 141 | Polosamozásobiteľské farmy – záväzky 1257/1999 | 1 296 000            | 0                  | 1 296 000            |
| 142 | Odbytové organizácie výrobcov                  | 27 310 000           | 0                  | 27 310 000           |
|     | <b>OS 1 Spolu</b>                              | <b>810 612 482</b>   | <b>647 325 482</b> | <b>1 457 937 964</b> |
| 211 | Znevýhodnené oblasti                           | 678 688 750          | 0                  | 678 688 750          |
| 213 | NATURA 2000 a smernica o vodách                | 1 046 590            | 0                  | 1 046 590            |
| 214 | Agroenvironment                                | 316 329 679          | 0                  | 316 329 679          |
| 215 | Životné podmienky zvierat                      | 78 615 000           | 0                  | 78 615 000           |
| 221 | Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy         | 4 521 250            | 574 684            | 5 095 934            |
| 224 | NATURA 2000 – lesná pôda                       | 0                    | 0                  | 0                    |
| 225 | Lesnícko-environmentálne platby                | 19 454 805           | 0                  | 19 454 805           |
| 226 | Obnova lesného potenciálu                      | 107 612 500          | 0                  | 107 612 500          |
|     | <b>OS 2 Spolu</b>                              | <b>1 206 268 574</b> | <b>574 684</b>     | <b>1 206 843 258</b> |
| 311 | Diverzifikácia nepoľnohospodárskych činností   | 117 360 000          | 117 360 000        | 234 720 000          |
| 313 | Podpora činností v oblasti cestovného ruchu    | 33 672 000           | 33 672 000         | 67 344 000           |
| 322 | Obnova a rozvoj obcí                           | 178 493 350          | 0                  | 178 493 350          |
| 331 | Vzdelávanie a informovanie                     | 8 280 000            | 0                  | 8 280 000            |
| 341 | Získavanie zručností                           | 9 600 000            | 0                  | 9 600 000            |
|     | <b>OS 3 Spolu</b>                              | <b>347 405 350</b>   | <b>151 032 000</b> | <b>498 437 350</b>   |
| 41  | Vykonávanie stratégií miestneho rozvoja        | 50 018 655           | 0                  | 50 018 655           |
| 421 | Projekty spolupráce Miestnej akčnej skupiny    | 3 726 000            | 0                  | 3 726 000            |
| 431 | Chod Miestnej akčnej skupiny                   | 18 631 460           | 0                  | 18 631 460           |
|     | <b>OS 4 Spolu</b>                              | <b>72 376 115</b>    | <b>0</b>           | <b>72 376 115</b>    |
|     | <b>Osi 1, 2, 3 a 4 spolu</b>                   | <b>2 436 662 521</b> | <b>798 932 166</b> | <b>3 235 594 687</b> |
| 511 | Technická pomoc                                | 52 517 816           | 0                  | 52 517 816           |
|     | z toho NSRV: a) prevádzkové náklady            | 666 666              | 0                  | 666 666              |
|     | b) akčný plán                                  | 2 000 000            | 0                  | 2 000 000            |
|     | <b>Celkový súhrn</b>                           | <b>2 489 180 337</b> | <b>798 932 166</b> | <b>3 288 112 503</b> |

### 9.2.4.4 Program rozvoja vidieka – Os 3

Zoznam priorít v rámci ktorých sa obec Háj bude môcť uchádzať o čerpanie finančných prostriedkov v rámci štrukturálnych fondov predovšetkým z Európskeho

poľnohospodárskeho fondu vidieckeho rozvoja (ďalej len EAFRD) v rámci obnovy a rozvoja obcí.

Tabuľka 17: Zoznam vhodných priorít v rámci obnovy a rozvoja obcí pre obec Háj

| <b>OS 3: KVALITA ŽIVOTA VO VIDIECKYCH OBLASTIACH A DIVERZIFIKÁCIA VIDIECKEHO HOSPODÁRSTVA</b> |   |
|---|---|
| <i>PRIORITA:</i> Vytváranie pracovných príležitostí na vidieku                                | 3.1. opatrenie: diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam    |
|   | 3.2. opatrenie: podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu    |
| <i>PRIORITA:</i> Podpora vzdelávacích aktivít   | 3.3. opatrenie: vzdelávanie a informovanie                                |
| <i>PRIORITA:</i> Zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach                            | 3.4. opatrenie: obnova a rozvoj obcí, občianskej infraštruktúry a služieb |
|   | Podopatrenie 3.4.1: základné služby pre vidiecke obyvateľstvo             |
|   | Podopatrenie 3.4.2: obnova a rozvoj obcí                                  |



Obrázok 8: Foto z obce



Obrázok 7: Foto z obce



## 10 AKČNÝ PLÁN

Akčné plány na jednotlivé volebné obdobia (4 roky) schvaľuje obecné zastupiteľstvo podľa dostupnosti finančných prostriedkov a časových možností.

Každý akčný plán musí byť:

1. Reálny podľa finančných a časových možností.
2. Konkrétny - rieši príčinu špecifického cieľa
3. Flexibilný – podľa možnosti spoločného postupu všetkých zúčastnených strán.
4. Transparentný – verejné prístupný a kontrolovateľný.
5. Monitorovateľný a hodnotiteľný v merateľných jednotkách.

### Akčný plán

Akčný plán bude vypracovávať obecné zastupiteľstvo. Schvaľovať ho bude obecné zastupiteľstvo ako dodatok PHSR .

Podľa finančných možností je možné realizovať niektoré opatrenia súbežne, následne alebo v rámci spoločných projektov.

Odhad realizácie PHSR vychádza preto zo všeobecne očakávaných zdrojov financovania.

Finančnú náročnosť pri riešení konkrétnych opatrení bude možné stanoviť až v akčných plánoch podľa aktuálnej menovej politiky.

Vzor akčného plánu je v Prílohe č.1.

**PRÍLOHA č. 1 - Akčný plán obce Háj na obdobie 2007-2008****Tab.1 Prílohy 1: Akčný plán obce Háj na roky 2007-2008**

| Opatrenia  | Časový harmonogram | Vhodné výdavky             | Užívatelia         | Indikátory monitoringu   | Finančná náročnosť – min/max (SKK) | Verejné výdavky |              |    | Súkromné výdavky |         |
|--|--------------------|----------------------------|--------------------|--|------------------------------------|-----------------|--------------|----|------------------|---------|
|  |                    |                            |                    |  |                                    | miestne         | národné      | EU | podnikatelia     | nadácie |
| Vybudovanie kanalizácie                                    | 2008               |                            | Obyvatelia         | Zvýšenie kvality životného prostredia obce<br>Zníženie zaťaženia životného prostredia<br>Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce |                                    |                 | 52 mil. Sk   |    |                  |         |
| Plynofikácia obce  | 2008               |                            | Obyvatelia         | Zvýšenie kvality životného prostredia obce<br>Zníženie zaťaženia životného prostredia<br>Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce |                                    | 200 tisíc Sk    |              |    |                  |         |
| Rekonštrukcia komunikácie – prepojenie Rakša, Háj-Čremošné | 2008               | Vypr. proj. Stavebn. práce | Obyvatelia turisti | Zvýšenie kvality životného prostredia obce<br>Zníženie zaťaženia životného prostredia<br>Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce |                                    |                 | 500 tisíc Sk |    |                  |         |

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HÁJ NA ROKY 2007 - 2013

| Opatrenia   | Časový harmonogram | Vhodné výdavky             | Užívatelia                            | Indikátory monitoringu   | Finančná náročnosť – min/max (SKK) | Verejné výdavky |              |              | Súkromné výdavky |         |
|---|--------------------|----------------------------|---------------------------------------|--|------------------------------------|-----------------|--------------|--------------|------------------|---------|
|   |                    |                            |                                       |  |                                    | miestne         | národné      | EU           | podnikatelia     | nadácie |
| Vybudovanie kanalizácie   | 2008               |                            | Obyvatelia                            | Zvýšenie kvality životného prostredia obce<br>Zníženie zaťaženia životného prostredia<br>Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce |                                    |                 | 52 mil. Sk   |              |                  |         |
| Rekonštrukcia futbalového ihriska, vybudovanie šatní, tribúny, tenisového ihriska | 2007-2008          | Vypr. proj. Stavebn. práce | Obyvatelia<br>Podnikatelia            | Zvýšenie atraktivity obce<br>Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce   |                                    | 200 tisíc Sk    |              |              |                  |         |
| Propagácia obce   | 2008               | Vypr. projektového zámeru  | Obyvatelia<br>Podnikatelia<br>Turisti | Zvýšenie atraktivity obce<br>Zvýšenie navštevovanosti obce<br>Zlepšenie kvality života obyvateľov obce                                 |                                    |                 |              | 500 tisíc Sk |                  |         |
| Rekonštrukcia budovy obecného úradu a materskej školy                             | 2008               | Vypr. proj. Stavebn. práce | Obyvatelia<br>Turisti                 | Zvýšenie kvality životného prostredia obce<br>Zvýšenie navštevovanosti obce<br>Zlepšenie životných podmienok obyvateľov obce           |                                    |                 | 500 tisíc Sk |              |                  |         |



## PRÍLOHA č. 2 – Os 3

### OS 3: KVALITA ŽIVOTA VO VIDIECKYCH OBLASTIACH A DIVERZIFIKÁCIA VIDIECKEHO HOSPODÁRSTVA

#### PRIORITA: VYTVÁRANIE PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ NA VIDIEKU

#### OPATRENIE 3.1 DIVERZIFIKÁCIA SMEROM K NEPOĽNOHOSPODÁRSKYM ČINNOSTIAM

#### Kód opatrenia

311 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam

#### Právny základ

Kapitola I, články 52 (a) (i) a 53 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005

Kapitola III, článok 35 a príloha II, bod 5.3.3.1.1 nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006

#### Cieľ

Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym aktivitám, rozvoj nepoľnohospodárskych aktivít (vstupy a výstupy nezahrnuté do prílohy č. 1 Zmluvy o založení ES) a zvyšovanie vidieckej zamestnanosti.

Tento cieľ sa bude naplňať predovšetkým prostredníctvom:

- rozširovania alternatívnych zdrojov príjmov cestou zriaďovania doplnkových výrobných podnikov nepoľnohospodárskeho charakteru;
- tvorby nových a zachovania už existujúcich pracovných miest.

#### Rozsah a činnosti

*Oprávnené sú všetky činnosti, ktoré sú v súlade s cieľmi opatrenia a príslušnými právnymi predpismi EÚ, napr.:*

- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia rekreačných a ubytovacích zariadení s kapacitou 11 – 100 lôžok – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia, zariadenia a technológií vrátane zariadenia pripojenia na internet;
- rekonštrukcia existujúcich poľnohospodárskych objektov (ktoré stratili svoj pôvodný účel) na agroturistické objekty s kapacitou 11 – 100 lôžok – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia, zariadenia a technológií vrátane zariadenia pripojenia na internet;
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia výrobných a predajných objektov (pri rekonštrukcii a modernizácii vrátane technológií) a nákup strojov, technológií a zariadení pre:
  - doplnkovú výrobu nepoľnohospodárskeho charakteru vrátane využívania obnoviteľných zdrojov energie vrátane zariadenia geotermálneho vrtu a jeho využívania vrátane rozvodov s výnimkou veternej, vodnej a solárnej energie za podmienky, že prevažnú časť vyrobenej energie konečný príjemca nespotrebuje vo vlastnom podniku – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia, zariadenia a technológií vrátane zariadenia pripojenia na internet,
  - výrobu a spracovanie tradičných materiálov a výrobkov (napr. tkanie ľanového plátna a následná výroba národných (ľudových) krojov, atď.) – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia, zariadenia a technológií vrátane zariadenia pripojenia na internet.
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia agroturistických zariadení vrátane hygienických, ekologických a rekondičných objektov slúžiacich na rozvoj turistických

činností (napr. kryté bazény, fitness centrá, masážne a solárne zariadenia, sociálne zariadenia, čističky odpadových vôd a pod.) – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia, zariadenia a technológií vrátane zriadenia pripojenia na internet;

- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia areálov vytvárajúcich podmienky na rozvoj rekreačných a relaxačných činností (turistické chodníky, jazdectvo, rybárstvo, poľovníctvo, pltníctvo, cykloturistika, vodné športy, zimné športy, sauna, bazén, detské ihrisko a pod.) – stavebné investície, investície do vybavenia, strojov a technológií vrátane zriadenia pripojenia na internet.

Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia predajných miest znamená založenie a prevádzkovanie malých predajných miest umiestnených priamo na farmách alebo miestach dostupných pre návštevníkov regiónu, kde prijímateľ pomoci bude môcť predávať svoje výrobky vyrobené v rámci tohto opatrenia, ktoré musia byť nepoľnohospodárskej povahy (napr. ľudovoumelecké výrobky: vyrezávané drevené črpačky, národné ľudové kroje, keramika).

### Kritériá spôsobilosti

Oprávnenosť projektov na financovanie z programu, je podmienená splnením všetkých nasledovných kritérií spôsobilosti, stanovených pre toto opatrenie.

1. Investície sa musia realizovať na území Slovenskej republiky.
2. Žiadateľ musí preukázať ekonomickú životaschopnosť pri žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ďalej len ŽoNFP). Musí spĺňať minimálne **jedno** z nasledovných kritérií za posledné alebo predposledné účtovné obdobie.

| <i>Kritériá ekonomickej životaschopnosti</i> |  |
|--|--|
| V jednoduchom účtovníctve                    | 1. celková zadlženosť aktív $\leq 80 \%$ |
|  | 2. krytie výdavkov príjmami $> 100 \%$   |
| V podvojnom účtovníctve                      | 1. celková zadlženosť aktív $\leq 80 \%$ |
|  | 2. rentabilita nákladov $> 0,1 \%$       |

### Pre jednoduché účtovníctvo

| Ukazovatele                    | Vzorec   | Kritéria         |
|--------------------------------|--|------------------|
| Krytie výdavkov príjmami (KVP) | $\frac{\text{Príjmy celkom} * 100}{\text{Výdavky celkom}}$ | KVP $> 100 \%$   |
| Celková zadlženosť aktív (CZA) | $\frac{\text{Záväzky spolu} * 100}{\text{Majetok spolu}}$  | CZA $\leq 80 \%$ |

### Pre podvojné účtovníctvo

| Ukazovatele              | Vzorec   | Kritéria         |
|--------------------------|--|------------------|
| Rentabilita nákladov     | $\frac{\text{Hospodársky výsledok pred zdanením} * 100}{\text{Náklady}}$ | RN $\geq 0,1 \%$ |
| Celková zadlženosť aktív | $\frac{\text{Cudzí kapitál} * 100}{\text{Celkové aktíva}}$               | CZA $\leq 80 \%$ |

3. Žiadateľ môže predložiť maximálne 2 ŽoNFP v rámci jedného výberového kola zverejneného vo výzve na predkladanie ŽoNFP pre toto opatrenie.
4. Žiadateľ nemá záväzky voči štátu po lehote splatnosti (splátkový kalendár potvrdený veriteľom sa akceptuje). Preukazuje sa pri ŽoNFP a následne pri ŽoP formou čestného vyhlásenia.

5. Žiadateľ nie je v likvidácii, neprebíha voči nemu konkurzné konanie a na majetok, ktorý je predmetom projektu, neprebíha exekučné konanie. Preukazuje sa pri ŽoNFP a následne pri ŽoP formou čestného vyhlásenia.
6. Investícia sa musí využívať najmenej päť rokov po podpise Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku, pričom nesmie prejsť podstatnou zmenou, ktorá:
  - a) ovplyvní jej povahu alebo podmienky využívania alebo neoprávnene zvýhodní akýkoľvek podnik alebo verejný subjekt,
  - b) vyplýva buď zo zmeny povahy vlastníctva položky infraštruktúry, alebo ukončenia alebo premiestnenia výrobných činností.
7. Žiadateľ musí deklarovať, že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
8. Projekt môže byť predmetom záložného práva za podmienok stanovených v kapitole č. 4 tejto Príručky.
9. Žiadateľ musí predložiť poslednú ŽoP najneskôr do 3 rokov (okrem leasingu – do 4 rokov) od podpísania zmluvy. V prípade finančného prenájmu v zmysle zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu v znení neskorších predpisov, v prípade kúpy prenajatej veci a kúpnej zmluvy (pri splácaní kúpnej ceny formou splátok) v zmysle Obchodného zákonníka sa platby v rámci ŽoP uskutočnia až po preukázaní vlastníctva žiadateľa k predmetu nájmu, resp. kúpy.
10. Žiadateľ musí preukázať vlastníctvo, resp. iný právny vzťah oprávňujúci užívať predmet projektu, pretrvávajúci najmenej šesť rokov po predložení ŽoNFP s výnimkou špecifických prípadov. Preukazuje sa pri ŽoNFP. V prípade nákupu pozemkov pod stavbami, ktorých technické zhodnotenie je predmetom projektu, žiadateľ preukáže vlastnícky vzťah pri prvej ŽoP, ktorá súvisí s nadobudnutím príslušného pozemku. V prípade výstavby objektov sa uvedené kritérium preukazuje pri podaní prvej ŽoP po skolaudovaní nehnuteľnosti.
11. Realizáciou projektov sa musia vytvoriť nové pracovné miesta alebo existujúca zamestnanosť v podporovanej činnosti musí byť zachovaná.
12. Zrekonštruované, zmodernizované alebo nové agroturistické zariadenia musia mať kapacitu minimálne 1 a maximálne 100 základných lôžok.
13. Žiadatelia musia podnikat' v poľnohospodárskej prvovýrobe minimálne 12 po sebe nasledujúcich mesiacov pred podaním ŽoNFP. Preukazuje sa pri ŽoNFP.
14. Agroturistické objekty vystavané, zrekonštruované a zmodernizované v rámci tohto opatrenia, musia byť prístupné verejnosti.
15. Po ukončení projektu v oblasti agroturistiky je konečný prijímateľ podpory povinný zaregistrovať podporenú aktivitu do Národnej siete rozvoja vidieka do 3 mesiacov od predloženia poslednej ŽoP, resp. po jej zriadení.
16. V prípade, že projekt rieši zriadenie geotermálneho vrtu musí byť súčasťou projektu aj využívanie takto získanej energie.
17. Maximálny podiel štátu na majetku žiadateľa nesmie presiahnuť 25 %. Preukazuje sa pri ŽoNFP a najmenej päť rokov po podpise Zmluvy o poskytnutí NFP.

#### **Kritéria pre uzateľnosť výdavkov**

**Oprávnené výdavky** (s výnimkou obmedzení citovaných v rámci neoprávnených výdavkov)

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. vlastná práca (iba mzdy vrátane odvodov).

#### **Neoprávnené výdavky**

1. **výdavky vynaložené pred podaním ŽoNFP** (čl. 7 nariadenia Komisie (ES č. 70/2001 v znení neskorších zmien a doplnkov);
2. nákup použitého majetku. Za neoprávnený výdavok sa nepovažuje finančný prenájom v zmysle zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu v znení neskorších predpisov, ani kúpa prenajatej veci, resp. kúpa formou splátok v zmysle Obchodného zákonníka v prípade, ak sa jedná o následné odkúpenie nových strojov a zariadení žiadateľom za predpokladu, že k prenájomu, resp. kúpe nových strojov a zariadení žiadateľom došlo najskôr dňom podania ŽoNFP na regionálne pracovisko PPA. V zmluve o prenájme musia byť rozčlenené oprávnené výdavky (splátka istiny, doprava, montáž, technické zhodnotenie a pod.) a neoprávnené výdavky (napr. poplatok za uzatvorenie zmluvy, zisk prenajímateľa, úhrada úrokov, výdavky na réžiu, poistenie a pod.), ak sú predmetom zmluvy;
3. výdavky na nákup nehnuteľností s výnimkou nákupu pozemkov (pod stavbami) určených na výstavbu, resp. technické zhodnotenie stavieb, ktoré je predmetom projektu, pričom žiadateľ si môže uplatniť výdavky na nákup pozemkov v hodnote zistenej znaleckým posudkom, max. však do výšky 10 % oprávnených výdavkov na výstavbu, resp. technické zhodnotenie príslušných stavieb;
4. nákup dopravných prostriedkov a dopravných zariadení s výnimkou:
  - špecializovaných vozidiel, ktoré sú svojou konštrukciou a vyhotovením určené na prepravu určitých druhov tovarov a/alebo výrobkov a/alebo ostatných produktov pre potreby doplnkovej výroby a/alebo služieb v súlade s cieľmi opatrenia (napr. vozidlá na prevážanie plti a pod.);
  - plti, malých plavidiel, vodných a snežných skútrov, štvorkoliek, bicyklov a pod. (len za účelom poskytovania služieb);
  - vlekov a pod. (len za účelom poskytovania služieb).
5. nákup zvierat;
6. refundovateľné, refundované alebo inak preplatené dane, clá, dovozné prírážky a kurzové straty;
7. daň z pridanej hodnoty okrem prípadov uvedených v bode 3a) článku 71 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005;
8. prevádzkové výdavky (napr. výdavky na opravy a údržbu);
9. vlastná práca vyjadrená peňažnou hodnotou nad 30 % z ceny materiálu zakúpeného a použitého na oprávnenú investíciu realizovanú vlastnou prácou;
10. bankové poplatky, úroky z dlhu, clá, výdavky na záruku a podobné poplatky;
11. leasingové poplatky a koeficient navýšenia, ostatné výdavky spojené so zmluvou o prenájme, napr. zisk prenajímateľa, úhrada úrokov, výdavky na réžiu, poistenie a pod.;
12. nájomné poplatky okrem splátky istiny a oprávnených výdavkov súvisiacich s obstaraním v prípade finančného prenájmu podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu v znení neskorších predpisov a v prípade kúpy prenajatej veci v zmysle Obchodného zákonníka;
13. výdavky vynaložené v hotovosti s výnimkou vlastnej práce;
14. poradenské a konzultačné služby;
15. projektová dokumentácia;
16. výroba, spracovanie a predaj produktov uvedených v zozname prílohy 1 Zmluvy o založení ES.

### Neoprávnené projekty

1. projekty zamerané na hlavnú poľnohospodársku produkciu;
2. projekty zamerané na zdravotnú starostlivosť, školstvo, sociálne služby a bytovú výstavbu;
3. projekty, kde v mieste realizácie projektu je miestna akčná skupina podporovaná z PRV a predmetná aktivita je zahrnutá v Integrovannej stratégii rozvoja územia Miestnej akčnej skupiny (ďalej len „MAS“);



4. projekty zamerané na výrobu energií z alternatívnych zdrojov, v rámci ktorých prevažnú časť vyrobenej energie (nad 50 %) spotrebuje vo vlastnom podniku.
5. projekty zamerané na využívanie obnoviteľných zdrojov veternej, vodnej a solárnej energie.

**Bodovacie kritériá**

| P. č.                  | Kritérium   | Body  | Poznámka  |
|------------------------|---|---|---|
| 1.                     | Žiadateľovi nebola doposiaľ v rámci PRV 2007 – 2013 schválená v danom opatrení žiadna ŽoNFP <sup>1</sup>  | 20  | V prípade, že predkladá 2 ŽoNFP, body sa pridelia prvej predloženej ŽoNFP |
| 2.                     | Projekt je zameraný na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov   | 30  |   |
| 3.                     | Projekt sa realizuje v okrese kde je nezamestnanosť <sup>2</sup> : <ul style="list-style-type: none"> <li>– nad 5 % – do 6 %</li> <li>– nad 6 % – do 7 %</li> <li>– nad 7 % – do 8 %</li> <li>– nad 8 % – do 9 %</li> <li>– nad 9 % – do 10 %</li> <li>– nad 10 % – do 11 %</li> <li>– nad 11 % – do 12 %</li> <li>– nad 12 % – do 13 %</li> <li>– nad 13 % – do 14 %</li> <li>– nad 14 % – 15 %</li> <li>– nad 15 %</li> <li>– nad 20 %</li> </ul> | 9<br>10<br>11<br>12<br>13<br>14<br>15<br>16<br>17<br>18<br>19<br>20 |   |
| 4.                     | Súčasťou projektu zameraného na rekreačné, ubytovacie, stravovacie a relaxačné služby je aj poskytovanie doplnkových služieb v oblasti cestovného ruchu (ako napr. požičovňa športového vybavenia, lyže, surf, skútre, bicykle a podobne, sprievodcovské služby, horský vodca a pod.)   | 10  |   |
| 5.                     | Projekt je umiestnený v okrese s viac ako 50 % obyvateľstva žijúcich vo vidieckych obciach <sup>3</sup>   | 20  |   |
| <b>Spolu maximálne</b> |   | <b>100</b>  |   |

**Doplňkové kritérium**

**V prípade rovnosti bodov sa Žiadosti o NFP zoradia podľa nasledovných kritérií**

<sup>1</sup> Ak žiadateľ predložil v predchádzajúcich výberových kolách ŽoNFP a ešte mu neboli schválené, ani vyradené, body sa pridelia iba v prípade vyradenia všetkých ŽoNFP, predložených v predchádzajúcich výberových kolách (po zaslaní oznámenia o vyradení žiadateľovi). V prípade neoprávnenej prvej predloženej ŽoNFP budú body pridelené druhej predloženej ŽoNFP.

<sup>2</sup> Vychádza sa z miery nezamestnanosti vypočítanej z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie. Údaje budú prevzaté z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31. 12. pred dátumom prijatia ŽoNFP. Tabuľka miery nezamestnanosti za rok 2006 je zverejnená na internetovej stránke <http://www.mpsr.sk> alebo <http://www.apa.sk>.

V prípade, ak sa projekt realizuje vo viacerých okresoch, body sa pridelia na základe nezamestnanosti vypočítanej aritmetickým priemerom z údajov nezamestnanosti všetkých okresov, kde sa projekt realizuje.

<sup>3</sup> Údaje budú prevzaté zo ŠÚ SR z Bilancie pohybu obyvateľstva podľa obcí SR za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31. 12.

1. splnenie obidvoch kritérií ekonomickej životaschopnosti;
2. percentuálnej výšky požadovaných refundovaných oprávnených výdavkov k maximálnej možnej výške stropu;
3. zaplata dani vyššej dani z príjmov v poslednom roku.

#### **Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ)<sup>4</sup>**

Právnické osoby a fyzické osoby (mikropodniky, malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES)<sup>5</sup> podnikajúce v oblasti poľnohospodárstva, ktorých podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30 %.

Žiadatelia musia podnikat' v poľnohospodárskej prvovýrobe minimálne 12 po sebe nasledujúcich mesiacov pred podaním ŽoNFP. Preukazuje sa pri ŽoNFP.

Ak žiadateľ vykazuje podiel tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby nižší ako 30 %, ale investícia zahŕňa viac ako 10 lôžok, môže o podporu požiadať z OP KaHR, ktorý je v gescii MH SR.

#### **Druh podpory**

|                      |   |
|----------------------|---|
| Druh podpory:        | nenávratný finančný príspevok                       |
| Spôsob financovania: | podielové financovanie (platba systémom refundácie) |
| Typ investície:      | zisková   |

#### **Intenzita pomoci**

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:

- **50 %** (37,5 % EÚ, 12,5 % SR) pre oblasti cieľa Konvergencia, pričom minimálne 50 % predstavujú vlastné zdroje;
- **20 %** (10 % z EÚ, 10 % SR) pre Ostatné oblasti, pričom minimálne 80 % predstavujú vlastné zdroje.

Výška oprávnených výdavkov na 1 projekt: min. 3000 EUR a max. 3 mil. EUR.

Celková výška podpory z PRV (z osí 1, 3, 4) nesmie na jeden podnik presiahnuť spravidla (rozhodne komisia definovaná v Kapitole 3. Príjem a administrácia ŽoNFP, v bode 3.3. Hodnotenie prijatých ŽoNFP) 12 mil. EUR bez ohľadu na opatrenie, z ktorého dostal podporu.

#### **Demarkačné línie a kritériá s ostatnými finančnými nástrojmi EÚ**

Neprekrývanie podpory z fondov EPFRV a ERDF (Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast) je zabezpečené rôznou výškou podielu tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch. (EPFRV – PO a FO, ktorých podiel tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby predstavuje minimálne 30 % z celkových tržieb/príjmov, ERDF – PO a FO, ktorých podiel tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby predstavuje menej ako 30 % z celkových tržieb/príjmov).

#### **Demarkačné línie medzi opatreniami PRV v rámci osí 3**

Prekrývanie podpory medzi opatrením 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam a opatrením 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu je zamedzené odlišnými konečnými prijímateľmi (opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam – právnické a fyzické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárstva, ktorých podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30 % a opatrenie 3.2 Podpora činností

<sup>4</sup> Subjekty s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným sídlom/miestom podnikania na území Slovenskej republiky.

<sup>5</sup> Pozri Výklad pojmov v kapitole č. 8 tejto Príručky.

v oblasti vidieckeho cestovného ruchu – v prípade žiadateľov podnikajúcich v oblasti poľnohospodárstva ich podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch musí byť nižší ako 30 %) a rozdielnymi kapacitami ubytovacích zariadení (opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam – nad 10 lôžok a opatrenie 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu – do 10 lôžok).

### **Súlady s pravidlami o štátnej pomoci**

Opatrenie je v súlade s nariadením Komisie (ES) č. 1976/2006, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia Komisie (ES) č. 2204/2002, (ES) č. 70/2001 a (ES) č. 68/2001, pokiaľ ide o predĺženie obdobia ich uplatňovania.

### *OPATRENIE 3.2 PODPORA ČINNOSTÍ V OBLASTI VIDIECKEHO CESTOVNÉHO RUCHU*

### **Kód opatrenia**

313 Podpora činností v oblasti cestovného ruchu

### **Právny základ**

Kapitola I, články 52 (a) (iii) a 55 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005  
Príloha II, bod 5.3.3.1.3. nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006

### **Cieľ**

Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym aktivitám, rozvoj nepoľnohospodárskych aktivít a zvyšovanie vidieckej zamestnanosti.

Tento cieľ sa bude naplňať predovšetkým prostredníctvom:

- rozširovania zdrojov príjmov vidieckeho obyvateľstva;
- tvorby nových a zachovania už existujúcich pracovných miest;
- zvyšovania informovanosti širokej verejnosti o možnostiach pobytu v zariadeniach vidieckeho cestovného ruchu.

### **Rozsah a činnosti**

*Oprávnené sú všetky činnosti, ktoré sú v súlade s cieľmi opatrenia a príslušnými právnymi predpismi EÚ:*

**Časť A** (článok 55 b) nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005)

- rekonštrukcia a modernizácia nízkokapacitných ubytovacích zariadení s kapacitou maximálne 10 lôžok – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia a zariadenia vrátane zariadenia pripojenia na internet;
- prestavba a/alebo prístavba časti rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov, ktoré sú súčasťou rodinných domov na nízkokapacitné ubytovacie zariadenia s kapacitou maximálne 10 lôžok – stavebné investície, investície do vnútorného vybavenia a zariadenia vrátane zariadenia pripojenia na internet;
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia kempingového (karavanového) ubytovania vrátane prístupových ciest v rámci areálu, spevnených parkovacích plôch, elektrických, vodovodných a kanalizačných rozvodov, oplotenia, osvetlenia a sociálnych zariadení;
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia doplnkových relaxačných zariadení (sauna, krb, bazén a pod.).

**Časť B** (článok 55 c) nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005)

- marketing služieb vidieckeho cestovného ruchu a rozvoja regiónu.

### **Opis typu operácií zahrnutých v článku 55 nariadenia 1698/2005**

V časti A. pôjde o akcie zamerané na rekonštrukciu a modernizáciu nízkokapacitných ubytovacích zariadení, prestavbu a prístavbu časti rodinných domov na nízkokapacitné ubytovanie, kempingové ubytovanie a výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu doplnkových relaxačných zariadení.

V časti B. pôjde o akcie zamerané na marketing cestovného ruchu.

### **Kritéria spôsobilosti**

Oprávnenosť projektov na financovanie z programu, je podmienená splnením všetkých nasledovných kritérií spôsobilosti, stanovených pre toto opatrenie.

#### **Pre časť A**

1. Investície sa musia realizovať na území Slovenskej republiky.
2. Žiadateľ nemá záväzky voči štátu po lehote splatnosti (splátkový kalendár potvrdený veriteľom sa akceptuje). Preukazuje sa pri ŽoNFP a následne pri ŽoP formou čestného vyhlásenia.
3. Žiadateľ nie je v likvidácii, neprebíha voči nemu konkurzné konanie a na majetok, ktorý je predmetom projektu, neprebíha exekučné konanie. Preukazuje sa pri ŽoNFP a následne pri ŽoP formou čestného vyhlásenia.
4. Investícia sa musí využívať najmenej päť rokov po podpise zmluvy, pričom nesmie prejsť podstatnou zmenou, ktorá:
  - a) ovplyvní jej povahu alebo podmienky vykonávania alebo neoprávnene zvýhodní akýkoľvek podnik alebo verejný subjekt,
  - b) vyplýva buď zo zmeny povahy vlastníctva položky infraštruktúry, alebo ukončenia alebo premiestnenia výrobnéj činnosti.
5. Žiadateľ musí deklarovat', že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
6. Projekt môže byť predmetom záložného práva za podmienok stanovených v kapitole č. 4 tejto Príručky.
7. Žiadateľ musí predložiť poslednú ŽoP najneskôr do 3 rokov od podpísania Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku.
8. Žiadateľ musí preukázať vlastníctvo, resp. iný právny vzťah oprávňujúci užívať predmet projektu, pretrvávajúci najmenej šesť rokov po predložení projektu s výnimkou špecifických prípadov. Preukazuje sa pri ŽoNFP.
9. Zrekonštruované, zmodernizované alebo nové ubytovacie zariadenia môžu mať kapacitu maximálne 10 základných lôžok v piatich izbách (každá so sociálnym zariadením a maximálne dvomi základnými lôžkami) a minimálne spoločnú kuchynku.
10. Zrekonštruované, zmodernizované alebo nové kempingové zariadenia musia mať kapacitu maximálne 5 karavanov.
11. Relaxačné objekty vybudované, zrekonštruované, resp. zmodernizované v rámci tohto opatrenia musia pokrývať len kapacitu ubytovaných osôb.
12. Ubytovacie objekty vybudované v rámci tohto opatrenia musia byť prístupné verejnosti.
13. Relaxačné objekty vystavané, zrekonštruované a zmodernizované v rámci tohto opatrenia, musia byť prístupné ubytovaným osobám.
14. V prípade rekonštrukcie a modernizácie nízko kapacitných ubytovacích zariadení žiadateľ musí preukázať zaplatenie dane z príjmu fyzickej osoby za predchádzajúce účtovné obdobie. Žiadateľ zároveň preukáže, že v predchádzajúcom účtovnom období vykonával podnikateľskú činnosť v oblasti poskytovania ubytovacích služieb. Preukazuje sa pri ŽoNFP.
15. Žiadateľ je povinný postupovať v súlade s nariadením Komisie (ES) č. 1998/2006 o uplatňovaní článkov 87 a 88 zmluvy na pomoc de minimis. Preukazuje sa pri ŽoNFP.

16. Po ukončení projektu je konečný prijímateľ podpory povinný zaregistrovať podporenú aktivitu do národnej siete rozvoja vidieka do 3 mesiacov od predloženia poslednej ŽoP, resp. po jej zriadení.

#### ***Pre časť B***

1. Investície sa musia realizovať na území Slovenskej republiky.
2. Žiadateľ nemá záväzky voči štátu po lehote splatnosti (splátkový kalendár potvrdený veriteľom sa akceptuje). Preukazuje sa pri ŽoNFP a následne pri ŽoP formou čestného vyhlásenia.
3. Žiadateľ nie je v likvidácii, neprebíha voči nemu konkurzné konanie a na majetok, ktorý je predmetom projektu, neprebíha exekučné konanie. Preukazuje sa pri ŽoNFP a následne pri ŽoP formou čestného vyhlásenia.
4. Predmet projektu (v prípade budovania informačných a komunikačných technológií) môže byť predmetom záložného práva za podmienok stanovených v kapitole č. 4 tejto Príručky.
5. Žiadateľ musí využívať predmet projektu (v prípade budovania informačných a komunikačných technológií) najmenej päť rokov po podpise zmluvy, pričom nesmie prejsť podstatnou zmenou, ktorá:
  - a) ovplyvní jeho povahu alebo podmienky využívania alebo neoprávnene zvýhodní akýkoľvek podnik alebo verejný subjekt,
  - b) vyplýva buď zo zmeny povahy vlastníctva položky infraštruktúry alebo ukončenia alebo premiestnenia výrobných činností.
6. Žiadateľ musí deklarovať, že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
7. Žiadateľ musí predložiť poslednú ŽoP najneskôr do 3 rokov od podpísania zmluvy.
8. Žiadateľ musí preukázať vlastníctvo, resp. iný právny vzťah oprávňujúci užívať predmet projektu, pretrvávajúci najmenej šesť rokov po predložení ŽoNFP s výnimkou špecifických prípadov. Preukazuje sa pri ŽoNFP.
9. Realizáciou projektov musí byť zabezpečená propagácia aktivít členov zväzu, resp. profesijného združenia. Preukazuje sa pri ŽoNFP a najmenej päť rokov po podpise Zmluvy o poskytnutí NFP.

#### ***Kritéria pre uzateľnosť výdavkov***

**Oprávnené výdavky pre časť A** (s výnimkou obmedzení citovaných v rámci neoprávnených výdavkov pre časť A)

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. vlastná práca (iba mzdy vrátane odvodov).

**Oprávnené výdavky pre časť B** (s výnimkou obmedzení citovaných v rámci neoprávnených výdavkov pre časť B)

1. výdavky súvisiace s prípravou a tlačou propagačných materiálov;
2. výdavky súvisiace s aktívnou účasťou prijímateľa podpory a jeho členov na zahraničných (v rámci EÚ) i domácich veľtrhoch a výstavách cestovného ruchu;
3. výdavky na vybudovanie informačných a komunikačných technológií;
4. výdavky súvisiace so zabezpečením systému udeľovania Znakú kvality;
5. vlastná práca (iba mzdy vrátane odvodov).

#### **Neoprávnené výdavky pre časť A**

1. výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007. V prípade obstarania strojov, zariadení a technológií vynaložené výdavky a vyhotovené dodacie listy a preberacie protokoly pred

1. januárom 2007. Stavebné investície so začiatkom realizácie pred 1. januárom 2007 (evidencia začatia stavebných prác v stavebnom denníku pred 1. januárom 2007);
2. nákup použitého majetku;
3. nákup karavanov a dopravných prostriedkov;
4. nákup nehnuteľností;
5. refundovateľné, refundované alebo inak preplatené dane, clá, dovozné prirážky a kurzové straty;
6. daň z pridanej hodnoty okrem prípadov uvedených v bode 3a) článku 71 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005;
7. prevádzkové výdavky (napr. výdavky na opravy a údržbu);
8. vlastná práca vyjadrená peňažnou hodnotou nad 30 % z ceny materiálu zakúpeného a použitého na oprávnenú investíciu realizovanú vlastnou prácou;
9. bankové poplatky, úroky z dlhu, výdavky na záruku a podobné poplatky;
10. leasingové poplatky a koeficient navýšenia;
11. nájomné poplatky;
12. výdavky vynaložené v hotovosti s výnimkou vlastnej práce;
13. poradenské a konzultačné služby;
14. projektová dokumentácia.

#### **Neoprávnené výdavky pre časť B**

1. výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007 (výdavky, dodacie listy a preberacie protokoly pred 1. januárom 2007);
2. nákup použitého majetku;
3. nákup dopravných prostriedkov;
4. nákup nehnuteľností;
5. refundovateľné, refundované alebo inak preplatené dane, clá, dovozné prirážky a kurzové straty;
6. daň z pridanej hodnoty okrem prípadov uvedených v bode 3a) článku 71 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005;
7. prevádzkové výdavky (napr. výdavky na opravy a údržbu);
8. vlastná práca vyjadrená peňažnou hodnotou nad 30 % z ceny materiálu zakúpeného a použitého na oprávnenú investíciu realizovanú vlastnou prácou;
9. bankové poplatky, úroky z dlhu, výdavky na záruku a podobné poplatky;
10. leasingové poplatky a koeficient navýšenia;
11. nájomné poplatky;
12. poradenské a konzultačné služby;
13. projektová dokumentácia;
14. výdavky na účasť na zahraničnom veľtrhu, ktorá je v jednom kalendárnom roku tretia a ďalšia;
15. výdavky na účasť na zahraničnom veľtrhu a výstave cestovného ruchu štvrtého a ďalšieho účastníka.

#### **Neoprávnené projekty pre časť A**

1. projekty zamerané na sociálne služby a bytovú výstavbu;
2. projekty, kde v mieste realizácie projektu je miestna akčná skupina podporovaná z Programu rozvoja vidieka SR a predmetná aktivita je zahrnutá v Integrovannej stratégii rozvoja územia MAS;
3. projekty realizované v obciach nad 20 000 obyvateľov (neuplatňuje sa v prípade, ak v danom okrese je nezamestnanosť vyššia ako 20 %);
4. projekty zamerané na aktivity nesúvisiace s nízkokapacitným ubytovaním.

#### **Neoprávnené projekty pre časť B**

1. projekty zamerané na vlastnú komerčnú činnosť.

**Bodovacie kritériá pre časť A**

| P. č.                  | Kritérium   | Body  | Poznámka   |
|------------------------|---|---|--|
| 1.                     | Žiadateľovi nebola doposiaľ v rámci PRV 2007 – 2013 schválená v danom opatrení žiadna ŽoNFP <sup>6</sup>  | 10  | V prípade, že predkladá viac ŽoNFP, body sa pridelia prvej predloženej ŽoNFP |
| 2.                     | Projekt sa realizuje v okrese kde je nezamestnanosť <sup>7</sup> :<br>– nad 5 % – do 6 %<br>– nad 6 % – do 7 %<br>– nad 7 % – do 8 %<br>– nad 8 % – do 9 %<br>– nad 9 % – do 10 %<br>– nad 10 % – do 11 %<br>– nad 11 % – do 12 %<br>– nad 12 % – do 13 %<br>– nad 13 % – do 14 %<br>– nad 14 % – do 15 %<br>– nad 15 % – do 20 %<br>– nad 20 % | 8<br>10<br>12<br>14<br>16<br>18<br>20<br>22<br>24<br>26<br>28<br>30 |  |
| 3.                     | Projektovaná ubytovacia kapacita do 6 lôžok   | 10  |  |
| 4.                     | Projekt je umiestnený v okrese s viac ako 50 % obyvateľstva žijúcich vo vidieckych obciach <sup>8)</sup>  | 20  |  |
| 5.                     | Žiadateľ má v rekonštruovanom objekte trvalé bydlisko:<br>– nad 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov<br>– nad 24 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov  | 20<br>30  |  |
| <b>Spolu maximálne</b> |   | <b>100</b>  |  |

**V prípade rovnosti bodov bude rozhodovať skorší dátum podania Žiadosti o NFP.**

<sup>6</sup> Ak žiadateľ predložil v predchádzajúcich výberových kolách ŽoNFP a ešte mu neboli schválené, ani vyradené, body sa pridelia iba v prípade vyradenia všetkých ŽoNFP, predložených v predchádzajúcich výberových kolách (po zaslaní oznámenia o vyradení žiadateľovi). V prípade neoprávnenosti prvej predloženej ŽoNFP budú body pridelené druhej predloženej ŽoNFP.

<sup>7</sup> Vychádza sa z miery nezamestnanosti vypočítanej z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie. Údaje budú prevzaté z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31.12 pred dátumom prijatia ŽoNFP. Tabuľka miery nezamestnanosti za rok 2006 je zverejnená na internetovej stránke <http://www.mpsr.sk> alebo <http://www.apa.sk>.

V prípade, ak sa projekt realizuje vo viacerých okresoch, body sa pridelia na základe nezamestnanosti vypočítanej aritmetickým priemerom z údajov nezamestnanosti všetkých okresov, kde sa projekt realizuje.

<sup>8</sup> Údaje budú prevzaté zo ŠÚ SR z Bilancie pohybu obyvateľstva podľa obcí SR za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31. 12.

**Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) pre časť A<sup>9</sup>**

Fyzické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti cestovného ruchu, v prípade žiadateľov podnikajúcich aj v oblasti poľnohospodárstva ich podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch musí byť nižší ako 30 %.

Ak žiadateľ vykazuje podiel tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby nižší ako 30 %, ale investícia zahŕňa viac ako 10 lôžok, môže o podporu požiadať z OP KaHR, ktorý je v gescii MH SR.

**Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ) pre časť B<sup>10</sup>**

Právnické osoby združujúce subjekty pôsobiace v oblasti vidieckeho cestovného ruchu.

**Druh podpory pre časť A**

|                      |   |
|----------------------|---|
| Druh podpory:        | nenávratný finančný príspevok                       |
| Spôsob financovania: | podielové financovanie (platba systémom refundácie) |
| Typ investície:      | zisková   |

**Druh podpory pre časť B**

|                      |  |
|----------------------|--|
| Druh podpory:        | nenávratný finančný príspevok                  |
| Spôsob financovania: | plné financovanie (platba systémom refundácie) |
| Typ investície:      | nezisková                                      |

**Intenzita pomoci pre časť A**

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:

- **50 %** (37,5 % EÚ, 12,5 % SR) v oblastiach cieľa Konvergencia, pričom minimálne 50 % predstavujú vlastné zdroje;
- **30 %** (15 % z EÚ, 15 % SR) v Ostatných oblastiach, pričom minimálne 70 % predstavujú vlastné zdroje.

Výška oprávnených výdavkov na 1 projekt: min. 2 600 EUR a max. 200 000 EUR. Maximálna výška celkovej podpory de minimis, ktorú žiadateľ dostal počas troch predchádzajúcich rozpočtových rokov z akýchkoľvek verejných zdrojov (aj mimo tohto programu) nesmie presiahnuť 200 000 EUR, a to bez ohľadu na to v akej forme sa poskytnú alebo či je poskytovaná čiastočne alebo úplne zo zdrojov Spoločenstva.

Z celkového objemu plánovaných finančných prostriedkov na toto opatrenie je pre časť A. vyčlenených 95 %.

**Intenzita pomoci pre časť B**

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:

- **100 %** (75 % EÚ, 25 % SR) v oblastiach cieľa Konvergencia;
- **100 %** (50 % EÚ, 50 % SR) v Ostatných oblastiach.

Výška oprávnených výdavkov na 1 projekt: min. 1 500 EUR a max. 80 000 EUR.

Z celkového objemu plánovaných finančných prostriedkov na toto opatrenie je pre časť B vyčlenených 5 %.

**Demarkačné línie medzi opatreniami PRV v rámci osi 3**

Prekrývanie podpory medzi opatrením 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a opatrením 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam je

<sup>9</sup> Subjekty s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným miestom podnikania na území Slovenskej republiky.

<sup>10</sup> Subjekty s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným sídlom na území Slovenskej republiky.



zamedzené odlišnými konečnými prijímateľmi (opatrenie 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu – v prípade žiadateľov podnikajúcich v oblasti poľnohospodárstva ich podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch musí byť nižší ako 30 % a opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam – právnické a fyzické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárstva, ktorých podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30 %) a rozdielnymi kapacitami ubytovacích zariadení (opatrenie 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu – do 10 lôžok a opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam – nad 10 lôžok).

### Súlad s pravidlami o štátnej pomoci

Opatrenie v časti A. je v súlade s nariadením Komisie č. 1998/2006 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy o ES na pomoc de minimis.

## PRIORITA: PODPORA VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT

### OPATRENIE 3.3 VZDELÁVANIE A INFORMOVANIE

#### Kód opatrenia

331 Odborné vzdelávanie a informovanie hospodárskych subjektov v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje os 3

#### Právny základ

Kapitola I, článok 52 c) a článok 58 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005  
Príloha II, bod 5.3.3.3. nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006

#### Cieľ

Skvalitniť a podporiť ľudský potenciál ako základnú podmienku pre zlepšenie kvality života na vidieku.

Tento cieľ sa bude naplňovať predovšetkým prostredníctvom:

- vytvárania predpokladov pre dosiahnutie čo najväčšieho prínosu a pridanej hodnoty v rámci relevantných opatrení programu;
- poskytovania potrebných vedomostí, zručností a informácií pre:
  - zlepšenie komunikácie a propagácie vo vidieckom priestore;
  - poradenstvo v oblasti celoživotného vzdelávania;
  - využívanie informačných a komunikačných technológií;
  - trvalú udržateľnosť životného prostredia, tradičné vidiecke postupy, remeslá a kvalitné lokálne výrobky;
  - manažment podnikov, ktoré svoju činnosť diverzifikujú do nepoľnohospodárskych oblastí;
  - realizáciu zámerov obcí v záujme svojho rozvoja s cieľom zatraktívnenia vidieckeho priestoru a zvýšenia kvality života na vidieku;
  - zástupcov obcí v rámci aktivít zameraných na trvaloudržateľnosť a renováciu kultúrnej, prírodnej krajiny a rozvoj obcí;
  - vznik medzisektorových partnerstiev, PPP a záujmových združení.

**Rozsah a činnosti (vrátane tematického zamerania)**

Cieľom podpory sú vzdelávacie projekty zamerané na získavanie, prehľbovanie, inovácie vedomostí, zručností a šírenie informácií o jednotlivých opatreniach osi 3 podľa EPFRV. Oprávnené sú všetky vzdelávacie a informačné aktivity, ktoré súvisia s cieľmi opatrenia:

**1. všetky formy ďalšieho vzdelávania,** ktorých zameranie je v súlade s cieľmi opatrenia a príslušnými právnymi predpismi EÚ a SR.

Vzdelávacie aktivity určené pre podnikateľské subjekty a subjekty verejnej správy (obce, mestá a ich združenia a občianske združenia) – tematicky zamerané najmä na:

- ekonomiku podnikateľského subjektu (napr. legislatíva, riadenie ekonomicky životaschopného podniku, podnikateľský plán, diverzifikácia činností, spolupráca a rozvoj podnikov);
- zavádzanie nových metód a nástrojov práce a riadenia vo vidieckom priestore;
- manažment kvality;
- inovácie vo vidieckych oblastiach, zavádzanie informačných technológií, internetizácia;
- ochranu životného prostredia (environmentálne vhodné technológie, alternatívne zdroje energie, separovaný zber, využívanie biomasy, ochrana, tvorba a manažment krajiny, cieľová kvalita vidieckej krajiny a pod.);
- obnovu a rozvoj vidieka;

**2. nasledovné formy informačných aktivít**

- tvorba nových vzdelávacích programov;
- tvorba analýz vzdelávacích potrieb;
- krátkodobé kurzy, školenia, tréningy na získanie potrebných vedomostí a zručností;
- konferencie a semináre;
- televízne a rozhlasové kampane (ako sú propagačné aktivity, besedy, talk shows);
- výmenné informačné stáže a návštevy v tuzemsku a v EÚ;
- putovné aktivity k cieľovým skupinám;
- ďalšie formy, ako napríklad tlačené publikácie a webové portály, trvalý informačný a poradenský servis zameraný na celoživotné vzdelávanie.

Uprednostňujú sa kombinácie uvedených foriem.

**Kritériá spôsobilosti**

Oprávnenosť projektov na financovanie z programu, je podmienená splnením všetkých nasledovných kritérií spôsobilosti, stanovených pre toto opatrenie.

1. Žiadateľ s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným sídlom na území Slovenskej republiky, ktorý má v predmete činnosti vzdelávanie a informovanie.
2. Projekt sa musí realizovať pre subjekty, ktoré sú konečnými prijímateľmi nefinančnej pomoci.
3. Žiadateľ musí deklarovat', že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
4. Poslednú ŽoP musí žiadateľ predložiť najneskôr do 3 rokov od podpísania Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku.
5. Zameranie vzdelávacích a informačných projektov musí byť v súlade s cieľmi tohto opatrenia. Preukazuje sa pri ŽoNFP.
6. Žiadateľ môže požadovať poplatky od účastníkov maximálne do výšky DPH v prípade, že ide o žiadateľov u ktorých je DPH neoprávneným výdavkom na aktivity, ktoré sú oprávnené. Pokiaľ ide o žiadateľov u ktorých je DPH oprávneným výdavkom nesmú žiadať poplatky na oprávnené aktivity. V prípade poplatkov na neoprávnené aktivity, poplatky od účastníkov nie sú obmedzované. Preukazuje sa pri ŽoNFP.

7. Všetky formy ďalšieho vzdelávania, ktoré sú predmetom projektu, uvedené v časti Rozsah a činnosti, bod 1, musia byť akreditované Ministerstvom školstva SR. Preukazuje v čase podania ŽoNFP.
8. Informačné aktivity, ktoré sú predmetom projektu, uvedené v časti Rozsah a činnosti, bod 2, musia byť schválené Ministerstvom pôdohospodárstva SR formou „Oznámenia o schválení obsahového námetu vzdelávacej aktivity“. Pokyny pre podanie žiadosti o vydanie oznámenia Hodnotiacej komisie odboru rozvoja vidieka MP SR na obsahový námiet vzdelávacej a informačnej aktivity sú v prílohe č. ... tejto Príručky. Preukazuje sa pri ŽoNFP.

### **Kritéria pre uznatel'nosť výdavkov**

#### **Oprávnené výdavky**

Podpora sa poskytuje na výdavky spojené so zabezpečením a realizáciou vzdelávacieho a informačného projektu

1. interné výdavky organizátora (platy, cestovné a ubytovanie pre zamestnancov organizátora, výdavky spojené s účtovníctvom a ekonomicky riadením projektu);
  - a) personálne výdavky – musia byť kalkulované na základe skutočnej dennej mzdy vynásobený počtom dní (hodín) odpracovaných na projekte. Táto suma musí zahŕňať aj príspevky organizácie do zdravotných a sociálnych poisťovní, ale nesmie zahŕňať žiadne prémie, odmeny alebo podiely na zisku,
  - b) cestovné, stravné a ubytovanie pre zamestnancov organizátora (podľa zákona NR č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov), v prípade ak sa aktivity projektu realizujú mimo sídla žiadateľa.

Preplatenie týchto výdavkov možno v rámci projektu uplatniť pri cestách zamestnancov organizátora z miesta pravidelného pracoviska alebo bydliska na miesto konania vzdelávacieho projektu a späť. Za oprávnené cestovné výdavky sa považujú reálne cestovné výdavky doložené platným cestovným lístkom za leteckú dopravu, železničnú, autobusovú dopravu a MHD.

⇒ Výdavky na stravu a ubytovanie

- výdavky na stravu sú oprávnené, ak sú vyplatené v zmysle zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov;
- výdavky na ubytovanie nesmú prekročiť maximálne stanovenú čiastku 5 000,- SKK/deň/osobu.

⇒ Výdavky na automobilovú dopravu budú prípustné

- pri použití súkromného automobilu:
  - jednou osobou – do výšky ceny lístka železničnej, alebo autobusovej dopravy,
  - dvomi a viac osobami – preplatená bude cena spotrebovaných PHM na základe technického preukazu použitého motorového vozidla.
- pri použití taxíka:
  - skutočné výdavky (pre prepravu min. dvoch na miesta, na základe zdôvodnenia tejto prepravy);
- pri použití motorového vozidla organizácie na prepravu zamestnancov organizátora na základe opatrenia MPSVR SR o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách + spotreba PHM na základe technického preukazu motorového vozidla;
- akékoľvek cesty mimo miest konania vzdelávacieho projektu (stáže a návštevy) musia byť zdôvodnené ako cesty, ktoré súvisia so zabezpečením a realizáciou projektu.

c) výdavky na réžiu (môžu tu byť zahrnuté výdavky na použitie vlastného učebného priestoru, príprava, tvorba a tlač študijných materiálov, vlastnej didaktickej techniky a vlastného ubytovacieho priestoru, odpisy dlhodobého hmotného majetku, poštovné, telekomunikačné poplatky, internet, výdavky na vodu, plyn, elektrickú energiu, poistenie a drobnú údržbu); sú oprávnenými výdavkami za predpokladu, že sa zakladajú na skutočných výdavkoch, týkajúcich sa realizácie projektu a sú riadne preukázateľné (preukázanie spôsobu výpočtu pomernej časti, v prípade, ak okrem aktivít realizovaných v rámci projektu uskutočňuje aj inú činnosť);

2. externé výdavky organizátora (odmeny lektorom, prekladateľom a tlmočníkom, cestovné, stravné a ubytovanie pre účastníkov vzdelávacej aktivity, lektorov, prekladateľov a tlmočníkov, prenájom učebného priestoru a didaktickej techniky, propagácia vzdelávacej a informačnej aktivity);

a) personálne výdavky lektorom, prekladateľom, tlmočníkom

Prípustné maximálne sadzby:

- honoráre lektorov.....5 000,- SKK/1 hod.
- odmeny tlmočníkom .....2 000,- SKK/1 hod.
- odmeny prekladateľom.....1 000,- SKK/1 str.

Táto suma musí zahŕňať príspevky organizácie do zdravotných a sociálnych poisťovní, ale nesmie zahŕňať žiadne prémie, odmeny alebo podiely na zisku.

b) cestovné, stravné a ubytovanie pre účastníkov vzdelávacej aktivity, lektorov, tlmočníkov;

Preplatenie týchto výdavkov možno v rámci projektu uplatniť pri cestách lektorov, tlmočníkov a cieľovej skupine vzdelávacieho projektu z miesta bydliska na miesto konania vzdelávacieho projektu a späť. Za oprávnené cestovné výdavky sa považujú reálne cestovné výdavky doložené platným cestovným lístkom za leteckú dopravu, železničnú, autobusovú dopravu a MHD.

⇒ Výdavky na stravu a ubytovanie

- výdavky na stravu sú oprávnené, ak sú vyplatené v zmysle zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov;
- výdavky na ubytovanie nesmú prekročiť maximálne stanovenú čiastku 5 000,- SKK/deň/osobu.

⇒ Výdavky na automobilovú dopravu budú prípustné

- pri použití súkromného automobilu:  
do výšky ceny lístka železničnej, alebo autobusovej dopravy (preplatená bude cena spotrebovaných PHM na základe technického preukazu motorového vozidla do výšky celkových výdavkov, na prepravu iným – najúspornejším – dopravným prostriedkom).
- pri použití taxíka:  
skutočné výdavky (pre prepravu osoby/osôb na miesta, kde nie je zabezpečená železničná alebo autobusová preprava, na základe zdôvodnenia tejto prepravy);
- pri použití motorového vozidla organizácie na prepravu lektorov, tlmočníkov a cieľovej skupine vzdelávacieho projektu na základe opatrenia MPSVR SR o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách + spotreba PHM na základe technického preukazu motorového vozidla;
- akékoľvek cesty mimo miest konania vzdelávacieho projektu (stáže a návštevy) musia byť zdôvodnené ako cesty, ktoré súvisia so zabezpečením a realizáciou projektu.

- c) prenájom didaktickej techniky, prenájom učebného priestoru – sú oprávnenými výdavkami za predpokladu, že sa zakladajú na skutočných výdavkoch, týkajúcich sa realizácie projektu a sú riadne preukázateľné,
- 3. ostatné výdavky organizátora (musia byť nevyhnutné pre riadnu realizáciu prác na projekte, musia byť ľahko identifikovateľné);
  - a) kancelárske potreby (papier, toner, bežné kancelárske kopírovanie a pod.),
  - b) tvorba a tlač študijného materiálu – návrhy, grafická úprava, tlač a kopírovanie a väzbu vo väčších množstvách pri príprave a výrobe učebných materiálov, ap.,
  - c) šírenie informácií a publicita projektu (tvorba webovej stránky, tlačové konferencie, výroba informačných a propagačných materiálov, prenájom výstavnej plochy a ďalšie diseminačné aktivity projektu).

### Neoprávnené výdavky

1. výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007 (výdavky, dodacie listy a preberacie protokoly pred 1. januárom 2007);
2. výdavky, ktoré priamo nesúvisia s predmetným vzdelávacím a informačným projektom (napr. výdavky na informačné a komunikačné technológie);
3. výdavky za sprostredkovanie účasti v projekte;
4. výdavky na finančné zabezpečenie možných budúcich strát alebo dlhov;
5. čiastky odložené ako rezervy;
6. finančné výdavky (penále, finančné pokuty a súdne výdavky);
7. daň z pridanej hodnoty okrem prípadov uvedených v bode 3a) článku 71 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005;
8. tvorba internetových stránok, ktoré nesúvisia s cieľmi opatrenia;
9. poradenské a konzultačné služby;
10. príjmy od konečného prijímateľa nefinančnej pomoci (napr. účastnícky poplatok); najskôr však dňa 1.

### Neoprávnené projekty

1. podpora sa nevzťahuje na vzdelávacie projekty, ktoré sú organizované v rámci existujúceho školského systému na úrovni stredných, vyšších a vysokých škôl (vrátane špecializačného a kvalifikačného štúdia).

### Konečný prijímateľ finančnej pomoci (oprávnený žiadateľ)<sup>11</sup>

Oprávneným žiadateľom sú subjekty – inštitúcie, pôsobiace v oblasti poskytovania vzdelávacích a informačných služieb (štátne, príspevkové, rozpočtové, verejno-právne, neziskové organizácie, občianske a záujmové združenia, profesijné komory – pôsobiace minimálne 12 mesiacov pred podaním ŽoNFP).

### Konečný prijímateľ nefinančnej pomoci

Podnikateľské subjekty a subjekty verejnej správy (obce a ich združenia), ktoré pôsobia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje os 3.

### Druh podpory

|                      |   |
|----------------------|---|
| Druh podpory:        | nenávratný finančný príspevok   |
| Spôsob financovania: | plné financovanie (platby systémom predfinancovania a/alebo refundácie) |
| Typ investície:      | nezisková   |

<sup>11</sup> Subjekty s právnou subjektivitou a oficiálne zaregistrovaným sídlom na území Slovenskej republiky.

**Intenzita pomoci**

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:

- **100 %** (75 % EÚ a 25 % SR) pre oblasti cieľa Konvergencia;
- **100 %** (50 % EÚ a 50 % SR) pre Ostatné oblasti.

Výška oprávnených výdavkov na 1 projekt: min. 3 000 EUR a max. 50 000 EUR.

**Demarkačné línie a kritéria s ostatnými finančnými nástrojmi EÚ**

Neprekryvanie podpory z fondov EPFRV a ERDF (Operačné programy Životné prostredie a Vzdelávanie) je zabezpečené tak, že v rámci **OP Životné prostredie** sú aktivity v oblasti zlepšenia informovanosti a environmentálneho povedomia zamerané na zvyšovanie environmentálneho povedomia verejnosti s výnimkou cieľových skupín uvedených v PRV v opatrení 1.6 Odborné vzdelávanie a informačné aktivity (Os 1) a v opatrení 3.3 Vzdelávanie a informovanie (Os 3). V **OP Vzdelávanie** sú cieľovou skupinou zamestnanci a pracovníci výskumu a vývoja, nezahŕňa osoby pracujúce v agrosektore a lesníctve.

**Demarkačné línie medzi opatreniami v rámci PRV**

Prekrývanie podpory medzi opatrením 1.6 Odborné vzdelávanie a informačné aktivity (Os 1) a opatrením 3.3 Vzdelávanie a informovanie (Os 3) je zamedzené odlišnými konečnými prijímateľmi nefinančnej pomoci (v osi 1 sú to subjekty – prvovýrobcovia a spracovatelia produktov z oblasti pôdohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva a v osi 3 sú to podnikateľské subjekty a subjekty verejnej správy, napr. obce a ich združenia, ktoré pôsobia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje Os 3).

**PRIORITA: ZLEPŠENIE KVALITY ŽIVOTA VO VIDIECKYCH OBLASTIACH****3.4. OPATRENIE: OBNOVA A ROZVOJ OBCÍ, OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI A SLUŽIEB****Kód opatrenia**

321 a 322

**Právny základ**

Kapitola I, články 52 bod (b) i), ii) a 56 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005

Príloha II, body 5.3.3.2.1. a 5.3.3.2.2. nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006

**Cieľ**

Zlepšenie základných služieb a rozvoj investícií a tým zabezpečenie vyššej atraktivity vidieckych oblastí, zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach.

**Tento cieľ sa bude naplňovať predovšetkým prostredníctvom:**

- bezpečnejšieho a lepšieho prístupu do vidieckych oblastí;
- zlepšenia stavu vodovodných a kanalizačných systémov;
- vytvárania podmienok pre poskytovanie kvalitnejších verejných služieb (lepšie priestory pre spolkovú činnosť, zriadenie pripojenia na internet, vzdelávacie aktivity a pod.);
- realizovania ďalších aktivít súvisiacich so zlepšením životných podmienok vidieckeho obyvateľstva (rekreačné zóny, amfiteátre, tržnice, autobusové zastávky, cyklotrasy a pod.).

|  |
|--|
| PODOPATRENIE 3.4.1 ZÁKLADNÉ SLUŽBY PRE VIDIECKE OBYVATEĽSTVO |
|--|

**Kód podopatrenia**

321 Základné služby pre hospodárstvo a vidiecke obyvateľstvo

**Právny základ**

Kapitola I, články 52 bod (b) (i), a 56 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005

Príloha II, bod 5.3.3.2.1. nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006

**Rozsah a činnosti**

***Oprávnené sú všetky činnosti, ktoré sú v súlade s cieľmi opatrenia a príslušnými právnymi predpismi EÚ, napr.:***

- príprava programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí;
- rekonštrukcia a modernizácia rekreačných zón;
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia cyklotrás, náučných chodníkov, detských a športových ihrísk (vrátane krytých), tržníc (vrátane krytých), amfiteátrov, autobusových zastávok a pod.;
- rekonštrukcia a modernizácia obecných stavieb a objektov spoločenského významu vrátane ich okolia (okrem stavieb a budov evidovaných na MK SR v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok a lokalít UNESCO) vrátane zariadenia pripojenia na internet.

**Typ podporených aktivít**

- príprava programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí;
- rekonštrukcia a modernizácia miestnej infraštruktúry;
- rekonštrukcia a modernizácia stavieb a objektov spoločenského významu;
- investície do objektov podporujúcich voľno časové aktivity.

**Kritériá spôsobilosti**

Oprávnenosť projektov na financovanie z programu, je podmienená splnením všetkých nasledovných kritérií spôsobilosti, stanovených pre toto opatrenie.

1. Investície sa musia realizovať na území Slovenskej republiky.
2. Žiadateľ nie je v nútenej správe. Preukazuje sa pri ŽoNFP.
3. Investícia sa musí využívať najmenej päť rokov po podpise zmluvy, pričom nesmie prejsť podstatnou zmenou, ktorá:
  - a) ovplyvní jej povahu alebo podmienky využívania alebo neoprávnené zvýhodní akýkoľvek podnik alebo verejný subjekt,
  - b) vyplýva buď zo zmeny povahy vlastníctva položky infraštruktúry, alebo ukončenia alebo premiestnenia výrobnnej činnosti.
4. Žiadateľ musí deklarovat', že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
5. Projekt môže byť predmetom záložného práva za podmienok stanovených v kapitole č. 4 tejto Príručky.
6. Žiadateľ musí predložiť poslednú ŽoP najneskôr do troch rokov od podpísania zmluvy.
7. Žiadateľ musí preukázať vlastníctvo, resp. iný právny vzťah oprávňujúci užívať predmet projektu, pretrvávajúci najmenej šesť rokov po predložení ŽoNFP s výnimkou špecifických prípadov (netýka sa výstavby, rekonštrukcie a modernizácie cyklotrás, náučných chodníkov a pod.). V prípade výstavby objektov sa uvedené kritérium preukazuje pri podaní prvej ŽoP po skolaudovaní nehnuteľnosti.

8. Žiadateľ musí mať ku dňu predloženia projektu vypracovaný program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Predmet projektu musí byť v súlade so schváleným programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.
9. Po ukončení projektu je konečný prijímateľ podpory povinný zaregistrovať podporenú aktivitu do Národnej siete rozvoja vidieka do 3 mesiacov od podania poslednej ŽoP, resp. po jej zriadení.

### **Kritéria pre uznanosť výdavkov**

**Oprávnené výdavky** (s výnimkou obmedzení citovaných v rámci neoprávnených výdavkov)

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. výdavky spojené s obstarávaním podľa zákona o verejnom obstarávaní;
4. výdavky na vypracovanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí;
5. výdavky spojené s vypracovaním projektovej dokumentácie potrebnej v rámci stavebného konania;
6. vlastná práca (iba mzdy vrátane odvodov).

### **Neoprávnené výdavky**

1. výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007. V prípade obstarania strojov, zariadení a technológií vynaložené výdavky a vyhotovené dodacie listy a preberacie protokoly pred 1. januárom 2007. Stavebné investície so začiatkom realizácie pred 1. januárom 2007 (evidencia začatia stavebných prác v stavebnom denníku pred 1. januárom 2007);
2. výdavky na verejné obstarávanie presahujúce 1 % z celkových oprávnených výdavkov na projekt;
3. nákup použitého majetku. Za neoprávnený výdavok sa nepovažuje finančný prenájom v zmysle zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu v znení neskorších predpisov, ani kúpa prenajatej veci, resp. kúpa formou splátok v zmysle Obchodného zákonníka v prípade, ak sa jedná o následné odkúpenie nových strojov a zariadení žiadateľom za predpokladu, že k prenájomu, resp. kúpe nových strojov a zariadení žiadateľom došlo max. 2 roky pred podaním ŽoNFP, najskôr však dňa 1. januára 2007. V zmluve o prenájme musia byť rozčlenené oprávnené výdavky (splátka istiny, doprava, montáž, technické zhodnotenie a pod.) a neoprávnené výdavky (napr. poplatok za uzatvorenie zmluvy, zisk prenajímateľa, úhrada úrokov, výdavky na réžiu, poistenie a pod.), ak sú predmetom zmluvy;
4. nákup dopravných prostriedkov a dopravných zariadení;
5. výdavky na nákup nehnuteľností s výnimkou nákupu pozemkov (pod stavbami) určených na výstavbu, resp. technické zhodnotenie stavieb, ktoré je predmetom projektu, pričom žiadateľ si môže uplatniť výdavky na nákup pozemkov v hodnote zistenej znaleckým posudkom, max. však do výšky 10 % oprávnených výdavkov na výstavbu, resp. technické zhodnotenie príslušných stavieb;
6. refundovateľné, refundované alebo inak preplatené dane, clá, dovozné prirážky a kurzové straty;
7. daň z pridanej hodnoty;
8. prevádzkové výdavky (napr. výdavky na opravy a údržbu);
9. vlastná práca vyjadrená peňažnou hodnotou nad 30 % z ceny materiálu zakúpeného a použitého na oprávnenú investíciu realizovanú vlastnou prácou;
10. bankové poplatky, úroky z dlhu, výdavky na záruku a podobné poplatky;
11. leasingové poplatky a koeficient navýšenia;
12. nájomné poplatky;
13. výdavky vynaložené v hotovosti s výnimkou vlastnej práce;
14. poradenské a konzultačné služby;
15. výdavky na vypracovanie projektovej dokumentácie presahujúce 5 % z celkových oprávnených výdavkov na projekt;



16. výdavky na vypracovanie územno-plánovacej dokumentácie;  
 17. výdavky na vnútorné vybavenie administratívnych priestorov obecných úradov.

### Neoprávnené projekty

1. projekty, kde v mieste realizácie projektu je miestna akčná skupina podporovaná v rámci Programu rozvoja vidieka SR a predmetná aktivita je zahrnutá v Integrovannej stratégii rozvoja územia MAS;
2. projekty zamerané na vytváranie zisku;
3. projekty zamerané na zdravotnú starostlivosť, bytovú a školskú problematiku.

### Bodovacie kritériá

| P. č. | Kritérium  | Body  | Poznámka  |
|-------|--|---|---|
| 1.    | Žiadateľovi nebola doposiaľ v rámci PRV 2007 – 2013 schválená v podopatrení 3.4.1 žiadna ŽoNFP <sup>12</sup>   | 15  | V prípade, že predkladá viac ŽoNFP, body sa pridelia prvej predloženej ŽoNFP. |
| 2.    | Projekt sa realizuje v okrese kde je nezamestnanosť <sup>13</sup> :<br>– nad 5 % – do 6 %<br>– nad 6 % – do 7 %<br>– nad 7 % – do 8 %<br>– nad 8 % – do 9 %<br>– nad 9 % – do 10 %<br>– nad 10 % – do 11 %<br>– nad 11 % – do 12 %<br>– nad 12 % – do 13 %<br>– nad 13 % – do 14 %<br>– nad 14 % – do 15 %<br>– nad 15 % – do 20 %<br>– nad 20 % | 8<br>10<br>12<br>14<br>16<br>18<br>20<br>22<br>24<br>26<br>28<br>30 |   |
| 4.    | Žiadateľ je členom záujmového združenia právnických osôb založeného v zmysle § 20f, Občianskeho zákonníka alebo združenia obcí založených v zmysle § 20 písm. b-f zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, občianskeho združenia v zmysle zákona č. 83/1990 <sup>14</sup>   | 5   |   |
| 5.    | Súčasťou projektu je zriadenie pripojenia na internet  | 10  |   |
| 6.    | Obce do 200 obyvateľov   | 20  |   |

<sup>12</sup> Ak žiadateľ predložil v predchádzajúcich výberových kolách ŽoNFP a ešte mu tieto neboli schválené, ani vyradené, body sa pridelia iba v prípade vyradenia všetkých ŽoNFP, predložených v predchádzajúcich výberových kolách (po zaslaní oznámenia o vyradení žiadateľovi). V prípade neoprávnenosti prvej predloženej ŽoNFP budú body pridelené druhej predloženej ŽoNFP.

<sup>13</sup> Vychádza sa z miery nezamestnanosti vypočítanej z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie. Údaje budú prevzaté z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31.12 pred dátumom prijatia ŽoNFP. Tabuľka miery nezamestnanosti za rok 2006 je zverejnená na internetovej stránke <http://www.mpsr.sk> alebo <http://www.apa.sk>.

V prípade, ak sa projekt realizuje vo viacerých okresoch, body sa pridelia na základe nezamestnanosti vypočítanej aritmetickým priemerom z údajov nezamestnanosti všetkých okresov, kde sa projekt realizuje.

<sup>14</sup> Žiadateľ je členom záujmového združenia právnických osôb, resp. združenia obcí v čase podania ŽoNFP a v čase platnosti Zmluvy o poskytnutí NFP.

|    |  |            |  |
|----|--|------------|--|
|    | nad 200 do 400 obyvateľov  | 15         |  |
|    | nad 400 do 600 obyvateľov  | 10         |  |
|    | nad 600 do 800 obyvateľov  | 5          |  |
| 7. | Projekt je umiestnený v okrese s viac ako 50 % obyvateľstva žijúcich vo vidieckych obciach <sup>15</sup> | 20         |  |
|    | <b>Spolu</b>   | <b>100</b> |  |

**V prípade rovnosti bodov bude rozhodovať skorší dátum podania Žiadosti o NFP.**

#### **Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ)**

Obce nezaradené do pólov rastu s výnimkou dohodnutého počtu obcí zahŕňajúcich rómske osídlenia, ktoré budú riešené v rámci Regionálneho operačného programu.<sup>16</sup>

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR vypracovalo zoznam pólov rastu pre Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 – 2013. Mestá a obce, ktoré boli zaradené do týchto pólov rastu budú podporované z ERDF. Do inovačných pólov rastu boli zaradené krajské mestá, mestá so sídlom obvodu a mestá s bývalým sídlom okresu. Do kohéznych pólov rastu boli zaradené obce, v ktorých sa súčasne nachádza matričný úrad, spoločný obecný úrad, základná škola typu 3, bolo bývalým strediskom osídlenia miestneho významu; alebo obce, v ktorých sa nachádza základná škola typu 3 s viacej ako 100 žiakmi; alebo obce, v ktorých sa nachádza základná škola typu 3 ale majú aj strednú školu; alebo obce, ktoré nespĺňajú uvedené kritéria ale majú viac ako 1 500 obyvateľov.

#### **Druh podpory**

|                      |                               |
|----------------------|-------------------------------|
| Druh podpory:        | nenávratný finančný príspevok |
| Spôsob financovania: | plné financovanie             |
| Typ investície:      | nezisková                     |
| Oblasť podpory:      | oblasti cieľa Konvergenca     |

#### **Intenzita pomoci**

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:  
– **100 %** (75 % EÚ, 25 % SR).

#### **Poskytovanie záloh konečným prijímateľom**

V zmysle článku 56 nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 sa poskytne záloha konečným prijímateľom na základe ich žiadosti a to maximálne do výšky 20 % zo schválených oprávnených výdavkov. Jej vyplatenie podlieha zriadeniu bankovej záruky, rovnocennej alebo písomnej záruky zo strany konečného prijímateľa. Jej akceptovateľnosť platobnou agentúrou bude podliehať ustanoveniam vyplývajúcim z legislatívy SR.

Konečný prijímateľ po zúčtovaní poskytnutej zálohy môže opakovane požiadať o zálohu v zmysle vyššie uvedených podmienok, pričom tento postup sa môže opakovať maximálne do výšky 80 % zo schválených oprávnených výdavkov. Záruka sa konečnému prijímateľovi uvoľní vtedy ak všetky poskytnuté zálohy boli platobnou agentúrou riadne zúčtované.

Výška oprávnených výdavkov na 1 projekt: min. 2 500 EUR a max. 1 mil. EUR.

Z celkového objemu plánovaných finančných prostriedkov na opatrenie 3.4 je pre podopatrenie 3.4.1 vyčlenených 30 %.

<sup>15</sup> Údaje budú prevzaté zo ŠÚ SR z Bilancie pohybu obyvateľstva podľa obcí SR za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31. 12.

<sup>16</sup> Zoznam obcí nezaradených do pólov rastu s výnimkou obcí s rómskymi osídleniami, ktoré budú podporené v rámci Regionálneho operačného programu, bude zverejnený na internetovej stránke MPSR [www.land.gov.sk](http://www.land.gov.sk).

**Demarkačné línie a kritéria s ostatnými finančnými nástrojmi EÚ**

Neprekryvanie podpory z fondov EPFRV a ERDF je zabezpečené rozdelením podpory obciam podľa zaradenia, resp. nezaradenia do pólov rastu (EPFRV – obce mimo inovačných a kohéznych pólov rastu, ERDF – obce, ktoré sú inovačnými a kohéznymi pólmi rastu. Osobitne sa tu rieši i problematika separovaných a segregovaných rómskych osídlení).

**Súlad s pravidlami o štátnej pomoci**

Nakoľko koneční prijímatelia podpory sú len obce (verejný sektor) a podporované budú len neziskové typy investícií, na dané podopatrenie sa nevzťahujú pravidlá o štátnej pomoci.

*PODOPATRENIE 3.4.2 OBNOVA A ROZVOJ OBCÍ***Kód podopatrenia**

322 Obnova a rozvoj dedín

**Právny základ**

Kapitola I, článok 52 bod (b) (ii) nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005

Príloha II, bod 5.3.3.2.2. nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006

**Rozsah a činnosti**

*Oprávnené sú všetky činnosti, ktoré sú v súlade s cieľmi opatrenia a príslušnými právnymi predpismi EÚ, napr.:*

- rekonštrukcia a modernizácia vodovodov a kanalizácie;
- rekonštrukcia a modernizácia miestnych ciest, lávok, mostov;
- rekonštrukcia a modernizácia chodníkov, verejného osvetlenia, verejných priestranstiev a parkov.

**Typ podporených aktivít**

- rekonštrukcia a modernizácia miestnej technickej infraštruktúry (dopravná infraštruktúra, vodohospodárska infraštruktúra, a ďalšia technická infraštruktúra).

**Kritériá spôsobilosti**

Oprávnenosť projektov na financovanie z programu, je podmienená splnením všetkých nasledovných kritérií spôsobilosti, stanovených pre toto opatrenie.

1. Investície sa musia realizovať na území Slovenskej republiky.
2. Žiadateľ nie je v nútenej správe. Preukazuje sa pri ŽoNFP.
3. Investícia sa musí využívať najmenej päť rokov po podpise zmluvy, pričom nesmie prejsť podstatnou zmenou, ktorá:
  - a) ovplyvní jej povahu alebo podmienky využívania alebo neoprávnené zvýhodní akýkoľvek podnik alebo verejný subjekt,
  - b) vyplýva buď zo zmeny povahy vlastníctva položky infraštruktúry, alebo ukončenia alebo premiestnenia výrobných činností.
4. Žiadateľ musí deklarovať, že pre každý vybraný projekt sa použije iba jeden zdroj financovania z EÚ alebo z národných zdrojov.
5. Projekt môže byť predmetom záložného práva za podmienok stanovených v kapitole č. 4 tejto Príručky.
6. Žiadateľ musí predložiť poslednú ŽoP najneskôr do troch rokov od podpísania zmluvy.
7. Žiadateľ musí preukázať vlastníctvo, resp. iný právny vzťah oprávňujúci užívať predmet projektu, pretrvávajúci najmenej šesť rokov po predložení projektu s výnimkou špecifických prípadov (netýka sa rekonštrukcie a modernizácie ciest, chodníkov, mostov,

lávok, vodovodov a kanalizácie a pod.). Preukazuje sa pri ŽoNFP. V prípade výstavby objektov sa uvedené kritérium preukazuje pri podaní prvej ŽoP po skolaudovaní nehnuteľnosti.

8. Žiadateľ musí mať ku dňu predloženia projektu vypracovaný program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce s výnimkou projektov, ktorých predmetom je len vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Predmet projektu musí byť v súlade so schváleným programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.
9. Po ukončení projektu je konečný prijímateľ podpory povinný zaregistrovať podporenú aktivitu do Národnej siete rozvoja vidieka do 3 mesiacov od podania poslednej ŽoP, resp. po jej zriadení.

#### **Kritéria pre uznanosť výdavkov**

**Oprávnené výdavky** (s výnimkou obmedzení citovaných v rámci neoprávnených výdavkov)

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. výdavky spojené s obstarávaním podľa zákona o verejnom obstarávaní;
4. výdavky spojené s vypracovaním projektovej dokumentácie potrebnej v rámci stavebného konania;
5. vlastná práca (iba mzdy vrátane odvodov).

#### **Neoprávnené výdavky**

1. výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007. V prípade obstarania strojov, zariadení a technológií vynaložené výdavky a vyhotovené dodacie listy a preberacie protokoly pred 1. januárom 2007. Stavebné investície so začiatkom realizácie pred 1. januárom 2007 (evidencia začatia stavebných prác v stavebnom denníku pred 1. januárom 2007). V prípade obstarania služieb (napr. vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce) výdavky vynaložené pred 1. januárom 2007 a zmluva uzatvorená s dodávateľom pred 1. januárom 2007;
2. výdavky na verejné obstarávanie presahujúce 1 % z celkových oprávnených výdavkov na projekt;
3. nákup použitého majetku.
4. nákup dopravných prostriedkov a dopravných zariadení;
5. výdavky na nákup nehnuteľností s výnimkou nákupu pozemkov (pod stavbami) určených na výstavbu, resp. technické zhodnotenie stavieb, ktoré je predmetom projektu, pričom žiadateľ si môže uplatniť výdavky na nákup pozemkov v hodnote zistenej znaleckým posudkom, max. však do výšky 10 % oprávnených výdavkov na výstavbu, resp. technické zhodnotenie príslušných stavieb;
6. refundovateľné, refundované alebo inak preplatené dane, clá, dovozné prirážky a kurzové straty;
7. daň z pridanej hodnoty;
8. prevádzkové výdavky (napr. výdavky na opravy a údržbu);
9. vlastná práca vyjadrená peňažnou hodnotou nad 30 % z ceny materiálu zakúpeného a použitého na oprávnenú investíciu realizovanú vlastnou prácou;
10. bankové poplatky, úroky z dlhu, výdavky na záruku a podobné poplatky;
11. leasingové poplatky a koeficient navýšenia;
12. nájomné poplatky;
13. výdavky vynaložené v hotovosti s výnimkou vlastnej práce;
14. poradenské a konzultačné služby;
15. výdavky na vypracovanie projektovej dokumentácie presahujúce 5 % z celkových oprávnených výdavkov na projekt;
16. výdavky na vypracovanie územno-plánovacej dokumentácie.

**Neoprávnené projekty**

1. projekty, kde v mieste realizácie projektu je miestna akčná skupina podporovaná v rámci Programu rozvoja vidieka SR a predmetná aktivita je zahrnutá v Integrovannej stratégii rozvoja územia MAS;
2. projekty zamerané na vytváranie zisku.

**Bodovacie kritériá**

| P. č. | Kritérium   | Body  | Poznámka   |
|-------|---|---|--|
| 1.    | Žiadateľovi nebola doposiaľ v rámci PRV 2007 – 2013 schválená v podopatrení 3.4.2 žiadna ŽoNFP <sup>17</sup> na investičnú akciu  | 15  | V prípade, že predkladá viac ŽoNFP, body sa pridelia prvej predloženej ŽoNFP |
| 3.    | Projekt sa realizuje v okrese kde je nezamestnanosť <sup>18</sup> : <ul style="list-style-type: none"> <li>– nad 5 % – do 6 %</li> <li>– nad 6 % – do 7 %</li> <li>– nad 7 % – do 8 %</li> <li>– nad 8 % – do 9 %</li> <li>– nad 9 % – do 10 %</li> <li>– nad 10 % – do 11 %</li> <li>– nad 11 % – do 12 %</li> <li>– nad 12 % – do 13 %</li> <li>– nad 13 % – do 14 %</li> <li>– nad 14 % – do 15 %</li> <li>– nad 15 % – do 20 %</li> <li>– nad 20 %</li> </ul> | 8<br>10<br>12<br>14<br>16<br>18<br>20<br>22<br>24<br>26<br>28<br>30 |  |
| 4.    | Žiadateľ je členom záujmového združenia právnických osôb založeného v zmysle § 20f, Občianskeho zákonníka alebo združenia obcí založených v zmysle § 20 písm. b-f zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, občianskeho združenia v zmysle zákona č. 83/1990 <sup>19</sup>  | 5   |  |
| 5.    | Projekty, ktoré nie sú zamerané na rekonštrukciu a modernizáciu miestnych komunikácií   | 10  |  |
| 6.    | Obce do 200 obyvateľov<br>nad 200 do 400 obyvateľov<br>nad 400 do 600 obyvateľov<br>nad 600 do 800 obyvateľov   | 20<br>15<br>10<br>5   |  |

<sup>17</sup> Ak žiadateľ predložil v predchádzajúcich výberových kolách ŽoNFP a ešte mu tieto neboli schválené, ani vyradené, body sa pridelia iba v prípade vyradenia všetkých ŽoNFP, predložených v predchádzajúcich výberových kolách (po zaslaní oznámenia o vyradení žiadateľovi). V prípade neoprávnenej prvej predloženej ŽoNFP budú body pridelené druhej predloženej ŽoNFP.

<sup>18</sup> Vychádza sa z miery nezamestnanosti vypočítanej z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie. Údaje budú prevzaté z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31.12 pred dátumom prijatia ŽoNFP. Tabuľka miery nezamestnanosti za rok 2006 je zverejnená na internetovej stránke <http://www.mpsr.sk> alebo <http://www.apa.sk>.

V prípade, ak sa projekt realizuje vo viacerých okresoch, body sa pridelia na základe nezamestnanosti vypočítanej aritmetickým priemerom z údajov nezamestnanosti všetkých okresov, kde sa projekt realizuje.

<sup>19</sup> Žiadateľ je členom záujmového združenia právnických osôb, resp. združenia obcí v čase podania ŽoNFP a v čase platnosti Zmluvy o poskytnutí NFP.

|    |  |            |  |
|----|--|------------|--|
| 7. | Projekt je umiestnený v okrese s viac ako 50 % obyvateľstva žijúcich vo vidieckych obciach <sup>20</sup> | 20         |  |
|    | <b>Spolu</b>   | <b>100</b> |  |

**V prípade rovnosti bodov bude rozhodovať skorší dátum podania Žiadosti o NFP.**

#### **Konečný prijímateľ (oprávnený žiadateľ)**

Obce bez štatútu mesta nezaraďené do pólov rastu s výnimkou dohodnutého počtu obcí zahŕňajúcich rómske osídlenia, ktoré budú riešené v rámci Regionálneho operačného programu.<sup>21</sup>

#### **Druh podpory**

Druh podpory: nenávratný finančný príspevok  
 Spôsob financovania: plné financovanie  
 Typ investície: nezisková  
 Oblasť podpory: oblasti cieľa Konvergenca

#### **Intenzita pomoci**

Maximálna výška pomoci z celkových oprávnených výdavkov:

- **100 %** (75 % EÚ, 25 % SR).

#### **Poskytovanie záloh konečným prijímateľom**

V zmysle čl. 56 nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 sa poskytne záloha konečným prijímateľom na základe ich žiadosti a to maximálne do výšky 20 % zo schválených oprávnených výdavkov. Jej vyplatenie podlieha zriadeniu bankovej záruky, rovnocennej alebo písomnej záruky zo strany konečného prijímateľa. Jej akceptovateľnosť platobnou agentúrou bude podliehať ustanoveniam vyplývajúcim z legislatívy SR.

Konečný prijímateľ po zúčtovaní poskytnutej zálohy môže opakovane požiadať o zálohu v zmysle vyššie uvedených podmienok, pričom tento postup sa môže opakovať maximálne do výšky 80 % zo schválených oprávnených výdavkov. Záruka sa konečnému prijímateľovi uvoľní vtedy ak všetky poskytnuté zálohy boli platobnou agentúrou riadne zúčtované.

Výška oprávnených výdavkov na 1 projekt: min. 2 500 EUR a max. 1 mil. EUR.

Z celkového objemu finančných prostriedkov na opatrenie 3.4 je pre podopatrenie 3.4.2 vyčlenených 70 %.

#### **Demarkačné línie a kritéria s ostatnými finančnými nástrojmi EÚ**

Podporou obcí nezaraďených do pólov rastu je zabezpečené, že podpora z fondov EPFRV a ERDF sa nebude prekryvať.

#### **Demarkačné línie medzi podopatreniami 3.4.1 a 3.4.2**

Striktným dodržiavaním oprávnených činností stanovených v podopatreniach 3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo a 3.4.2 Obnova a rozvoj obcí je zabezpečené neprekrývanie podpôr medzi týmito podopatreniami.

<sup>20</sup> Údaje budú prevzaté zo ŠÚ SR z Bilancie pohybu obyvateľstva podľa obcí SR za posledný vyhodnotený kalendárny rok k 31. 12.

<sup>21</sup> Zoznam obcí nezaraďených do pólov rastu s výnimkou obcí s rómskymi osídleniami, ktoré budú podporené v rámci Regionálneho operačného programu, bude zverejnený na internetovej stránke MP SR [www.land.gov.sk](http://www.land.gov.sk).

### **PRÍLOHA č. 3 – Povinné prílohy k žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ďalej len ŽoNFP)**

**Žiadateľ je povinný k ŽoNFP predložiť taktiež:**

- **Projektovú dokumentáciu** v prípade, ak si to charakter realizovaného projektu vyžaduje (napr. stavebné investície) vrátane **vyjadrení a stanovísk k projektovej dokumentácii**;
- **Stavebné povolenie** v zmysle § 66, zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov alebo **ohlásenie stavebnému úradu** v zmysle § 57, zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov pri stavebných investíciách, príp. určených technológiách, **vrátane písomného oznámenia stavebného úradu, že nemá námietky voči** predloženému stavebnému ohláseniu, spolu s jednoduchým situačným výkresom overeným stavebným úradom a rozpočtom;
- **Dokumentáciu súvisiacu s verejným obstarávaním** v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, uvedenú v zozname povinných príloh;
- **Riadnu účtovnú závierku žiadateľa** za posledné účtovné obdobie, účtovnú závierku za účtovné obdobie, v ktorom žiadateľ preukazuje splnenie kritérií ekonomickej životaschopnosti (bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie) a **daňové priznanie** žiadateľa k dani z príjmov potvrdené daňovým úradom za posledný kalendárny rok a za obdobie, v ktorom preukazuje splnenie kritérií ekonomickej životaschopnosti (fotokópie) v prípade, ak sa jedná o povinnú prílohu pre príslušné opatrenie, resp. podopatrienie.

V prípade, ak žiadateľ nemá ku dňu podania ŽoNFP na RP PPA vyhotovenú riadnu účtovnú závierku za poslednú účtovné obdobie, predkladá účtovné výkazy bez daňového priznania k dani z príjmov potvrdeného daňovým úradom. **Žiadateľ je povinný bez vyzvania predložiť riadnu účtovnú závierku za posledné účtovné obdobie spolu s daňovým priznaním k dani z príjmov potvrdeným daňovým úradom** na príslušné regionálne pracovisko PPA a to **najneskôr do 5 pracovných dní odo dňa potvrdenia daňovým úradom**. ŽoNFP budú pozastavené v spracovávaní okrem prípadov, ak žiadateľ nepožaduje výpočet kritérií ekonomickej životaschopnosti za posledné účtovné obdobie a ak nemá povinnosť preukazovať 30 % tržieb z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách za posledné účtovné obdobie. Zmluva o poskytnutí NFP bude uzatvorená iba v prípade prijatia riadnej účtovnej závierky za posledné účtovné obdobie spolu s daňovým priznaním k dani z príjmov potvrdeným daňovým úradom.

## **PRÍLOHA č. 4 - Základné pojmy**

### **Činnosť (aktivita)**

V rámci programov a projektov je chápaný ako vecne, časovo, finančne, organizačne alebo inak vymedzený samostatný prvok, zahrňujúci skupinu krokov alebo podrobnejších úloh vykonávaných v procese programu/projektu so svojimi hmotnými alebo nehmotným vstupmi a výstupmi (výsledkami).

### **Opatrenie**

Prostriedok, ktorým po určitú dobu zabezpečujeme príslušnú prioritu. Ako súbor podmienok pre riešenie projektov a finančných podpor k jednému cieľu. V programoch predstavuje konkretizáciu cieľov priority (napr. definíciu činností, ktoré program podporuje, kritéria pre výber projektov a ich sledovanie, kritéria pre žiadateľov podpory, pravidlá financovania).

### **Priorita**

Všeobecne predstavuje prednosť pred niečím, prednostný význam alebo právo, dôležitosť a prvenstvo v poradí. Pre tvorbu programov je pojem možné využiť pre stanovenie poradia (ohodnotenie) dôležitosti riešenia jednotlivých problémov zo zoznamu problémov. Poradie potom určuje, ktoré preferované problémy máme riešiť v projektoch.

### **Strategický cieľ**

Predstavuje víziu, pohľad do budúcnosti, ktorý chceme dosiahnuť v danom území v najbližších 5 až 15 rokoch. Predstava života obyvateľov obce a životných podmienok v časovom horizonte na koniec ktorého sme schopní reálne dospieť. Vizia je ekvivalentom pojmu strategický, globálny cieľ, hlavný strategický cieľ.

### **Špecifický cieľ**

Odvođený zo strategického cieľa s nadväznosťou na prioritu. Špecifický cieľ má byť merateľný. Má mieru, ktorej hodnoty vyjadrujeme pomocou merateľných jednotiek (počet osôb, bytov, obyvateľov, pracovné miesta, km, m<sup>2</sup>, Sk a pod). Ciele, ktoré chceme dosiahnuť v danom čase a danom priestore obce alebo regiónu sú stanovené hodnotami týchto mier.

### **Trvalo udržateľný rozvoj**

Je podmienkou rozvoja, ktorý obmedzuje výnosy požiadavkou trvalého zachovania rozsahu služieb a kvality zdrojov v danom území. Pre neobnoviteľné zdroje berie v úvahu neustálu potrebu nahradzovania zdrojov. Pre obnoviteľné zdroje je to miera využívania do limitu regeneračných schopností.

### **Vizia programu – predstava zlepšenia kvality života**



## **PRÍLOHA č. 5 - Zoznam použitej literatúry**

- *Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky, 2000*
- *REC Slovensko, 2000,*
- *Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja v SR - Analýzy. Bratislava*
- *Štatistický úrad Slovenskej republiky*
- *Územný plán žilinského samosprávneho kraja*
- *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Turčianske Teplice*
- *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja žilinského samosprávneho kraja*
- MIESTNA AGENDA 21 UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ OBCÍ A MIKROREGIÓNOV NA SLOVENSKU
- NATURA 2000 a lesy „Výzvy a možnosti“ interpretačná príručka
- *Príručka pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013*